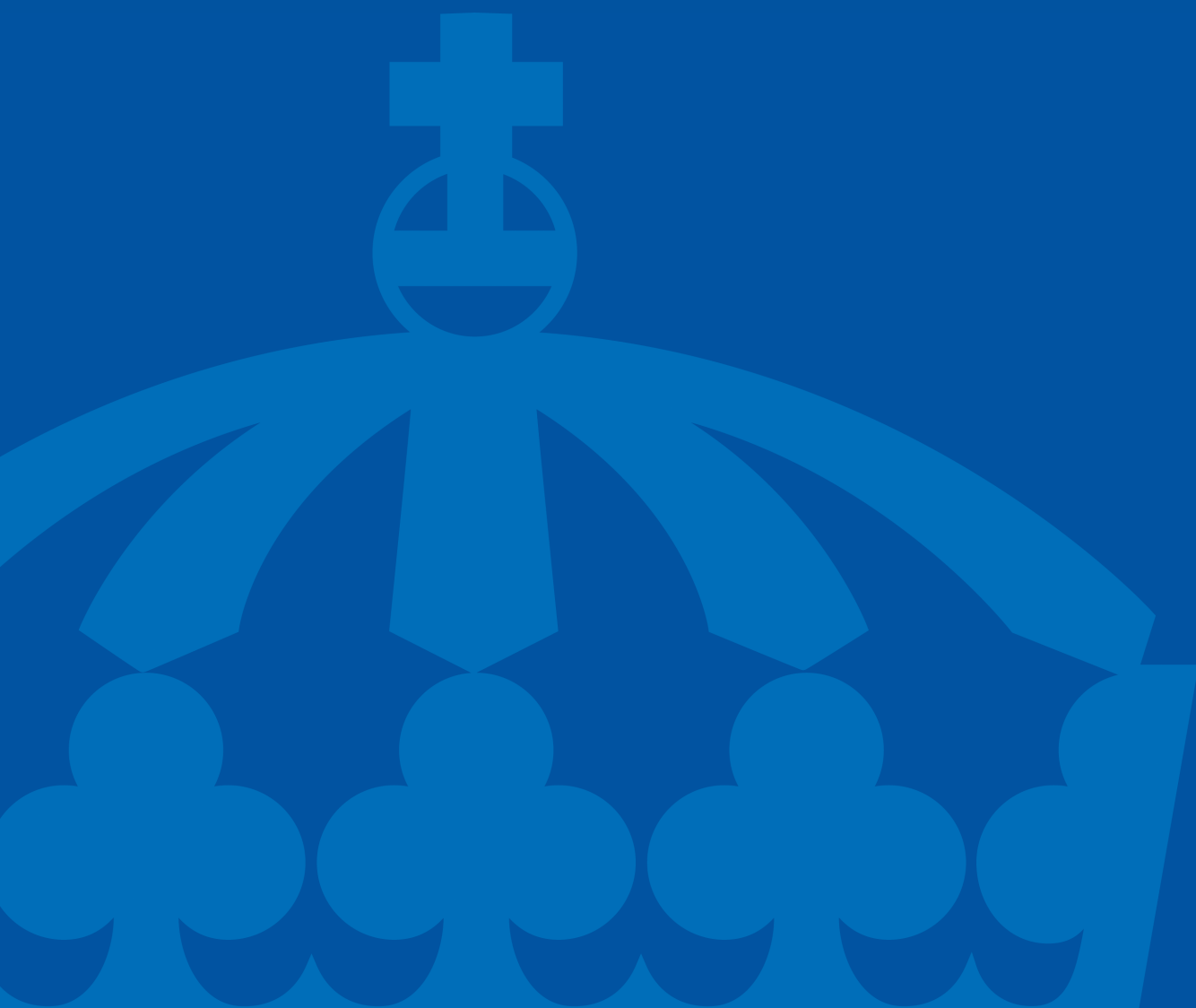

Årsredovisning 2016

Länsstyrelsen
Kalmar län

Årsredovisning 2016

Länsstyrelsens meddelandeserie 2017:02

ISSN: 0348-8748

Copyright: Länsstyrelsen Kalmar län

Redaktör: Karin Bergman

Landshövdingens underskrift av årsredovisningen 2016

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Kalmar den 22 februari 2017

A handwritten signature in blue ink, reading "Karin Almqvist". The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish extending to the right.

.....

Landshövding Länsstyrelsen Kalmar län

Innehåll

Landshövdingen har ordet	4
Länsstyrelsen i korthet	6
Organisation	7
Resultatredovisning	8
<i>Övergripande samordningsuppdrag</i>	9
<i>Övrig förvaltning</i>	11
<i>Trafikföreskrifter</i>	13
<i>Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor</i>	14
<i>Regional tillväxt</i>	17
<i>Infrastrukturplanering</i>	23
<i>Hållbar samhällsplanering och boende</i>	25
<i>Energi och klimat</i>	29
<i>Kulturmiljö</i>	35
<i>Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar</i>	46
<i>Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd</i>	49
<i>Lantbruk och landsbygd</i>	74
<i>Fiske</i>	82
<i>Folkhälsa</i>	85
<i>Jämställdhet</i>	88
<i>Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter</i>	93
<i>Integration</i>	96
<i>Personaluppgifter</i>	98
<i>Året i siffror</i>	101
Finansiell redovisning	116
<i>Resultaträkning</i>	116
<i>Balansräkning</i>	117
<i>Anslagsredovisning</i>	119
<i>Noter till resultaträkningen</i>	123
<i>Noter till balansräkningen</i>	128
Bilaga	134
<i>Regleringsbrev 2016, uppdrag som redovisas på annat sätt</i>	134

LANDSHÖVDINGEN HAR ORDET

Länsstyrelsen – en naturlig resurs i länets utveckling

Länsstyrelsen i Kalmar län fattade drygt 20 000 beslut 2016. Vart och ett av dessa beslut hade något slags påverkan på länets utveckling. Detsamma gäller alla tillsynsärenden vi utförde. En väl fungerande länsstyrelse med en effektiv handläggning är därför oerhört viktig. Vår vision är att bidra till hållbar utveckling, en god livsmiljö och tillväxt i Kalmar län. Vi vill vara en naturlig resurs i länets utveckling. Genom en tidig dialog i våra ärenden bygger vi upp en kännedom om länets förutsättningar och behov för att kunna fatta beslut som är ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbara. I vårt styrkort är länsnytta ett grundläggande perspektiv – vi vill vara till nytta för Kalmar län. Varje år har vi tre fokusområden – tre viktiga frågor för länets utveckling, som länsledningen följer extra noggrant. 2016 var de integration, bostadsbyggande och utbetalning av EU-stöd.

När det gäller integration så bildades i början av året en ny enhet för social hållbarhet, för verksamhetsområdena integration, jämställdhet, kvinnofridsfrågor, ANDT och tillsyn inom alkoholområdet. Enheten har ett nära samarbete med länets kommuner i integrationsfrågan. Utöver vardagliga kontakter har integrationsråd hållits tre gånger under året. För att lyfta in fler perspektiv i länets strategiska integrationsarbete har Länsstyrelsen initierat och bjudit in en referensgrupp av nyanlända. Gruppens perspektiv har varit mycket värdefulla för integrationsrådets fortsatta arbete. Den interna samverkan har också utvecklats under året, bland annat om bosättning och de globala utvecklingsmålen och projektsamverkan inom kulturmiljöområdet för nyanlända entreprenörer.

Inom området bostadsbyggande prioriterade vi under 2016 vår del av planprocessen för bostäder för att ännu tydligare bli en medpart i kommunernas planarbete och därigenom öka bostadsbyggandet i länet. Länsstyrelsen arbetar sedan flera år efter en arbetsmodell med tidiga samråd som bättre ska svara upp mot kommunernas behov av råd och stöd i tidiga skeden. Vår förhoppning är att en utökad och tidigare dialog leder till bättre underlag i översikts- och detaljplaner och en bättre framförhållning och beredskap för kommunerna.

Gällande EU-stöd kan vi efter en fördröjd start med landsbygdsprogrammet i landet i Kalmar län se att ansökningstrycket stadigt ökat och att det fortsatt finns en mycket stor investeringsvilja på länets landsbygd. Under 2016 beviljades stöd om sammanlagt ca 131 miljoner, 1800 hushåll fick ökad tillgång till fiber och runt 19 000 personer fick en ökad service på landsbygden via stöd till bland annat servicebutiker och bensinmackar. Under året betalades 8,6 miljoner ut till genomförda investeringar. Nu är trycket stort på utbetalningar efter genomförda investeringar och det finns också stora förväntningar på tilldelning av ytterligare medel. När det gäller jordbrukarstöden betalade vi under 2016 ut drygt 400 miljoner i länet. Tyvärr lyckades vi inte betala ut så mycket av stöden som vi önskade. Anledningen är de problem Jordbruksverket haft med datasystemen sedan det nya Landsbygdsprogrammet infördes. Detta är mycket olyckligt för de som drabbas av försenade utbetalningar, och för länet, då EU-stöden bidrar till en levande landsbygd, uppfyllande av miljömålen och ett långsiktigt hållbart lantbruk. Vi arbetar för att effektivisera vår handläggning och påverkar på alla sätt vi kan för att systemen ska förbättras, så att vi kan uppfylla målen med utbetalningarna 2017.

Vattenbrist och långsiktigt tryggad vattenförsörjning.

Efter flera torra vintrar, den senaste extrem, var grund- och ytvattennivåerna i länet, liksom i stora delar av södra Sverige i början av hösten historiskt låga, på sina ställen flera meter under det normala. På vissa håll bedöms att det krävs tre normala årsnederbörder för att återställa grundvattennivåerna. De klimatanalyser som utförts åt Kalmar län visar att tillfällena med höga

flöden och översvämningar till följd av skyfall kan komma att öka samtidigt som det kommer att bli stor risk för brist på vatten under sommarhalvåret.

Vattenbrist uppstod på Öland redan under våren. Borgholms och Mörbylånga kommuner ställdes inför stora utmaningar med att säkra dricksvattenförsörjningen, akut och långsiktigt. En rad olika åtgärder vidtogs, som bevattningsförbud och äldre vattentäkter som togs i bruk, en informationskampanj med uppmaning till sparsamhet med vatten. Mörbylånga kommun tvingades till vattentransporter med lastbil från fastlandet för påfyllnad av de kommunala vattentäkterna. En ledning drogs under våren från fastlandet till Öland för vattenöverföring. Sveriges Geologiska undersökning (SGU) letade med hjälp av geofysiska flygundersökningar efter nya grundvattenförekomster. Borgholms kommun investerade, under året i ett avsaltningssverk. I början av hösten blev hotet mot vattenförsörjningen påtagligt i de flesta av länets kommuner och en rad olika åtgärder vidtogs, som nya borrhål och ledningar mellan vattentäkter.

Privata fastighetsägare och lantbruk med enskilt vatten drabbades också av vattenbristen genom sinande brunnar. Lantbruken, särskilt mjölkgårdar, är mycket vattenberoende. Lantbrukare på sydöstra Öland tvingades under sommaren hämta vatten och köra till sina gårdar. Flera lantbrukare riskerar att hamna i en mycket svår situation på grund av torka. Många gårdar ligger i områden där VA-utbyggnad är avlägsen. Om klimatprognoserna stämmer och vattenförsörjningen inte kan lösas hotas företagens fortlevnad och genom detta i förlängningen en levande landsbygd och det öppna odlingslandskapet.

Länsstyrelsen sammankallade under sommaren och hösten till regelbundna samverkansmöten med kommunerna för att skapa en lägesbild över vattensituationen och planerade och genomförda åtgärder. Praktisk samverkan skedde också under våren och sommaren kring vattenbristen på Öland, med Borgholms, Mörbylånga och Kalmar kommun i projektet Regional vattenförsörjning. Flera gemensamma åtgärder genomfördes, varav vattenledningen över sundet, mätning av lantbrukets enskilda brunnar och gemensam kommunikationskampanj var några.

I oktober kom äntligen regnet till länet. På Öland kom det 80-90 millimeter och inom några dagar i mitten av månaden svämmade grunda grävda brunnar över. Därmed var den akuta krisen över för kommunerna, enskilda hushåll och de lantbrukare som är beroende av egna brunnar. Det är dock av stor vikt att samarbetet kring en långsiktigt tryggad vattenförsörjning fortsätter i länet och mellan länen.

Flytt av myndigheten

Under året genomförde vi flytten från våra lokaler på Malmbrogatan till de nyrenoverade i den gamla industribyggnaden Riskvarnen på Regeringsgatan. Planering för flytten har pågått sedan 2014 och självklart påverkat arbetet under denna tid och allra mest under 2016, då vi jobbat intensivt med genomförandet. Syftet och ambitionen med flytten var att få nyinredda, moderna och ändamålsenliga lokaler och att sänka vår lokalhyra. De nya lokalerna har öppna, flexibla lösningar med modern teknik för kontorsarbetsplatser, samråd, externa och interna möten. Flytten är en del i ett mer omfattande utvecklingsarbete vid länsstyrelsen som utgår från länsledningens värdegrund, vision och färdplan. Vi hoppas att den nya miljön ska stimulera kreativitet och ett effektivt arbete. En risk- och konsekvensanalys av flytten har genomförts i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete.

LÄNSSTYRELSEN I KORTHET

Nedan redovisas en sammanfattning av Länsstyrelsen ur tre perspektiv – verksamhet, medarbetare och ekonomi.

Verksamhet	2016	2015	2014
Inkomna och initiativärenden (st)	9 503	8 989	21 338
Beslutade ärenden (st)	9 084	8 924	21 408
Utgående ärendebalans (st)	2 908	2 501	3 065
Ej beslutade ärenden äldre än två år (st)	258	574	505

Kommentar tabellen:

Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (VÄS 601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdstöden (VÄS 602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015-2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdstöd. För fiske (VÄS 622) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Medarbetare	2016	2015	2014
Årsarbetskrafter (st)	181,2	171,9	168,4
– varav kvinnor	112,1	104,9	99,6
– varav män	69,1	67,0	68,8
Total sjukfrånvaro (%)	3,6	3,5	4
– varav kvinnor	4,6	4,8	4,7
– varav män	1,8	1,5	2,9
Personalomsättning nyanställda, tillsvidareanställda (%)	7,2	3,6	6,8
Personalomsättning avgångna, tillsvidareanställda (%)	9,6	4,1	3,7

Kommentar tabellen:

Personalomsättningen 2016 var något högre än tidigare år, men enligt Länsstyrelsen uppfattning är den inte av den omfattningen att en djupare analys krävs.

Ekonomi	2016	2015	2014
Verksamhetsintäkter (tkr)	194 913	181 733	178 384
- varav anslag (tkr)	85 340	86 251	84 352
- varav bidrag (tkr)	101 798	88 335	86 380
- varav avgifter och övrigt (tkr)	7 775	7 147	7 652
Verksamhetskostnader (tkr)	194 873	181 541	178 231
- varav kostnader för personal (tkr)	116 214	111 581	107 022
- varav kostnader för lokaler (tkr)	12 000	11 079	11 092
- varav övriga kostnader (tkr)	66 659	58 881	60 116
Lämnade bidrag och transfereringar (tkr)	90 199	119 439	123 674
Förvaltningsanslag av totala intäkter (%)	44	47	47
OH-kostnad av total kostnad (%)	24,52	24,87	24,90
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	49,7	51,4	53,4

Kommentar tabellen:

Kommentarer för tabell återfinns i Resultaträkningen noter 1-7.

ORGANISATION

Redovisa Länsstyrelsens organisationsplan.

Länsstyrelsen är organiserad i tre avdelningar, Utveckling och Landsbygd, Tillväxt och Miljö samt Länsledningens stab, som är direkt underställd länsrådet.

Länsledningen, de två avdelningscheferna, kommunikationschefen, chefsjuristen och utvecklingsdirektören utgör landshövdingens ledningsgrupp.

Länsstyrelsen har sedan 2008 ett insynsråd bestående av åtta ledamöter, som utses av regeringen, med landshövdingen som ordförande. Viltförvaltningsdelegationen, med landshövdingen som ordförande, beslutar sedan 1 februari 2010 i övergripande frågor vid tillämpning av älg- och rovdjursförvaltningspolitik.

Länsstyrelsen i Kalmar län är Vattenmyndighet för Södra Östersjöns vattendistrikt som omfattar avrinningsområden i sju län. Vattenmyndigheten har till uppgift att beskriva kvaliteten på vattenmiljön i distriktet och initiera vattenförvaltning enligt förordningen (2004:660) som bygger på EU:s vattendirektiv. Vid Länsstyrelsen finns en Vattendelegation, där landshövdingen är ordförande, som beslutar om bland annat förvaltningsplan för genomförande av EU:s vattendirektiv.

Vid Länsstyrelsen finns också en Miljöprövningsdelegation (MPD) för prövning av tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Delegationen, som består av ordförande och tre miljösakkunniga, är självständig men administrativt knuten till Länsstyrelsen.

RESULTATREDOVISNING

Resultatredovisningens ordningsföljd följer den av länsstyrelserna gemensamt beslutade verksamhets- och ärendestrukturen, (VÄS), som används för länsstyrelsernas ärende- och ekonomiredovisning.

Varje verksamhetsområde inleds med tabeller där utvecklingen av årsarbetskrafter, verksamhetskostnader, ärendehantering och bidragsutbetalningar presenteras samt i förekommande fall utfall av brukarundersökningar. Vissa verksamhetsområden är sammanslagna då de har ett tydligt samband. Tabellerna följs av kommentarer till de redovisade värdena samt kommentarer till andra väsentliga prestationer och resultat inom sakområdet. Därefter följer åiterrapporteringen av de regleringsbrevsuppdrag som ska åiterrapporteras i årsredovisningen och som avser det aktuella verksamhetsområdet.

De flesta belopp i resultatredovisningen är framtagna med hjälp av ett länsstyrelsegemensamt rapportpaket. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser. Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Med årsarbetskrafter avses antal anställda personer omräknat till heltidsarbetande. Sammanlagd arbetad tid divideras med en länsstyrelsegenomsnittlig möjlig arbetstid = 1 710 timmar. I årsredovisningar från 2014 och tidigare är årsarbetskraften baserad på 1 760 timmar. Jämförelsetalen för 2014 är därför omräknade utifrån det nya värdet för en årsarbetskraft.

Medeltal anställda beräknas som ett genomsnitt av antalet anställda personer under året. Hänsyn är tagen till längre tjänstledigheter. Uppgiften hämtas från LISA-verktyget.

Årsredovisningsmallgruppen har haft en dialog med Finansdepartementet och enats om att regleringsbrevsuppdrag som rapporterats direkt till ett specifikt departement eller verk inte ska redovisas i årsredovisningen för att undvika dubbelrapportering.

Undantag från ekonomiadministrativa regelverket

I regleringsbrevet för 2016 har regeringen beslutat om följande undantag från det ekonomiadministrativa regelverket:

Vid redovisning av länsstyrelsernas uppgifter som avses i 2 § första - tredje styckena förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska myndigheten inte tillämpa 3 kap. 1 § andra stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag om att resultatredovisningen ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats vad gäller volym och kostnader.

Vad gäller fördelningen av verksamhetens totala intäkter och kostnader i resultatredovisningen enligt 3 kap. 2 § jämfört med 3 kap. 1 § tredje stycket förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, ska verksamhetskostnader och årsarbetskrafter redovisas i en för länsstyrelserna enhetlig struktur och enligt anvisningar från Länsstyrelsen i Örebro län. Detta innebär ett undantag från kravet att redovisa intäkter.

Övergripande samordningsuppdrag

Länsstyrelseinstruktion 2 §

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar.

Länsstyrelsen ska utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande och inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser.

Länsstyrelsen ska främja länets utveckling och noga följa tillståndet i länet samt underrätta regeringen om dels det som är särskilt viktigt för regeringen att ha vetskap om, dels händelser som inträffat i länet.

Länsstyrelsen ska vidare ansvara för de tillsynsuppgifter som riksdagen eller regeringen har ålagt den. Förordning (2008:1346)

Kalmar län är med sin geografi och sin demografi ett län med stora utmaningar - och stora möjligheter. Länet är långsträckt och glesbefolkat, med en jämförelsevis hög medelålder. Med sitt kustläge och sina rika och unika natur- och kulturmiljöer finns stora möjligheter till ett gott liv, med försörjning, boende och fritidsaktiviteter. De gröna näringarna är viktiga i länets näringsliv och formar och förvaltar kulturlandskapet. Genom att basnäringen, jord- och skogsbruket kan utvecklas främjas också förädlingsindustri, kringverksamheter och möjligheter till diversifiering och småföretagande. Genom bredbandsinvesteringar och digitalisering skapas möjligheter också för andra typer av företagande och distansarbete. Regionens profilområden trä och glas och den redan livskraftiga turism- och besöksnäringen har ytterligare utvecklingspotential.

De höga natur- och kulturvärdena i kombination med de demografiska utmaningarna ställer stora krav på myndigheten när det gäller sammanvägningar mellan olika samhällsmål. Ett exempel är vindkraft, där samhällsmålet om ökad andel förnybar energi ofta ställs mot målen om bevarande av hotade arter. Ren och förnybar energi ställs i avvägningarna mot havsörnars, fladdermöss och skogshöns långsiktiga överlevnad. Ett annat är Östersjön och de gröna näringarnas utveckling. Här ställs den svåra övergödningens problematiken i innanhavet mot lantbrukares möjligheter att utöka sin djurhållning för att utvecklas och överleva på en starkt konkurrensutsatt marknad. Ytterligare ett är materialförsörjning och vattenförsörjning, där samhällets behov ibland ställs mot det långsiktiga vattenbehovet.

Den långa havskusten i länet genererar många planer med frågeställningar och tolkningar kring strandskyddet. Turismnäringen ger upphov till flera detaljplaner för etableringar i stugbyar och turistmål. Att erbjuda attraktiva bostäder, gärna i strandnära lägen, ses i många av länets kommuner som näst intill avgörande för att locka nya invånare till Kalmar län. Planer inom riksintresse för kulturmiljö framförallt i länets medeltidsstäder genererar ställningstaganden och frågor kring hänsyn till de kulturhistoriskt värdefulla miljöerna i samband med stadsförnyelse och ny användning av befintliga, historiska byggnader.

Länsstyrelsen ställs dagligen i sin ärendehantering inför utmaningen att sektorsövergripande sammanväga de olika samhällsintressena i långsiktigt hållbara beslut. Diskussionen om de olika expertområdenas och den enskilda medarbetarens ansvar för det statliga helhetsperspektivet är

ständigt pågående, både i de enskilda ärendena och principiellt. Detta är både krävande och stimulerande för myndighetens medarbetare, chefer och ledning.

I det dubbla uppdraget att främja länets utveckling och samtidigt tillståndspröva och utöva tillsyn har Länsstyrelsen i Kalmar en ambition att aktivt och tidigt ta del i samtal med kommunerna, länets företagare och andra myndigheter. Detta i övertygelsen att det leder till bättre framförhållning och beredskap, bättre hushållning med samhällets resurser, en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling och möjligheter till synergier mellan tillväxt och natur- och kulturmiljövard.

Återrapportering regleringsbrev

1.1. Länsstyrelserna ska bidra till att statlig verksamhet på regional nivå är samordnad och ligger till grund för hållbara och långsiktiga helhetslösningar för Sverige och den offentliga förvaltningen. I detta uppdrag ska länsstyrelserna ta de initiativ som anses vara påkallade.

Samordning av statlig verksamhet på regional nivå har under 2016 främst skett på integrationsområdet, där Länsstyrelsen samlat samtliga statliga berörda myndigheter och länets kommuner till så kallade integrationsråd tre gånger under året.

I övrigt samverkar Länsstyrelsen i det dagliga arbetet och i olika arbetsgrupper med exempelvis Polismyndigheten i ANDT-frågor, med Trafikverket när det gäller samhällsplanering och så vidare.

Under 2017 kommer samordning att inledas med övriga statliga regionala myndigheter när det gäller ökad beredskap.

Övrig förvaltning

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 20* och 21*			
Årsarbetskrafter män	0,3	1,7	3,2
Årsarbetskrafter kvinnor	2,9	0,9	3,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,78	1,52	4,09
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	4 145	3 889	7 354
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	2,13	2,15	4,13
Antal ärenden, inkomna och upprättade	1 047	992	866
Antal beslutade ärenden	1 020	987	866
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	3	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	577	563	384
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 202, Medborgarskap (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 203, Överförmyndare (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av åiterrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Ersättningen för viltskador har ökat med ungefär 100 000 kronor jämfört med föregående år. Detta beror dels på att antalet lodjursangrepp har ökat samt en ökning av skador på gröda av fredade fåglar. Ersättningen från älgvårdsfonden för skyttebanor och kompetensutveckling kommer att utbetalas under Q1 2017 därför ligger nivån på utbetalningarna ungefär på samma nivå som 2015.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Djurskyddshandläggare och länsveterinärer har deltagit i Jordbruksverket kalibreringskurs för slakt och avlivning, i syfte att öka kunskapen om regler och tolkningar samt likrikta bedömningarna mellan myndigheterna (Länsstyrelsen, Jordbruksverket och Livsmedelsverket). Eftersom informationen från Livsmedelsverkets officiella veterinärer utgör cirka 20% av de inkomna anmälningarna har samsynen och likriktningen inom detta område varit prioriterat under 2016. Effekterna av detta bör förhoppningsvis kunna ses under 2017.

Flera djurskyddshandläggare har deltagit i en konferens om sambandet mellan hot och våld i nära relationer och våld mot djur. Effekterna av detta blir att kunskapen om dessa samband ökar vilket gör det lättare att synliggöra och uppmärksamma våld i nära relationer samt anmäla detta vidare till rätt instans. Att uppmärksamma och jobba mot våld i nära relationer är en viktig del av Länsstyrelsens arbete med jämställdhet.

Under 2016 har djurskyddshandläggare, länsveterinärer och byggnadskonsulenter deltagit i ett projekt kallat VAD (Verifiering av djurskyddskontrollen). Syftet med projektet har varit att likrikta bedömningar i djurskyddsarbetet och att verifiera att handläggning och diarieföring sker på rätt sätt. Projektet har varit indelat i tre delar, parallellkontroller, dokumentationskontroller och samsynsövningar. Projektet är också en del av de nationella målen. Effekterna av projektet har

blivit att medarbetarna har fått en gemensam bedömningsgrund och att kontrollen därmed blir mer likvärdig i länet.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

1. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också de allmänna valen

Under 2016 har det, som väntat under mandatperioden, handlagts ärenden om efterträdarval.

Trafikföreskrifter

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 25*			
Årsarbetskrafter män	0,7	0,7	0,3
Årsarbetskrafter kvinnor	0,0	0,2	0,3
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,40	0,48	0,34
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	708	681	508
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,36	0,38	0,29
Antal ärenden, inkomna och upprättade	129	125	124
Antal beslutade ärenden	117	130	433
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	0	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Den något minskade beslutstakten under året beror på mängden inkomna ärenden tillsammans med en ingående balans.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under året har förutom en mängd mindre tävlingar även genomfört två stora tävlingar nämligen "Ironman Sweden" med deltagande från hela världen och "Wings for life" med en stor mängd deltagare, vilket även tv-sänts över stora delar av världen. Aktiviteterna genererar mycket arbete med omfattande beslut om bl.a. tillfälliga avstängningar av vägavsnitt på Öland och i Kalmartrakten. Tävlingarna har haft en positiv effekt för såväl turistnäringen som för andra enskilda företag. Utöver alla tävlingar har också en mängd ansökningar om lokala trafikföreskrifter handlagts under året, både permanenta och tillfälliga.

Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 28*			
Årsarbetskrafter män	1,0	1,3	1,8
Årsarbetskrafter kvinnor	8,8	8,9	8,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,40	5,92	6,30
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	9 681	9 777	10 348
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	4,97	5,39	5,81
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 478	1 971	2 010
Antal beslutade ärenden	2 378	2 063	1 925
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	69	83	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 2826, Offentlig kontroll av djurskydd (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt	Ej aktuellt	

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Ökningen av inkomna / upprättade samt beslutade ärenden utgörs i huvudsak av ärenden gällande registrering av primärproducenter samt en ökning av ärenden gällande smittskydd och allmänna veterinära frågor. Inom djurskyddsområdet ses en minskning av beslutade anmälningar samt en ökning av beslutade offentliga kontroller samt en ökning av besiktningar gällande förprovningar. Under hösten 2016 har Länsstyrelsen även handlagt förprovningensärenden åt Länsstyrelsen Kronoberg (ingår ej i redovisningen ovan).

Ärenden över två år utgörs av besiktningensärenden inom förprovningen samt två smittskyddsärenden. Dessa ärenden är ej klara på grund av att åtgärder ska vidtas av lantbrukaren och därefter kan de slutligen handläggas.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Djurskyddshandläggare och länsveterinärer har deltagit i Jordbruksverkets kalibreringskurs för slakt och avlivning, i syfte att öka kunskapen om regler och tolkningar samt likrikta bedömningarna mellan myndigheterna (Länsstyrelsen, Jordbruksverket och Livsmedelsverket). Eftersom informationen från Livsmedelsverkets officiella veterinärer utgör cirka 20 procent av de inkomna anmälningarna har samsynen och likriktningen inom detta område varit prioriterat under 2016. Effekterna av detta förväntas under 2017.

Flera djurskyddshandläggare har deltagit i en konferens om sambandet mellan hot och våld i nära relationer och våld mot djur. Effekterna av detta blir att kunskapen om dessa samband ökar vilket gör det lättare att synliggöra och uppmärksamma våld i nära relationer samt anmäla detta vidare till rätt instans. Att uppmärksamma och jobba mot våld i nära relationer är en viktig del av Länsstyrelsens arbete med jämställdhet.

Under 2016 har djurskyddshandläggare, länsveterinärer och byggnadskonsulenter deltagit i ett projekt kallat VAD (Verifiering av djurskyddskontrollen). Syftet med projektet har varit att likrikta bedömningar i djurskyddsarbetet och att verifiera att handläggning och diarieföring sker

på rätt sätt. Projektet har varit indelat i tre delar, parallellkontroller, dokumentationskontroller och samsynsövningar. Projektet är också en del av de nationella målen. Effekterna av projektet har blivit att medarbetarna har fått en gemensam bedömningsgrund och att kontrollen därmed blir mer likvärdig i länet.

Antalet ärenden avseende ansökan om förprovning av djurstallar enligt djurskyddslagen har ökat något jämfört föregående år. Det visar på att det finns ett intresse i länet för att investera inom lantbrukssektorn, dels genom utökning av antalet djur i besättningarna men även genom att effektivisera och förbättra befintliga byggnader. Det är positivt att antalet förprovningar i länet ökar, då förprovningar är ett förebyggande djurskyddsarbete. Att vi i länet har många lantbruk bidrar även till att bevara den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna som är beroende av ett fortsatt jordbruk och betande djur (miljömålet ”ett rikt odlingslandskap”).

Better Training for Safer Food, BTSF, är EU-kommissionens utbildningsprogram för myndigheternas kontrollpersonal inom livsmedelskedjan. Under året har tre medarbetare deltagit i följande kurser Animal welfare during transport (Polen), Animal Welfare in laying hen production (Skottland), Animal Welfare in pig production (Italien) och Food-borne outbreaks investigation (Tyskland). Kurserna har gett erfarenhetsutbyte och fler perspektiv på arbetet inom livsmedelskedjan. Framförallt har kurserna bidragit till nya kontakter med kollegor i Europa, vilket bidrar till likriktning och samsyn för djurskyddet inom Europa.

Fyra medarbetare har även deltagit på BTSF E-learningutbildning, där man genomför utbildningen via dator.

Åtterrapporering regleringsbrev

Tabell 1.1: Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor

Länsfakta	2016	2015	2014
Antal personer som varit föremål för tillsyn över djurhälsopersonal	10	7	9
Årsarbetskrafter inom området djurskydd	6,3	7,0	7,3
Årsarbetskrafter inom området livsmedelskontroll	0,5	0,04	0,58
varav Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av livsmedel i primärproduktionen	0,1	0,03	0,06
Årsarbetskrafter inom området offentlig kontroll av foder i primärproduktionen	0	0,01	0
Antalet genomförda kontroller av insamling och transport av animaliska biprodukter.	0	3	0

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, ärendehanteringssystemet Platina, Djurskyddskontrollregister

Kommentar tabell 1.1

Minskningen av årsarbetskrafter inom djurskyddsområdet beror huvudsakligen på en hög frånvaro på grund av sjukskrivningar.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

2. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över veterinärers verksamhet samt ledning och samordning av åtgärder mot djursjukdomar

Under 2016 har tre nötkreatursbesättningar varit spärrade på grund av salmonellasmitta och Länsstyrelsen har handlagt dessa ärenden efter delegation från Jordbruksverket. Två av besättningarna har avvecklat djurhållningen och enbart sanering av byggnader återstår. För den tredje besättningen hävdades spärren under året.

Under 2016 har ett fall av EHEC hos människa kopplat till djurhållning rapporterats. Detta uppstod i samband med ett s.k. kosläpp i länets norra del. Informationsarbetet kring EHEC är mycket viktigt för att förhindra liknande händelser. Länsstyrelsen har under året deltagit i ett informationsprojekt under ledning av SVA och finansierat av MSB. Målet med projektet är att inga humanfall av EHEC kopplat till lantbruk ska inträffa. Projektet drivs i huvudsak på Öland då detta är ett s.k. hot spot-område med hög förekomst av VTEC (bakterierna som orsakar EHEC) bland djurbesättningarna. Projektet kommer att fortsätta även under 2017. Effekten av hittills gjorda insatser kan antas vara en förklaring att det inte har inträffat fler humanfall av sjukdomen på Öland.

Länsstyrelsen har genomfört tillsyn av djurhälsopersonal. Tillsynen har genomförts som dokumentationskontroll och tillsynsbesök. Tillsynsbesök har bl.a. utförts hos den hittills enda veterinär i länet som är ansvarig för villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar. I februari 2016 hölls ett möte i Växjö tillsammans med länsstyrelserna i Blekinge, Kronobergs och Jönköpings län för veterinärer verksamma i de fyra länen. På mötet, som besöktes av ca 25 veterinärer, deltog SVA med föreläsare om vårdhygien, antibiotikaresistens och beredskapsdiagnostik. Länsstyrelsen informerade om villkorad läkemedelsanvändning i mjölkproducerande besättningar (ViLA Mjolk). Under året har Länsstyrelsen skickat fyra informationsbrev till länets veterinärer. Effekten av genomförd tillsyn och informationsinsatser väntas bli att medvetenheten om gällande lagstiftning höjs och att enskilda veterinärers kontroll av läkemedelshanteringen hos djurhållarna förbättras samt att djurhållarnas kunskap om lagstiftningen på området höjs. Effekten väntas även bli att fältverksamma veterinärers epizootiberedskap höjs.

Kontroll av seminverksamhet gällande svin, nöt och häst har utförts i enlighet med plan och bedömningen är att verksamheterna är väl fungerande.

Regional tillväxt

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 30*			
Årsarbetskrafter män	0,2	0,2	0,1
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,0	0,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,37	0,13	0,23
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 142	747	947
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,59	0,41	0,53
Antal ärenden, inkomna och upprättade	23	15	18
Antal beslutade ärenden	9	17	9
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	2	6
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	1 412	1 091	1 492
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 302, Företagsstöd inom regional tillväxt (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt	Ej aktuellt	

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av åiterrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Att antalet ärenden, inkomna och upprättade är högre 2016 beror delvis på att Länsstyrelsen i Kalmar är projektägare för projektet regional skogsstrategi för Småland vilket medfört att det inkommit exempelvis yttranden och gjorts upphandlingar i samband med projektet som räknas som nya ärenden. Bidragsutbetalningarna där länsstyrelsen gör utbetalningarna är högre 2016 än 2015 eftersom Länsstyrelsen i Kalmar län haft få projekt i egen regi och därför betalt ut nästan hela anslaget emedan vi hade tre stora projekt i egen regi under 2015.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Grundläggande Betaltjänster.

Under 2016 har arbetet med grundläggande betaltjänster fortsatt i den s.k. Kustlänsgruppen som är ett samarbete mellan länsstyrelserna i Kalmar, Södermanland, Gotland och Blekinge. Genom Kustlänsgruppen deltar länsstyrelsen i Kalmar län i ett projekt för anpassade studiecirklar för att utbilda om grundläggande betaltjänster. Modellen har under 2016 testats i Södermanland och planen är att den efter utvärdering även ska användas i Kalmar län 2017. Under 2016 har även det första beslutet om stöd enligt förordningen för stöd till betaltjänstombud tagits till en butik i Halltorp i Kalmar kommun. För en mer utförlig analys läget för grundläggande betaltjänster i Kalmar län hänvisas till årsrapporten för 2016.

Återrapportering regleringsbrev

1.11. Berörda länsstyrelser ska redovisa exempel på inom vilka områden, inom den regionala tillväxtpolitiken, där samverkan sker mellan länsstyrelsen och den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i länet och hur denna samverkan har utvecklats. Detta innefattar särskilt genomförandet av de regionala strukturfondsprogrammen 2014–2020, inklusive territoriellt samarbete avseende insatser inom det tematiska området Stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi i alla sektorer och övrigt arbete med de regionala klimat och energistrategierna.

Liksom tidigare år har Länsstyrelsen i Kalmar ett nära samarbete med Regionförbundet i Kalmar i frågor som rör regional tillväxt. Detta hänger samma med att det är Regionförbundet i Kalmar som enligt lag har det regionala utvecklingsansvaret i länet och är ansvarig för det regionala service programmet (RSP) samt den regionala utvecklingsstrategin (RUS). Regionförbundet är också den organisation som tilldelats den absoluta merparten av länets tillväxtmedel i anslag 1:1. Länsstyrelsen i Kalmar förfogar endast över ca 5 procent av dessa medel.

Kommersiell service

Under 2015 lades mycket tid på att göra övergången av stödet för kommersiell service från Regionförbundet i Kalmar till Länsstyrelsen i Kalmar så smidig som möjligt för de potentiella sökande. Under 2016 har de första besluten i Kommersiell service tagits i Landsbygdsprogrammet 2014-2020.

Samarbetet har dock inte avslutats i och med att stödet för kommersiell service gått över till länsstyrelsen utan det sker en kontinuerlig avstämning med Regionförbundet. Avstämningen syftar bland annat till att se vilka butiker som är prioriterade enligt RSP samt att kontrollera att ingen sökande får för mycket stöd utifrån regelverket för stöd av mindre betydelse. En representant för Regionförbundet i Kalmar bjuds också in till Länsstyrelsen i Kalmars beslutsmöten i landsbygdsprogrammet 2014-2020.

Andra samarbeten

Länsstyrelsen i Kalmar och Regionförbundet i Kalmar samverkar först och främst i det regionala partnerskapet och har också fortsatt att samordna information kring sina olika stöd och gemensamt informera om dessa när det är möjligt och effektivt som exempelvis i skärgårdsrådet. Förhoppningen är att sökande skall hitta rätt stöd och att därigenom både Länsstyrelsen i Kalmar och Regionförbundet i Kalmar kan spara tid och undvika felaktiga ansökningar.

Samverkan i projekt

En stor del av Länsstyrelsen i Kalmars medel i anslag 1:1 går till större samordningsprojekt där Regionförbundet i Kalmar deltar tillsammans med Länsstyrelsen i Kalmar och i några fall är de projektägare. Länsstyrelsen i Kalmar deltar sedan tidigare i ett antal projekt tillsammans med Regionförbundet i Kalmar. Dessa är Smart Housing Småland och Träprogram Småland 2015-2017. Ett antal nya projekt har också initierats under 2016 och dessa är Regional skogsstrategi för Småland, Proteiner i fokus samt Glasrikemiljonen 2.

Projektet Smart Housing Småland är en internationellt ledande innovationsmiljö som leds av SP Sveriges tekniska Forskningsinstitut. Projektet är ett samarbete mellan samtliga länsstyrelser och regioner/regionförbund i Smålandslänet Kalmar, Kronoberg och Jönköping. Projektets syfte är att öka andelen industriellt producerade bostäder i trähus. Under 2016 har projektet exempelvis arbetat med hur solceller kan anpassas till höga modulhus samt med byggnadsinformationsmodellering (BIM), Virtual Reality (VR) och Augmented Reality (AR) som

verktyg för att göra planering, konstruktion, montering och underhåll av fastigheter mindre arbetsintensiva i projektet High6.

Projektet Träprogram Småland 2015-2017 tar avstamp i det tidigare programmet 2012-2014 och är också ett samarbete mellan länsstyrelserna och regioner/regionförbunden i Smålandslänen. Projektet syftar till att stärka konkurrenskraften i den trärelaterade industrin genom insatser på sex olika områden. Dessa är profilering av Träregion Småland, coachning av träföretag, Branschråd för kompetensförsörjning, internationalisering för ökad export och samarbeten samt nya användningsområden för trä. Under 2016 har bl.a. beslut tagits om att arrangera designtävlingen Designrookie för skolungdomar där bland annat 3D-skrivare används för att öka attraktiviteten för trärelaterade utbildningar.

Projektet Proteiner i fokus samt Glasrikemiljonen 2 är båda projekt där Regionförbundet i Kalmar är projektägare som är i sitt inledningsskede. Vi har därför inte fått någon redovisning för dessa projekt och kan därför inte exemplifiera med något resultat eller genomförd verksamhet under 2016. Proteiner i fokus syftar till att vara en del i arbetet med att uppfylla livsmedelsstrategins övergripande mål och skall etablera en regional samverkansplattform som, genom interna och externa samarbeten, stödjer regionens livsmedelsföretag i deras arbete för innovation, värdeutveckling och hållbar förnyelse.

Glasrikemiljonen 2 är en del av Länsstyrelsens regeringsuppdrag att genomföra insatser för industriell utveckling och stärkt besöksnäring i regionen efter de senaste 20 årens omfattande strukturomvandling. Genom att ge stöd på 1 miljon till 12 företag för strategiska investeringar för att öka konkurrenskraften genom diversifiering och förflyttning upp i värdekedjan skall nya arbetstillfällen skapas.

1.12. Berörda länsstyrelser ska beskriva hur användningen av medel från anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19 Regional tillväxt bidrar till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin, det regionala strukturfondsprogrammet och, i förekommande fall, de territoriella samarbetsprogrammen.

Samtliga pågående och beslutade projekt i det regionala anslaget 2016 har kopplingar till målen i den regionala utvecklingsstrategin. Detta är något som Länsstyrelsen i Kalmar beaktar i varje beslut och även skriver in under motivering till beslutet. Målen i Kalmar läns regionala utvecklingsstrategi 2012-2020 är indelade efter olika utvecklingsområden och har sin utgångspunkt i OECD-rapporten Territorial review Småland och Blekinge 2011.

Utvecklingsområdena är Rund och gränslös region, Växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling, Lärande och kompetensförsörjning, Befolkning och välfärd, Miljö i balans samt Kultur och upplevelser. Nedan beskrivs hur projekten i det regionala anslaget bidrar till målen i utvecklingsområdena men då många projekt bidrar till flera mål kommer inte alla exempel att tas upp av utrymmesskäl.

De flesta av projekten har en tydlig koppling till utvecklingsområdet växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Däribland finns de redan tidigare omnämnda projekten Träprogram Småland 2015-2017, Smart Housing Småland, Proteiner i fokus och Glasrikemiljonen 2. Särskilt Träprogram Småland 2015-2017 bidrar till detta utvecklingsområde på flera sätt då det utöver coachning av företag även verkar för ökad internationalisering och ökad innovationsgrad i företagen genom att knyta forskare till träföretag i företagsforskarskolan. Även Smart Housing Småland bidrar till att uppfylla målen i utvecklingsområdet växande näringsliv som bidrar till

hållbar utveckling. Detta genom sitt arbete med ökad innovation, design, nätverkande och internationalisering hos företag i trähusbranschen samt genom sitt unika fokus på produktutveckling inom de småländska profilområdena trä och glas. Där finns även projektet Kalmarsundsveckan för hållbar utveckling och Tillväxtdagen i Tjust.

I projektet Kalmarsundsveckan för hållbar utveckling genomförs workshops, seminarier och open innovation-aktiviteter för att ge deltagande företag och organisationer kunskaper om hur man jobbar affärsmässigt och strategiskt med hållbar utveckling. Årets upplaga engagerade 25 olika aktörer som bidrog med 50 events och aktiviteter i totalt fyra kommuner. Ett exempel på en aktivitet är elbilsrally. Tillväxtdagen i Tjust är ett arrangemang för att lyfta fram förebilder och entreprenörskap i Västerviks näringsliv samt stärka samarbetet mellan näringsliv och olika organisationer. Detta görs genom föreläsningar, hearings och debatter. Tillväxtdagen är också en arena där globala och lokala företag träffas och utbyter erfarenheter och där problemställningar lyfts och diskuteras.

Sommarföretag UF är ett projekt som har tydlig koppling till utvecklingsområdet lärande och kompetensförsörjning. Projektet utgår från ett utbildningskoncept där ungdomar mellan 16 och 19 år ges möjligheten att driva företag under sommaren som ett alternativ till feriepraktik vilket sker i samarbete med länets kommuner. Syftet med projektet är att de deltagande ungdomarna genom utbildning, coaching, stöd, stimulerande aktiviteter och ett startbidrag ges möjlighet att driva företag. Detta i sin tur syftar till att ge dessa ungdomar bättre förutsättningar för att starta företag i framtiden. Under sommaren 2016 har 43 ungdomar drivit egna företag i projektet, varav 23 kvinnor och 20 män. Av dessa har 10 utländsk bakgrund.

Ett av sex insatsområden i projektet Träregion Småland är branschrådet som har som mål att öka matchningen mellan träbranschen och trärelaterade utbildningar samt att höja statusen på trärelaterade utbildningar. Ett exempel på detta är att 15 klasser besökt träföretag och gjort skolprojekt som presenterats under Träveckan 2016 och tidigare nämnda designtävling Designrookie. Detta bidrar till att uppfylla målet att matcha kompetens med efterfrågan i utvecklingsområdet lärande och kompetensförsörjning.

Inom utvecklingsområdet kultur och upplevelser har projekten Krigarkungen och Totalförsvaret Öland 2016 genomförts men projekten har också koppling till utvecklingsområdet växande näringsliv som bidrar till hållbar utveckling. Krigarkungen är ett projekt för att utveckla en operaföreställning för visning inomhus med inslag av film och historiska upplevelser som drivs av föreningen Ölandsoperan. Syftet är att skådespelet skall bidra till att locka turister till Öland och därmed också bidra till arbetstillfällena i turismnäringen. Projektet Totalförsvaret Öland förevisar totalförsvarets olika enheter men är också en turismsatsning under skördefesten som lockade ca 5 000 besökare 2016. Projektet innehåller också en försvarsdebatt, seminarier och information om länets beredskap och kan därigenom även ses som ett projekt för att minska social oro.

Sommarföretag UF bidrar till målen i utvecklingsområdet befolkning och välfärd då det både har en uttalad målsättning att bidra till integration genom att rikta sig till nyanlända ungdomar. Det bidrar också till ungas delaktighet och ungas etablering på arbetsmarknaden i och med att ungdomarna får pröva på att vara företagare. Enligt Ung företagsamhet (UF) visar statistiken att 7 procent av de som deltar startar egna aktieföretag.

Ett annat projekt som bidrar till målen i utvecklingsområdet befolkning och välfärd är Fågelvägen sydöstra Öland. Här byggs ett varumärke för området sydöstra Öland genom att genomföra och marknadsföra aktiviteter under hela året. Exempel på dessa är aktiviteten fågelsafarin som hade minst 246 deltagare, strandloppet och invigningen av en ny turistvägled. Detta är möjligt genom

ett samarbete mellan föreningar, företag och boende i området. Projektet verkar också för att öka inflyttningen till sydöstra Öland.

I Projektet Kalmarsundsveckan för hållbar utveckling lyfts frågor om hållbar utveckling på tre områden: ekologiskt, ekonomisk och socialt. En stor del av de seminarier som hålls handlar om hur företag och samhället kan arbeta för att spara energi och minska andelen fossila bränslen. Exempel på detta är seminarier om hållbart byggande, småskalig kraftvärme, fossilfrihet i regional tågtrafik och ”nudging” som metod för beteendepåverkan. Även om det inte rör sig om direkta insatser finns en tydlig koppling till målen om en fossilbränslefri region 2030 och god vattenkvalitet i utvecklingsområdet Miljö i Balans.

Under 2016 har länsstyrelsen tillsammans med flera andra aktörer i de tre smålandslänen inlett ett gemensamt arbete med att ta fram en regional skogsstrategi. Samverkansprojektet rör särskilt utvecklingsområdet Konkurrenskraftigt näringsliv för en hållbar region. Projektet ligger dock väl i linje med flera av de målsättningar som återfinns i den regionala utvecklingsstrategin för Kalmar län, växande företag och ökad förnyelse i näringslivet men även inom ramen för arbetet med en fossilbränslefri region. Strategin ska identifiera konkreta insatser för att stärka företagande med skogen som bas, leda till en utveckling där fler av skogens värden nyttjas på ett hållbart sätt och synliggöra skogens olika värden. Fokus ligger på skogens bidrag i ekonomi, sysselsättning, klimatnytta och övriga miljövärden. Frågor som adresseras är bland annat lönsamhet, skogens bidrag till ett biobaserat samhälle, kompetensförsörjningsfrågor och skogen som bas för besöksnäring. Ett inledande möte i början av året hölls för att samla in underlag inför det kommande arbetet. Utöver arbetsmöten i arbetsgrupper och styrgrupper har ytterligare ett referensgruppsmöte hållits under hösten.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

7. Länsstyrelsen ska i sin verksamhet verka för att förenkla för företag

Under 2011 fick samtliga länsstyrelser i uppdrag att förenkla för företag. Den 31 december 2014 avslutades uppdragets första etapp och en slutrapport skickades till Näringsdepartementet. Arbetet samordnades av Länsstyrelsen i Kronoberg som också ansvarade för att information gick ut till länsstyrelsernas kontaktpersoner och för att följa upp förenklingsarbete samt att identifiera möjliga utvecklingsinsatser. Länsstyrelsen i Kronoberg har ett fortsatt ansvar för att samordna länsstyrelsernas förenklingsarbete genom regleringsbrevsuppdrag 37.

Ett exempel på förenklingsarbete som tas upp i slutrapporten och som fortfarande pågår är projektet Samlad fastighetsspecifik information som avslutats under 2016. Projektet har som syfte att undersöka möjligheten att skapa en enkel, lättillgänglig modell för hur information om kända natur- och kulturvärden från olika myndigheter kan länkas samman och knytas till en fastighet för att ge en helhetsbild, oberoende av ägoslag eller ansvarig myndighet. Modellen är tänkt att kopplas till en karttjänst kallad ”Ett fönster ut”. Genom att på detta sätt tillgängliggöra information hoppas projektägarna bidra till ökad miljömålsuppfyllelse men det är också meningen att modellen skall underlätta för företagsutveckling kopplat till de natur- och kulturvärden som finns på fastigheten. Projektet är ett samarbete mellan länsstyrelserna i Kalmar, Kronoberg och Jönköpings län.

En av punkterna i Länsstyrelsen i Kalmars färdriktning är att vi skall ha en tidig dialog. Detta är en form av förenkling. Genom att exempelvis ta kontakt med företag och konsulter som söker företagsstöd i landsbygdsprogrammet 2014-2020 kan felaktigheter och förseningar minskas. Det

är också viktigt att upplysa om när ett stöd kan betalas ut så att företaget kan planera sin likviditet. Det senaste exemplet på information är en gemensam informationsinsats om stöd tillsammans med Regionförbundet i Kalmar med inriktning på länets skärgård.

Infrastrukturplanering

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 34*			
Årsarbetskrafter män	0,1	0,1	0,2
Årsarbetskrafter kvinnor	0,5	0,8	0,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,36	0,50	0,56
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	812	819	894
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,42	0,45	0,50
Antal ärenden, inkomna och upprättade	14	15	17
Antal beslutade ärenden	12	18	12
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	0
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 3431, Beslut om betydande miljöpåverkan (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 3434, Väg- och järnvägsplan (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Ärendemängden har minskat, vilket bland annat beror på att Trafikverket genomför fler vägärenden med åtgärdsvalsstudie (ÅVS). En annan faktor är att den nationella tilldelningen av infrastrukturmedel har minskat i länet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Bredband

Länsstyrelsen arbetar aktivt för att förverkliga regeringens bredbandsstrategi och för att nå målet att 90 procent av Sveriges befolkning ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. För att nå målet har Länsstyrelsen via Landsbygdsprogrammet medel till stöd för insatser som leder till utbyggnad av höghastighetsnät för bredband på landsbygden. Samtliga kommuner i Kalmar län är idag aktiva i utbyggnaden av IT-infrastrukturen. Utbyggnaden av bredband via fiber, eller andra tekniker till länets hushåll och företag löper på.

Länsstyrelsen har i uppdrag att redovisa och kommentera utvecklingen inom IT-infrastrukturområdet i länet till PTS (Post- och Telestyrelsen) samt att redovisa sitt arbete för att målet om att Sverige ska ha bredband i världsklass ska nås. Redovisningen för 2016 lämnades till PTS under december 2016.

Under 2016 har åtta projekt beviljats stöd till bredband i Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Tillsammans har de beviljats ca 81,5 miljoner kronor i projektstöd för passiv infrastruktur. Den totala investeringskostnaden i dessa åtta projekt är drygt 135 miljoner kronor. Närmare 1 800 hushåll kommer att få möjlighet att ansluta sig och 85 mil fibernät kommer att byggas på landsbygden i Kalmar län.

Post- och Telestyrelsen driver på regeringens uppdrag Länssamverkan Bredband 2.0. Länssamverkan bredband är en plattform för samarbete och kompetensutveckling mellan

deltagarna. Det övergripande syftet är att främja bredbandsutvecklingen i hela landet. Länsstyrelsen har deltagit i de träffar och utbildningar som Länsstyrelsen Bredband anordnat under 2016. Regionalt samverkar Länsstyrelsen med både Regionförbundet och länets kommuner i bredbandsfrågan. I enlighet med regeringens beslut tillsattes i början av 2016 en bredbandskoordinator för Kalmar län. Bredbandskoordinatören ska arbeta för bredbandsutbyggnaden i länet. Koordinatören är placerad på Regionförbundet i Kalmar län.

Länsstyrelsen har under 2016 fortsatt sitt arbete med att bli en mer aktiv och deltagande part inom det regionala arbetet med infrastruktur. En av det lilla länets fördelar är närhet till Regionförbundet, kommuner, lokala tjänstemän hos Trafikverket och andra aktörer. Genom att prioritera tidiga samråd fångar vi tidigt upp de frågor som Länsstyrelsen har ett särskilt ansvar att bevaka. Länsstyrelsens bedömning är att detta arbete ger en bättre service, förkortar våra handläggningstider och i det långa loppet ger mer långsiktigt hållbara planer.

Länsstyrelsen har deltagit i Trafikverkets dialogträffar under 2016. Under 2016 skedde en dialogträff under våren. Träffarna är ett bra tillfälle att i olika skeden av väg- och järnvägsprocessen ha en god och tvärssektoriell dialog mellan Trafikverket och Länsstyrelsen. Även större pågående projekt har redovisats. Infrastrukturfrågor är tvärssektoriella till sin karaktär varvid en god samverkan mellan Länsstyrelsens olika sakområden och externa aktörer är en central del.

Under 2016 har Länsstyrelsen fortsatt att delta och vara aktiva i det regionala nätverket för kommunikationsexperter som Regionförbundet driver, länsarbetsgruppen för infrastruktur. I nätverket arbetar Länsstyrelsen för att de frågor som vi har ett särskilt bevakningsansvar för får genomslag. Nätverket är även ett viktigt forum för kunskapsinhämtning för Länsstyrelsen vilket vi har nytta av i den dagliga ärendehandläggningen.

Hållbar samhällsplanering och boende

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 40* och 41*			
Årsarbetskrafter män	2,4	2,4	3,6
Årsarbetskrafter kvinnor	3,0	4,3	3,4
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	3,01	3,92	4,11
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	6 055	8 689	7 471
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	3,11	4,79	4,20
Antal ärenden, inkomna och upprättade	961	1 038	1 128
Antal beslutade ärenden	821	964	1 065
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	13	5	20
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	15
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 402, Detaljplaner, områdesbestämmelser enligt PBL ¹⁾	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4021, Samråd och program (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4022, Granskning av detaljplaner och områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 403, Överklaganden av kommunens beslut enligt PBL ²⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4031, Överklagande av kommuns beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt	Ej aktuellt	Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4032, Överklagande av kommun beslut om lovärenden samt förhandsbesked (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt	47	Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4034, Överklagande av kommuns beslut, övriga inom plan- och bygglagen (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 404, Tillsyn, vägledning och uppföljning PBL ³⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4041, Tillsyn och överprövning av beslut om detaljplaner och områdesbestämmelser (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 407, Fastighetsbildning och frågor kring markanvändning ⁴⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4075, Samråd om kraftledningar, rörledningar m.m. inkl. tillåtlighetsprövning (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 402 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 66.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 403 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 18 deltagande länsstyrelser är 44.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 404 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 12 deltagande länsstyrelser är 63.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 407 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 15 deltagande länsstyrelser är 71.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående prestationer med avseende på volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området. Uppgifterna kan t.ex. återfinnas i olika sakförordningar.

Kommentarer till tabellen

Minskningen av ärendebalanser beror på att ärendegruppen VÄS 407 begäran om godkännande av lantmäteriförrättning har minskat. Beslutstakten följer ärendeinflödet.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Detaljplaner och översiktsplaner

Det ökade kravet på bostadsbyggande med ofta större och mer komplexa planer ställer allt högre krav på Länsstyrelsen. Länsstyrelsen har börjat arbeta efter en arbetsmodell med tidiga samråd som bättre ska svara upp mot kommunernas behov av råd och stöd i tidiga skeden. Möjligheten för kommunerna att delta i tidiga samrådsmöten leder oftast till bättre planunderlag och ökad beredskap för länsstyrelsen. Effekten av en utökad och tidigare dialog leder till bättre underlag i översikts- och detaljplaner samt en bättre framförhållning och beredskap för kommunerna. Att vi tidigt kan lyfta frågor om till exempel jämställdhet gör att kommunerna tidigt i planprocessen kan integrera jämställdhetsfrågan vilket också är viktigt då det i efterhand är svårare att göra.

Samhällsbyggnadsenheten har tillsammans med enheten för socialhållbarhet påbörjat ett samarbete för att utveckla metoder för hur länsstyrelsen ska kunna hjälpa och stötta kommunerna i arbetet med att integrera socialhållbarhet i planprocessen.

Länets befolkning har under 2016 fortsatt att öka. Störst ökning har skett i Kalmar kommun som också är den kommun som står för den största delen av nyproduktion av bostäder.

Fördjupade översiktsplaner som är i slutskedet är Byxelkrok i Borgholms kommun och Vimmerby stad.

De flesta av länets kommuner har tagit fram detaljplaner för ökat bostadsbyggande.

Några exempel;

Inom Ekerum i Borgholms kommun är flera detaljplaner klara för byggnation av bostäder.

I Kalmar kommun pågår ett flertal detaljplaner för bostäder. Södra staden, Karlssons äng och Fredrikskans är några av de större planer för bostadsbyggande som antagits under året.

Mörbylånga kommun arbetar med detaljplaner för både bostäder och skolor varav de flesta belägna i Färjestaden. Även ett större planprogram för Färjestadens samhälle pågår.

I Oskarshamn pågår detaljplaner för bostäder inom Inre hamnen med många komplexa frågor om bland annat riskhantering, klimatanpassning samt hälsa- och säkerhet.

Västerviks kommun har under flera år jobbat med ett antal större detaljplaner på Hornslandet varav flera är i slutskedet av planprocessen.

Flera lokaliseringar sker inom stadsmiljöer med komplicerade frågor om bland annat riksintressen för kulturmiljö, trafikbuller och /eller i sjönära lägen som ställer höga krav på noggranna avvägningar mellan olika och ibland motstående intressen. Länsstyrelsen har en nyckelroll i detta viktiga arbete.

Effekterna av länsstyrelsens arbete är bland annat säkerställande av hälsa- och säkerhetsfrågor, miljö kvalitetsnormer, att riksintressen tillgodoses, attraktiva livsmiljöer för friluftslivet och värdefulla livsmiljöer för flora och fauna.

För att göra grundliga sammanvägningar och för att tillgodose kommunernas behov av vägledning och dialog har planberedningar genomförts två gånger per månad. Under året har även två länsplandagar för länets kommuner genomförts. I februari genomfördes en länsplandag med temat Klimatanpassning och i oktober en dag med information om länsstyrelsens olika verksamheter såsom rättsfall, integration och hemlöshet, friluftsliv, grön infrastruktur, MKN vatten och dagvatten samt bostadsstöd. Länsstyrelsen bedömer att länsplandagarna fyller en viktig funktion för att upprätthålla kontakterna med kommunerna och uppnå en korrekt och likvärdig tolkning i planfrågor. Sammankomsterna är också en viktig mötesplats för dialog mellan kommunerna.

Bostadsförsörjning

Länsstyrelsens bostadsmarknadsanalys fyller en viktig funktion som planeringsunderlag för kommunernas bostadsförsörjning samt för den strategiska, regionala överblicken över bostadsmarknadsfrågan i länet. Bostadsmarknadsanalysen bidrar till ökad kunskap om den regionala bostadsmarknadssituationen, hur denna förändras över tid samt ger indikationer om vilka prioriteringar som behöver göras i kommande planering för att åstadkomma en god framtida beredskap men även effektivt utnyttjande av länets befintliga bostadsbestånd.

Som ett led i Länsstyrelsens uppdrag att underlätta inträde på bostadsmarknaden i Kalmar län anordnade Länsstyrelsen under hösten 2016 en bostadskonferens, Bostäder för alla – Hur bygger vi för ett hållbart Kalmar län? Konferensen syftade till att diskutera vad som görs och vad som behöver göras för att minska bostadsbristen i länet. Konferensen lockade ett brett spektrum av deltagare från det offentliga såväl som det privata i samhället. En effekt av konferensen blev därför att de olika aktörer som sitter på verktygen för att minska bostadsbristen möttes för samtal; kommuner, privata och allmännyttiga bostadsbolag, banker etc.

Havsplanering – insatser på havsplanområdesnivå

I samarbete med Havs- och vattenmyndigheten (HaV) arbetade de samordnande länsstyrelserna Kalmar, Västernorrland och Västra Götaland fram ett arbetsupplägg motsvarande en verksamhetsplan som följdes under året. Länsstyrelsen i Kalmar har liksom länsstyrelserna i Västra Götalands- och Västernorrlands län ett samordningsansvar för de länsstyrelser som ligger inom respektive havsplaneringsområde. I havsplanområde Östersjön, där länsstyrelsen Kalmar är samordningsansvarig, ingår även kustlänsstyrelserna Stockholm, Södermanland, Östergötland, Gotland, Blekinge samt en stor del av Skåne. Som stöd för arbetet fanns resurser tilldelade i länsstyrelsernas regleringsbrev med tillhörande bilagor.

Arbetet med att stödja HaV i utformningen av det så kallade KOMPIS-bidraget (KOMMunal Planering I statlig Samverkan) pågick under året. HaV avsatte pengarna för att länsstyrelserna i sin tur skulle fördela dem till sökande kommuner. I dagsläget finns ett 10-tal olika KOMPIS-projekt i Östersjöns havsplanområde där de flesta projekten sker genom kommunal samverkan. De flesta projekten löper över två år (2016 - 2017) och upphör därmed när stödet upphör, dvs. 2017. KOMPIS-arbetet ska ske så att de kommunala planerna ska kunna överensstämja på ett bra sätt med havsplanen. Effekten av KOMPIS-bidraget är i dagsläget svår att mäta då inga projekt ännu är avslutade. Den förväntade effekten är att kommunerna ska genom översiktsplaneinstrumentet börja planera i sina havsvattenområden.

Arbetet med att stödja HaVs arbete med framtagande av det första utkastet till havsplan, som ska användas i tidig dialog med främst kommuner och planeringsansvariga regionförbund påbörjades.

Stödet gällde främst bidrag med regional och lokal kännedom om olika planeringsförutsättningar under planeringsprocessen. Materialet är från december 2016 till april 2017 öppet för dialog för att materialet ska kunna förbättras inför samrådet hösten 2017.

För att sprida information om havsplaneringsarbetet har de samordnande länsstyrelserna producerat ett nyhetsbrev som distribueras med ett brett anslag vid två tillfällen per år. Nyhetsbrevet når den interna länsstyrelseorganisationen såväl som externa aktörer som kommuner, konsulter med flera.

För att samordna arbetet mellan länsstyrelserna i Östersjön arrangeras regelbundna (månatliga) distansmöten för avstämning och information. Under året har även distansmöte arrangerats med fördjupning inom naturvård med inbjuden extern föredragshållare för att öka förståelsen när det gäller planeringsförutsättningarna inom detta ämnesområde. Fysiska möten för att ensa bedömningar, arbetsmetoder m.m. har hållits under året.

Bostadsstöd

De tre nya bostadsstöden till hyresbostäder, renovering- och energieffektivisering av hyresbostäder i ekonomiskt utsatta områden samt till äldreboende trädde alla i kraft under hösten 2016. Intresset har varit störst för stöd till hyresbostäder för studerande (fyra ansökningar) samt stöd till äldreboende (tre ansökningar).

Energi och klimat

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 42*			
Årsarbetskrafter män	1,9	1,6	1,3
Årsarbetskrafter kvinnor	0,3	0,0	0,1
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,20	0,93	0,83
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 560	2 290	2 263
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,31	1,26	1,27
Antal ärenden, inkomna och upprättade	41	27	9
Antal beslutade ärenden	9	23	3
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	2	2	8
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	289	281
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 4232, Klimatinvesteringsstöd (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av åiterrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Samtliga ärenden under 2016 härrör till Klimatklivet där länsstyrelsen löpande får beslut av Naturvårdsverket. Besluten måste därefter manuellt läggas in även i handläggningssystemet varför en viss fördröjning finns i registreringen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Intresset för stöd till solceller för elproduktion har varit fortsatt stort och 132 inkomna ansökningar har registrerats under 2016. 45 ansökningar har bifallits med ett totalt stödbelopp på 5 mkr. Anläggningarna svarar tillsammans för en topp effekt på 1508 kW och en samlad beräknad årsproduktion av el motsvarande 1,4 GWh.

Det nya stödet till lagring av egenproducerad elenergi startade mot slutet av året och fyra stycken ansökningar har registrerats. Energilagringssystemen i dessa ansökningar har tillsammans en nominell effekt på 21 kW respektive en kapacitet på 44 kWh.

LEKS (Länsstyrelsernas energi- och klimatsamordning) Sedan 2013 har länsstyrelserna givits möjlighet att samlat vidareutveckla och förstärka genomförandet av regeringsuppdraget att regionalt samordna och leda klimat- och energiomställningen. Det innebär bland annat att öka integreringen av energi- och klimataspekter inom fysisk planering, landsbygdsutveckling, näringslivsutveckling, miljötillsyn och miljöprövning på regional och lokal nivå. Att stödja länsstyrelsernas uppdrag inom Klimatklivet är också en viktig del, liksom en utvecklad dialog och samverkan med berörda departement, myndigheter och andra berörda aktörer. Arbetet samordnas av en arbetsgrupp inom LEKS under ledning av ansvarigt länsråd.

Personal från samtliga länsstyrelser har under året bjudits in till två nätverksträffar för kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte i syfte att öka takten i genomförandet av klimat- och energiomställningen. Under året har fokus på nätverksträffarna varit kopplat till det energi- och klimatstrategiska uppdraget respektive energi- och klimataspekter inom fysisk planering. LEKS

samordnar även en rad utvecklingsprojekt och arbetar med kommunikation, förankring och tillämpning av resultaten inom länsstyrelsernas berörda sakområden.

Återrapportering regleringsbrev

1.15. Länsstyrelserna ska redovisa insatser med anledning av uppgiften att samordna det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet. Med utgångspunkt från de regionala handlingsplanerna för klimatanpassning ska det i redovisningen ingå, vilka insatser som görs på länsstyrelsen och hos kommunerna i länet, vilken effekt detta får för länets anpassning till ett förändrat klimat samt hur det fortsatta arbetet ska bedrivas. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:10 Klimatanpassning under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Arbetet med klimatanpassning i Kalmar län

Arbetet med klimatanpassning pågår i länets alla kommuner. Problemområdena varierar till viss del då länet både har kust och inlandskommuner. De största frågorna är vattenrelaterade översvämning, dricksvattenbrist och havsnivåhöjningar.

Nationell samverkan

Länsstyrelsen har under året aktivt deltagit i det nationella nätverket för länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare genom deltagande i dialoger, årliga möten samt genom samarbete i arbetsgrupper. Länsstyrelsen i Kalmar län har deltagit i nationella arbetsgrupper kopplat till ett förändrat klimat, som tex. i referensgrupper till Jordbruksverket och SVA för framtagande av nationella handlingsplaner för klimatanpassning. Länsstyrelsen har tillsammans med Västernorrlands län också ingått som representant för länsstyrelserna i det myndighetsgemensamma KAP nätverket.

Länsstyrelsen har även deltagit i den arbetsgrupp som finns bildad för länen i södra Sverige. I arbetsgruppen ingår även Skåne, Blekinge, Halland, Västra Götaland, Östergötland, Kronoberg, Jönköping och Gotlands län. Frågor som behandlas i arbetsgruppen är bland annat nationella remisser samt möjligheter till olika samverkansprojekt mellan länen.

Regionalt arbete

På Länsstyrelsen finns en arbetsgrupp för klimatanpassningsfrågor med representanter för olika arbetsområden. Gruppen träffas normalt två - tre gånger per år. Länsstyrelsen ingår i flera regionala nätverk med bäring på klimatanpassning t.ex. länets klimatkommission, vattendragsgrupper, luftvårdsförbund och Området – det regionala rådet för riskhanteringsfrågor.

Lokalt arbete

Arbetet med klimatanpassning pågår i länets alla kommuner. I den enkätundersökning som skickats ut till länets kommuner framgår det att de kommuner som svarat har en organisation för samordning av klimatanpassningsarbetet med kontaktpersoner för klimatanpassningsfrågor. Flertalet kommuner saknar riskanalyser och lokala klimatanpassningsplaner. De vanligaste problemen som tas upp är kring översvämningrisker både från skyfall och stigande vattennivåer. I april gjorde Länsstyrelsen och Kalmar kommun en gemensam studieresa till Hamburg i syfte att se hur Hamburg jobbar med klimatanpassningsåtgärder utifrån de översvämningrisker som staden har. Med på resan var politiker från Kalmar kommuns samhällsbyggnadsnämnd samt tjänstemän från Kalmar kommuns samhällsbyggnadskontor och länsstyrelsens samhällsbyggnadsenhet. En viktig effekt av studieresan var att länsstyrelsen tillsammans med Kalmar kommun fick tillfälle att gemensamt diskutera och se hur man på olika sätt kan klimatanpassa vid stadsplanering. Hur man kan använda sig av mångfunktionella ytor som till och med skapar mervärde i stadsmiljön.

Klimatkommissionen har under året påbörjat en rundresa till länets kommuner för diskussioner kring klimatanpassning, klimat och energi. De kommunala träffarna fortsätter under 2017.

Länsspecifikt arbete

Länsstyrelsen har under året framförallt jobbat med klimatanpassningsfrågor kring översvämning, dricksvatten och havsnivåhöjningar. Under 2016 har fokus varit på vattenbristen och torkan i länet och Öland i synnerhet. En arbetsgrupp med representanter för Länsstyrelsen, Ölandskommunerna och Kalmar kommun bildades för att jobba med dricksvattenproblematiken. För att möta sårbarheterna kring dricksvatten samt se över möjligheter till alternativa dricksvattentäkter på Öland genomförde en geofysisk markkartering via helikopter. SGU ansvarade för flygning och tolkning med hjälp av medel från MSB.

Klimatförändringar är del av Länsstyrelsens risk och sårbarhetsanalys, framförallt vad gäller risker för översvämningar. Ett viktigt verktyg för kommunerna i arbetet med klimatanpassning är att tillgängliggöra resultat och scenarier på kartdatabaser, som underlag för bland annat kommunal och regional planering. Länsstyrelsen har samlat nationellt, regionalt och delvis lokalt planeringsunderlag som berör klimatanpassning, begränsad klimatpåverkan och grön infrastruktur på länsstyrelsens hemsida.

Länsstyrelsen medverkar i projekt Emån där vi tillsammans med Länsstyrelsen i Jönköping och Emåförbundet bland annat tar fram en vattendragsmodell för att kunna göra modellkörningar på 10-års och 100-årsflöden för ökad beredskap för torka och översvämningar.

I Alsterån arbetar Länsstyrelsen tillsammans med Nybro och Kalmar kommuner för att ta fram modeller för tidiga indikationer på höga flöden. Syftet är att minska sårbarheten vid översvämningar.

Ett viktigt arbete är att granska kommunala planer i den fysiska planeringen. Behovet av klimatanpassning framförs i både översiktsplaner som detaljplaner.

Länsstyrelsen är remissinstans och har under året bland annat svarat på remisser om dricksvattenutredningen, klimat och luftvårdsstrategin samt remissen om ett nytt klimatpolitiskt ramverk för Sverige

Informationsarbete

Länsstyrelsen har under året medverkat vid en rad olika presentationer i syfte att informera om klimatförändringar och vilket tillgängligt regionalt kunskapsunderlag som finns.

Länsplanedagen i februari hade tema klimatfrågor, med föreläsningar för länets planhandläggare med fokus på den nya regionala klimatanalysen och lågpunktskartering. Länsstyrelsen har även haft föreläsningar för länets kommuner i andra sammanhang exempelvis vid presidie och miljöchefsmöte i september i Oskarshamn. Ytterligare exempel är för landstinget i Kalmar som påbörjat en handlingsplan för klimatanpassning.

Föreläsningar är viktiga för att generellt sprida kunskap om klimatförändringar och vilka klimatanpassningsåtgärder som kan vidtas, men i synnerhet för att visa och diskutera det regionala och lokala arbetet som görs och behöver göras. Länsstyrelsen har även föreläsningar för skolelever i olika sammanhang, allt ifrån lågstadielklasser i geodomen, se nedan, till studenter på Linnéuniversitetet. Vi ingår även i projektet kunskapslänken tillsammans med Energikontor Sydost för lärande för hållbar utveckling.

En uppskattad och spännande del av vårt informationsarbete var den geodomturné som genomfördes i länet augusti och september. Under sex dagar besökte Länsstyrelsen tillsammans

med SMHI och Visualiseringscentret i Norrköping sex kommuner i länet. Turnén fick bra genomslag i media, framförallt genom lokala dagstidningar. Totalt hade vi cirka 700 besökare i de olika kommunerna. Besökarna utgjordes framförallt av skolelever, lokala politiker och tjänstemän. Det blev många frågor och ofta spännande diskussioner under föreställningarna, och efteråt när vi samlades. Utöver föreläsningar läggs information om klimatanpassning kontinuerligt ut på Länsstyrelsens hemsida.

Regional handlingsplan för klimatanpassningsarbetet

Den regionala handlingsplanen är en vägledning för regionala och lokala aktörer att aktivt möta klimatförändringar. Handlingsplanen är sektorsuppdelad med prioriteringar utifrån uppskattad angelägenhetsgrad. Dialog och uppföljning av arbetet kommer fortsätta under 2017. Nedan listas de åtgärder som skett under året där Länsstyrelsen medverkat. I klimatkommissionens handlingsplan för 2016 finns planerade informationsinsatser för areella näringar samt en regional dagvattenpolicy medtaget.

Tvärsektoriell hantering

Länsstyrelsen ingår i en klimatkommission tillsammans med regionförbund och regionala aktörer som näringsliv, försäkringsbolag och lokala politiker. Klimatkommission Kalmar län har till uppgift att påskynda arbete som måste göras för att nå de målsättningar som satts upp i den regionala energi- och klimatstrategin.

Klimatkommissionen arbetar för Klimatsamverkan Kalmar län, det vill säga den tjänstemannagrupp inom kommun, landsting, regionförbund och länsstyrelse som Länsstyrelsen samordnar inom områdena energi, klimatanpassning och miljömålsarbete. Klimatkommissionen tar varje år fram en handlingsplan för hur arbetet ska bedrivas efter det att åtgärder diskuterats och prioriterats i referensgruppen. Effekterna av arbetet är att åtgärdsbehov i klimatanpassningsarbetet kan diskuteras direkt med berörda beslutsfattare inom kommuner, landsting, näringsliv etc. De medverkar i prioriteringen av det regionala klimatanpassningsarbetet och påvisar de behov som de tycker är mest angelägna.

Länsstyrelsen har en intern klimatanpassningsgrupp med representanter från alla enheter i organisationen. Effekten blir att vi får ett bättre underlag till hur klimatanpassningsarbetet ska prioriteras, vilket kommer leda till en handlingsplan. Kommunala kontaktpersoner för klimatanpassning finns för alla kommuner i länet.

Samverkansgrupp för höga flöden finns i Ljungbyån. Denna planerar och verkställer åtgärder för tidiga varningssystem vid höga flöden i ån, vilket ökar den effektiva handlingstiden för kris och beredskapsåtgärder som behövs vid översvämningar i ån.

Planeringsunderlag

SMHI har tagit fram en uppdaterad regional klimatanalys. Analysen gör att vi bättre kan förutse de regionala effekterna av klimatförändringarna och utifrån det planera och prioritera det regionala och lokala klimatanpassningsarbetet.

Länsstyrelsen har antagit regionala rekommendationer för fysisk planering i strandnära lägen. De regionala rekommendationerna om vilken hänsyn man bör ta vid fysisk planering i strandnära lägen gör att kommunerna vet vilken hänsyn till klimatförändringar bör förhålla sig till i förhållande till MB och PBL.

En vattendragsmodellen för Emån är framtagen som medför att vi bättre kan förutsäga effekter av klimatförändringar som ökade flöden, översvämningar och torka. Detta är ett viktigt instrument vid prioriteringar av åtgärder mellan olika intressen.

Länet har gjort en analys av lågområden med översvämningrisker i länet, och distribuerat GIS-underlag till de kommuner som efterfrågat dem. Under 2017 kommer Länsstyrelsen ha en GIS-utbildning för att visa hur man använder underlaget som ett planeringsunderlag. Lågpunktsområden är områden som kan översvämmas vid kraftigt regn, med kännedom om vilka områden det handlar om och vid vilka flöden det inträffar kan kommunen förebygga skador.

Fysisk planering

Länsstyrelsen har tagit fram rekommendationer för strandnära bebyggelser med förslag på klimatanpassningsåtgärder.

Dricksvatten, dagvatten och avloppssystem

Länsstyrelsen sammankallar en regional arbetsgrupp för rekommendationer i ett förändrat klimat. Vid årets torka framförallt på Öland har länsstyrelsen bildat en samordningsgrupp tillsammans med Mörbylånga, Borgholm och Kalmar kommuner i syfte samordna kommunernas behov. För torkan på Öland byggde en vattenledning från fastlandet. Kommunerna har investerat i avsaltningsanläggningar för att minska sårbarheten för låga grundvattennivåer i framtiden.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) beviljade medel för att genomföra geofysiska undersökningar för att hitta nya grundvattenförekomster och säkra den framtida vattenförsörjningen på Öland. Undersökningarna gjordes med hjälp av helikopter under september 2016, och bidrar till att öka kunskapen om vattensystemen med fokus på sårbarheter för att säkra vattentillgång och kvalitet.

När Länsstyrelsen granskar kommunala planer är beaktandet av klimatförändringar för bland annat miljöfarliga verksamheter en av de frågor Länsstyrelsen tar upp.

Genom att beakta hur klimatförändringar förväntas påverka förutsättningarna för spridning av miljöfarliga ämnen i planprocessen ökar möjligheterna att ta hänsyn och planera för eventuella miljöeffekter.

Länsstyrelsen har under året haft riktad information till Skogsstyrelsen om vad ett förändrat klimat kan innebära för skogsnäringen.

Bättre information till skogsägare om vilka risker ett förändrat klimat förväntas innebära för skogsbruket medför att medvetenhet och kunskap ökar kring hur man bör planera skog för att undvika klimatrelaterade skogsskador.

Jordbruk

Jordbrukshandläggare har fått riktad information om vilka risker ett förändrat klimat förväntas medföra för jordbruket.

Detta förväntas öka medvetenheten om vilka åtgärder som behöver vidtas för att mildra eller motverka förutsägbara skaderisker.

Kulturmiljö

En länsstyrelsegemensam broschyr är framtaget för hur ett förändrat klimat kan påverka kulturhistoriska träbyggnader. Länsstyrelsen är med i ett projekt kring analys kring vilka kulturmiljöer som är särskilt utsatta ur ett klimatförändringsperspektiv.

Detta förväntas öka medvetenheten om förutsägbara risker kopplat till ett förändrat klimat.

Kommunikationer

Granskning av vägplaner utifrån klimatförändrings och klimatanpassningsperspektiv pågår, som del av Länsstyrelsens planarbete, och förväntas medföra att hänsyn tas till klimatförändringar vid framtagande av olika planprogram.

Översvämning vid vattendrag

Vid skapande av våtmarker är Länsstyrelsen med och tar fram lämplig lokalisering, vilket leder till att våtmarker skapas där de fungerar bäst i landskapet som översvänningsområde och kvävefälla. Länsstyrelsen arbetar tillsammans med Länsstyrelsen i Jönköping och Emåförbundet med detaljerad kartering av Emån, innefattande hydraulisk modellering.

Med bättre planeringsunderlag ökar chanserna att prognosticera vattennivåer i Emån och vidta tidigare åtgärder vid risker för översvämning och torka

Användning av klimatanpassningsmedel 2016

Den största utgiftsposten under året var lönekostnader inklusive OH kostnader. En annan stor kostnadsbärare var geodoturnén som gjordes tillsammans med SMHI och Visualiseringscentret i Norrköping. Andra kostnadsbärare under året är bland annat framtagande av planeringsunderlag för GIS.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

8. Länsstyrelsen ska samordna arbetet på regional nivå med anpassningen till ett förändrat klimat. Förordning (2013:815).

Se redovisning RB – uppdrag 1.15, sid 30.

Kulturmiljö

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 43*			
Årsarbetskrafter män	1,8	1,9	1,8
Årsarbetskrafter kvinnor	7,1	7,7	6,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	4,91	5,58	4,72
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	11 744	11 669	9 379
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	6,03	6,44	5,27
Antal ärenden, inkomna och upprättade	817	952	910
Antal beslutade ärenden	850	970	866
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	1	5	9
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	134	175	67

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Andelen ärenden som inkommit eller upprättats har sjunkit från förra året med 135 stycken. Merparten av dem finns inom arkeologiärenden och kyrkoärenden. Arkeologiärendena är beroende på konjunkturerna, dvs. hur mycket eller lite det byggs och anläggs. Minskningen av kyrkoärenden, hänger dels ihop med en ändring i diarietföringen, där tillsyn inte får nytt diarienummer sedan 2016 och dels med det är något färre ansökningar, men en ökning av ärenden till 2017 är aviserad.

Andra väsentliga prestationer och resultat

I enlighet med de nationella statliga målen för kulturmiljön verkar Länsstyrelsen för ett hållbart samhälle, en helhetssyn på landskapet samt för att öka människors delaktighet i kulturmiljöarbetet.

Länsstyrelsens prioriteringar

Länsstyrelsen prioriterar tillståndsärenden enligt Kulturmiljölagen, bidrag enligt förordning med fokus på de skyddade byggnadsminnena samt kunskapsuppbyggnad hos myndigheten och hos kommunerna samt inom världsarvet Södra Ölands odlingslandskap. Beträffande projektverksamheten så är kunskaps- och planeringsunderlag prioriterade, med bäring på kommunal och statlig samhällsplanering.

Världsarvet

Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med att samverka i förvaltningen av världsarvet Södra Ölands odlingslandskap tillsammans med Lantbrukarnas Riksförbund, Mörbylånga kommun och Regionförbundet i ett så kallat Världsarvsråd. Till rådet finns en arbetsgrupp kopplad där ovanstående parter ingår samt Kalmar läns museum, Linnéuniversitetet och Landstinget i Kalmar län. Världsarvsrådet för Södra Ölands odlingslandskap har tagit fram en förvaltnings- och utvecklingsplan för åren 2017-2023. Några av de punkter som lyfts i den nya förvaltnings- och utvecklingsplanen är ett fortsatt arbete med att tillgängliggöra landskapet via exempelvis vandrings- och cykelleder, öka kunskapen om världsarvet i skolorna, en fördjupad dialog om jordbruksföretagens och övriga företags utveckling i relation till världsarvet och att verka för att etablera ett informationscentrum för världsarvet Södra Ölands odlingslandskap. Lantbruksnäringens fortlevnad och utvecklingsmöjligheter är av helt avgörande betydelse för bevarandet av de värden som konstituerar världsarvsstatusen. En viktig förutsättning för en hållbar utveckling av världsarvet är att kunskapen om dess värden och hur de kan förvaltas finns hos människorna som bor och arbetar inom området. Länsstyrelsen har som en kombinerad insats

inom landsbygdsutveckling och kulturmiljövård satsat på sådan kunskapsspridning på sockennivå. Den kulturhistoriska utredningen om sjömarkernas kulturhistoria i de tre referenssocknarna inom världsarvsområdet har slutförts. Resultatet har redovisats en i tryckt skrift. Projektet har genomförts i samarbete med Mörbylånga kommun samt att hembygdsföreningarna i respektive socken har varit delaktiga. Effekterna utgörs bland annat av en ökad medvetenhet om världsarvets betydelse, både i sin helhet och till sina delar, i ett livskvalitetsperspektiv.

Kulturmiljöer vid vattendrag

Länsstyrelsen i Kalmar är i egenskap av Vattenmyndighet projektledare för ”Kulturmiljö och vattenförvaltning i Södra Östersjöns vattendistrikt” (2010-2016) vilket har samordnats med Vattenförvaltning och kulturmiljö, ”VaKul”, i Västerhavets vattendistrikt genom en gemensam projektorganisation med totalt elva länsstyrelser. Projekten som har finansierats av länsstyrelserna, Havs- och vattenmyndigheten och Vattenmyndigheterna har fokuserat på att ta fram kunskapsunderlag även för kulturmiljöerna och att utveckla tvärssektoriella arbetssätt, i syfte att effektivisera och kvalitetssäkra åtgärdsarbetet vid vattendragen.

I november hölls på Historiska museet i Stockholm en öppen slutkonferens för kulturmiljö- vattenförvaltningsprojekten i södra Sverige. 130 deltagare tog del av resultaten genom utställningar och föredrag, och frågor för framtiden diskuterades av bland annat intresseorganisationer, länsråd, en statssekreterare och två generaldirektörer.

Samverkan mellan de elva länen har utvecklats genom gemensamma möten, delad personal, seminarier, kompetensutveckling, kommunikationsinsatser med mera. Samarbetet har på flera sätt varit nydanande och tids- och resurseffektivt och projekten har genererat såväl process- och kunskapsbaserad som resultatorienterad samhällsnytta. De är ett i sitt slag unikt exempel på länsstyrelsesamverkan som bidragit till vinster utöver syfte och mål och vars arbetssätt och erfarenheter med fördel kan användas i andra sammanhang. Slutrapport kommer våren 2017. Länsstyrelsen Kalmar har via projektledningen för Kulturmiljö och vattenförvaltning i Södra Östersjöns vattendistrikt, SÖVD, och Regional Utveckling och samverkan i miljömålssystemet, RUS, deltagit med regional kulturmiljökompetens i arbetet med att utveckla strategin för åtgärder inom vattenkraften (Dialog om vattenkraft) som drivs av Havs- och vattenmyndigheten. Dialogen är värdefull och det är positivt att kulturmiljövården har kommit med i samtalen och upp på agendan.

Genom förbättrade kunskapsunderlag och tvärssektoriella arbetssätt möjliggörs avvägningar mellan olika intressen i samband med åtgärder i vattendrag, vilket är nödvändigt för att nå de olika målen om bevarade kulturmiljöer, biologisk mångfald och bättre vattenkvalitet.

Som en del av det länsövergripande projektet Kulturmiljö och vattenförvaltning i Södra Östersjöns vattendistrikt (SÖVD) har Kalmar län fortsatt sitt arbete med kunskapsunderlag för kulturmiljöer vid vattendrag, genom projektet INVÄVA (Inventering och värdering av kulturmiljöer vid vattendrag), som startade 2014. Syftet med projektet är att öka kulturmiljövårdens och andra sakområdets kunskap om vattenanknutna miljöer samt värdera dessa inför kommande åtgärder inom fiske- och biotopvård samt vattenverksamhet. Detta värderingsarbete förväntas kunna underlätta framtida prioriteringar väsentligt.

Insatserna under 2016 har fokuserats på att besöka och dokumentera alla de av Länsstyrelsen utpekade miljöer utmed Emån med tillhörande biflöden med kända dammar eller vandringshinder. Genom att träffa fastighetsägare och andra lokala aktörer har ett givande kunskapsutbyte ägt rum. De berättelser om speciella platser och orter som tecknats inom projektet har stärkt förståelsen för vattendragens avgörande betydelse för länets utveckling och fysiska struktur. Länsstyrelsen

bedömer att det merarbete som kontakterna med ägarna innebär, utgör en omistlig del i arbetet inte minst för en ökad lokal delaktighet och engagemang. Arbetet med slutrapporten pågår.

I samband med den tidigare nämnda slutkonferensen hade Länsstyrelsen en skärmutställning där de projekt presenterades som genomförts med syfte att öka kunskapen om vattendragens kulturvården. Resultatet blev en bra överblick över uppnådda resultat. Länsstyrelsen presenterade även den betydelse som dessa nya kunskapsunderlag haft för det tvärspektoriella samarbetet mellan handläggarna inom kulturmiljövården och vattenenheten. Särskilt framhölls det förslag till samverkansrutin som tagits fram samt de sektorsövergripande diskussioner som förts mellan enheterna vid specifika ärenden, både vid skrivbordet men även på plats ute i fält.

Översyn av riksintressen

Länsstyrelsen har under 2016 avslutat arbetet med att se över underlagen till de områden som är av riksintresse för kulturmiljövården i 10 av länets 12 kommuner, det vill säga fastlandsdelen av länet förutom Öland. Det främsta syftet med översynen har varit att förtydliga tidigare värdetexter och kartunderlag för att förenkla för berörda handläggare att förhålla sig till riksintressena. En viktig del av översynen har varit att under arbetets gång möta tjänstemän och politiker ute på kommunerna för att ta del av deras behov och synpunkter rörande arbetet med riksintressena.

Riksintresseområdena har efter fastställande av Riksantikvarieämbetet, RAÄ, skickats ut till kommunerna samt lagts ut på Länsstyrelsens hemsida via det webbaserade geografiska informationssystemet, WebGIS, vilket underlättar den kommunala planeringen. I och med att alla riksintressen inom fastlandskommunerna fått nya underlag fastställda genomfördes i november ett internt seminarium riktad till berörda handläggare på länsstyrelsen. Syfte var att visa på vad som blivit nytt i underlagen samt var de finns i länsstyrelsens interna handläggarstöd.

Länsstyrelsen medverkade vid de utbildningsdagar om riksintressen som Riksantikvarieämbetet anordnade i Karlskrona i februari genom att bland annat redogöra för hur diskussionerna kring Ölands riksintressen förts och utformningen av underlagen till dessa.

Flera medarbetare från länsstyrelsen deltog i april i en workshop och utbildningsdag anordnad av Riksantikvarieämbetet i Stockholm om den plattform för kulturhistorisk värdering och urval för kulturmiljöer vid vattendrag som tagits fram av RAÄ. I utbildningen användes flera exempel från Kalmar län, både från Länsstyrelsens arbete med att dokumentera vattendragens kulturmiljöer och från översynen av riksintressena.

Arkeologi

Länsstyrelsen genomförde under året ett möte med Svensk Metallsökarförening, på myndighetens initiativ. Syftet var att diskutera ett antal frågor som föreningen och Länsstyrelsen identifierat som strategiskt viktiga att få förtydligade. Ett resultat av mötet med metallsökarföreningen var att en särskild hemsida skapades av Länsstyrelsen. På hemsidan förtydligas de viktigaste frågorna som föreningen ställde på mötet, till exempel hur tillståndsansökningar bör se ut, vilka villkor som kan kopplas till besluten och hur myndigheten gör bedömningar utifrån lagstiftning och föreskrifter på området. Mötet bidrog till att uppnå framförallt mål två och tre av de kulturmiljöpolitiska målen.

Under december bjöd Länsstyrelsen in tre undersökande företag inom uppdragsarkeologi för en särskild genomgång av fyra arkeologiska undersökningar under året. I samband med mötet diskuterades även arkeologisk populärvetenskaplig förmedling. Syftet var att i samverkan med undersökarna se om det kulturmiljöpolitiska målet som handlar om allmänhetens delaktighet och inkludering i det arkeologiska arbetet uppfyllts i de aktuella undersökningarna. Resultatet visar att Länsstyrelsen i vissa delar behöver spetsa beställningarna av förmedling till allmänheten och att undersökarna behöver presentera alternativa förslag till förmedling i sina undersökningsplaner.

Länsstyrelsen har under 2016 fornlämningsförklarat ytterligare fem fartygslämningar som 2014 förlorade sitt lagskydd med anledning av ändringen av Kulturmiljölagen. Vidare har Länsstyrelsen beslutat om skyddsföreskrifter enligt Kulturmiljölagen inom vrakområdet efter hjulångaren S/S Malmöhus, vilken förliste 1882. Med dessa beslut säkras Länsstyrelsen vraken för framtiden och kan genom tillstånd styra till exempel forskningsdykning.

Bidrag

När det gäller bidrag till byggnadsvård har åtgärder utförts på bland annat på byggnadsminnet Gästgivargården i Bötterum, Högsby kommun, Torps metodistkapell i Mönsterås kommun och Sockenmagasinet i Ljungbyholm, Kalmar kommun. Åtgärderna bidrar till att viktiga byggnader och anläggningar bevaras och används. Länsstyrelsen har även satsat på informationsskyltar, skrifter, utställningar, seminarier och byggnadsvårdsläger med syftet att nå ut till bredast tänkbara målgrupp – enskilda fastighetsägare, ideella föreningar, kommuner, andra statliga myndigheter, med flera. Att förmedla kunskap bidrar till att kulturmiljöer bevaras och vårdas långsiktigt. För att förbättra arbetet med bidragen har Länsstyrelsen i Kalmar län deltagit som verksamhetsutvecklare i den nationella arbetsgruppen ”Utvecklade handläggarprocesser inom kulturmiljö”(UHIKO) som ser över bidragsprocessen. Syftet är att göra arbetet mer effektivt, rättssäkert och tillgängligt.

Länsövergripande projekt, Glasriket

Våren 2012 fick länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län regeringens uppdrag att i samverkan med lokala och nationella aktörer genomföra insatser i Glasriket för industriell utveckling och stärkt besöksnäring. Arbetet, som samordnas av de två landshövdingarna, vilar på tre ben – industrin, besöksnäringen och kulturarvet. Genom att öka kunskapen om kulturarvets olika yttringar och använda dem mer strategiskt stärks ”varumärket” Glasriket, vilket kan inverka positivt på viktiga utvecklingsfaktorer såväl för området i stort, som för de enskilda glasbruksorterna.

Under året har bidrag getts till att uppdatera informationsfoldrar samt åtgärder på diverse byggnader i glasbruksmiljö.

Insatserna som gjorts under året bidrar till att förmedla information om glasriket till allmänheten. Åtgärderna är viktiga både ur ett identitetsperspektiv men även som bakgrund till hur kunskapen om glasriket skall förvaltas vidare.

Kyrkorna

2016 har präglats av åtgärder efter den energiöversyn av kyrkans fastigheter som gjorts i flera församlingar under senare år. Åtgärderna syftar till att minska energikostnader samt att avyttra de ”kringfastigheter” som ingår i ägarbeståndet. Genom tillståndsgivning till exempelvis klimatanläggningar med villkor om antikvariska krav vid installationen, minskar miljöbelastningen samtidigt som de historiska värdena säkras för framtiden.

I regionala samrådsgruppen för Växjö stift har Länsstyrelsen under året deltagit i struktureringsarbetet inför framtagandet av kulturmiljöunderlag avseende kyrkomiljöer i Växjö stift. Växjö stift och länsstyrelserna ser behov av att ta fram strategiska underlag som tydliggör kyrkobyggnadernas kulturhistoriska värde på ett sätt som möjliggör jämförelser mellan kyrkobyggnaderna i stiftet. Syftet är att få en samlad kunskap om de olika kyrkornas kulturhistoriska värde. Kunskapen är viktig för att tydliggöra kulturhistoriska värden för församlingar, pastorat, stift och länsstyrelse för att öka förståelsen och förenkla kommunikationen mellan kyrka och myndighet. Kunskapsunderlagen skall vara lättillgängliga och ge en samlad bild av stiftets skyddade kyrkobyggnader. Detta bidrar till en effektiv och rättssäker handläggning.

Vård, information och tillgängliggörande

Länsstyrelsen bedriver ett aktivt fornvårdsarbete som innefattar vård, skötsel och information av 75 fornlämningsmiljöer och sju ruiner i Kalmar län. Detta leder till bättre kunskap och tillgänglighet för allmänheten till länets historia. Under året har nya infoskyltar satts upp i syfte att ge besökarna tydlig och uppdaterad information. Under året har också arbetet med att ta fram nya skötselplaner påbörjats. Syftet är att varje område skall få en mer ändamålsenlig skötsel samt att det skall bli tydligare för entreprenörer vad som skall göras. Satsningen på länets ruiner har fortsatt under 2016 med arbeten på Vinäs slottsruin, Kronobäckes klosterkyrkoruin, Västra Eds kyrkoruin samt ruinerna efter alunbruket i Degerhamn. De restaureringsåtgärder som nu genomförts är ett led i arbetet med att säkra ruinernas långsiktiga bevarande samt att de är fortsatt fysiskt säkra som besöksmål.

Skogen

Gemensam tillsyn med Skogsstyrelsen har genomförts med syftet att se vilken hänsyn som tas till forn- och kulturlämningar i skogsbruket samt hur Länsstyrelsens anvisningar i samband med avverkningsanmälningar följs. Resultatet visar på både bristande hänsyn till lämningar och att sökande/markägare inte följt de direktiv som getts från Länsstyrelsen. Följden är skadade fornlämningar. Efterföljande återkoppling med markägare, skogsplanerare med flera har skett. Vid dessa träffar presenterades resultatet samt fördes samtal kring vilka förbättringsåtgärder som kan och behöver vidtas i de olika leden för att säkra att liknande skador inte uppstår i fortsättningen. Samtliga träffar åtföljdes av ett tillsynsbeslut från Länsstyrelsen och ett så kallat rådgivningskvitto från Skogsstyrelsen.

Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Länsstyrelsens sakkunniga i jämställdhetsfrågor har haft en sammankomst med delar av Kulturmiljöenheten. Syftet med mötet var att synliggöra och aktualisera jämställdhetsperspektivet utifrån den specifika verksamheten, utbyta och utveckla kunskap och idéer. Med bäring på mänskliga rättigheter så har Länsstyrelsen kravställt inför bidragsgivning att nya skyltar på hembygdsparken i Bötterum ska ha ett lätt klart och tydligt språk och formgivningen ska underlätta läsningen. Texterna skall ge en jämlik information i fråga om kön, norm och mångfald. Det skulle också, om möjligt, tillfogas på den reviderade skylten information om hur tillgängligt besöksområdet är för besökare med funktionsnedsättning.

Återrapportering regleringsbrev

1.20. Länsstyrelserna ska redovisa hur hela myndigheten, inom de olika delarna av verksamheten, verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelserna ska analysera och redovisa utvecklingsmöjligheter för det tvärssektoriella samarbetet vad gäller bl.a. värdering av kulturmiljö i olika processer och hur kulturmiljöperspektivet i miljö kvalitetsmålen omhändertas. Länsstyrelserna ska särskilt redogöra för hur man arbetar för att överbrygga eventuella konflikter mellan naturvårdsintressen och kulturmiljöintressen vid hantering av småskalig vattenverksamhet.

De nationella kulturmiljömålen 1 och 4 är samstämmiga med miljömålen kulturmiljödela. Verksamheter och arbete som leder mot kulturmiljömålen även leder mot miljömålen kulturmiljödela, och vice versa. För flera av länsstyrelsernas verksamheter är miljömålen sannolikt mer kända än de nationella kulturmiljömålen.

De nationella kulturmiljömålen är presenterade för ett urval av verksamheter på Länsstyrelsen. Som underlag för regleringsbrevsuppdraget skickades preciserade frågor ut som till största delen är besvarade.

Förvaltnings- och projektsamverkan

Genom att kulturmiljöfrågorna lyfts in i vissa ärendeprocesser och projekt verkar vissa delar inom myndigheten för att nå de nationella kulturmiljömålen. Exempel är skötsel av skyddad natur samt bildande av nya reservat och naturvårdsavtal, som ofta innehåller kulturmiljövärden.

Informationsskyltarna informerar till viss del även om kulturmiljöer. Genom ökad samverkan, till exempel gemensamma fältbesök, mellan kulturmiljö och reservatsförvaltning samt områdesskydd skulle skötseln kunna förbättras i skyddade områden. Stora möjligheter finns när det gäller samverkan mellan friluftsliv och kulturmiljö att bidra till såväl miljö kvalitetsmålen som näringslivsutveckling i länet. Hinder för detta är begränsade resurser inom kulturmiljö. Frågan rör samtliga nationella kulturmiljömål samt miljö kvalitetsmålen ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt och djurliv samt friluftslivet.

Ett annat exempel är att kulturmiljöfrågorna är en stående punkt på dagordningen vid granskning av detalj- och översiktsplaner med särskild tonvikt på områden av riksintresse för kulturmiljövärden. Det gäller även att tillse att det framgår av Länsstyrelsens yttranden att kommunerna i sin planering bör ta hänsyn till övriga kulturmiljövärden. Här är främst det fjärde nationella målet berört. Ett samarbetsprojekt har inletts under 2016 mellan Samhällsbyggnadsenheten och Kulturmiljöenheten för att se över sårbarheter i länets kulturarv utifrån ett förändrat klimat. Länets handlingsplan för klimatanpassning visar på åtgärdsbehov för bland annat kulturmiljö. Kulturmiljömål 2.

Ett tredje exempel är landsbygdsprogrammet och kompetensutveckling inom ”Ett rikt odlingslandskap” med inriktning på byggnader, gårdsmiljöer med mera i syfte att bevara länets särprägel, som drivs i samarbete mellan tre enheter varav kulturmiljö är en. Kulturmiljömål 1,2,4 är här berörda. Syftet är också att nå miljö kvalitetsmålet ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt och djurliv – med dess kulturmiljöpreciseringar.

Även inom investeringar inom ”Natur- och kulturmiljö” för att bevara och utveckla natur- och kulturmiljövärden i länet finns samarbete. Ansökningar för hembygdsgårdar har inkommit men beviljas under nästa år. Tre enheter samverkar. Berör främst kulturmiljömål 1. Kompetensutveckling inom ”Nya jobb”; länets Terroiratlas, det vill säga en rapport som visar de kulturhistoriska och naturgeografiska förutsättningarna för besöksnäring och livsmedelsproduktion i länet. Atlasen ska fungera som underlag och inspiration för att utveckla besöksmål och ge möjligheter till affärsutveckling. Berör kulturmiljömål 2 och 4.

Inom vattenförvaltning och miljö mål finns åtgärds mål som omfattar kulturmiljö. Länsstyrelsen arbetar aktivt med att testa metoder från Havs- och vattenmyndigheten och Riksantikvarieämbetet för avvägning mellan natur/miljöintressen, energiintressen och kulturmiljöintressen. Arbetet sker i ett pilotprojekt. Berör främst kulturmiljömål 1 och 4. Vattenmyndigheten har sedan sju år varit delaktig (som ordförande i styrgrupp och genom finansiering) i framtagandet av kunskapsunderlag inom kulturmiljöområdet med anknytning till vatten. Avslutningskonferens hölls i november i Stockholm. Berör främst mål 1 och 4.

För vidare utvecklingsmöjligheter bör pilotprojekt Emån genomföras, där avvägning metoderna kan testas och sedan utvärdera hur dessa erfarenheter kan tillämpas till exempel vid revidering av tillsynsplaner och åtgärdsplaner. Därutöver kan dialogen utvecklas mellan Vattenmyndigheternas och Riksantikvarieämbetet.

Kulturmiljöperspektivet är ett miljömålsövergripande sakområde och ingår som preciseringar i flera av miljö kvalitetsmålen som följs upp och bedöms i länet varje år. Dessvärre finns det dock i jämförelse med natur och miljö ingen systematisk kulturmiljöövervakning vilket gör det svårt att följa och bedöma utvecklingen i kulturmiljön och därmed också svårt att följa upp flera av preciseringarna. Detta är något som har påpekats från Länsstyrelsen i remissvar och i andra miljömålssammanhang.

Inför varje års regionala miljömålsuppföljning uppmanas samtliga som deltar i arbetet att följa den målövergripande manual för kulturmiljöperspektivet som tagits fram av Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet, RUS, för att kulturmiljöperspektivet tydligt ska finnas med i uppföljningarna.

Här följer några exempel. Flera av åtgärderna (nr 51, 53, 54 och 57) i Kalmar läns regionala åtgärdsprogram för miljömålen syftar till att bevara kulturmiljöer i skog. Åtgärderna innebär till exempel att öka kunskapen om kulturmiljöer i skogen och därmed förhindra att fler kulturmiljöer skadas i samband med skogsbruk. Tre av åtgärderna är genomförda eller pågår kontinuerligt och en är uppstartad. Det är tydligt att samarbetet mellan Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen inom detta område fungerar väl och kommer att fortsätta utvecklas till att också få igång de andra åtgärder i programmet som rör kulturmiljöer och skog men som ska genomföras av eller i samverkan med de skogsbrukande organisationerna.

Många av länets förorenade områden med hög riskklass för hälsa är också kulturmiljöer, exempelvis glasbruk. I dessa fall genomförs ärende- och tillståndprocessen med kulturmiljöexpertis, i olika omfattning beroende på områdets karaktär och skydd.

Agenda 2030

I samband med att Länsstyrelsen fick i uppdrag att bidra med underlag till Sveriges genomförande av Agenda 2030 genomfördes en workshop på myndigheten med representanter från alla enheter. Workshopen kallades "korten på bordet" och gick ut på att verksamhetsrepresentanterna fick lägga kort med namn på sina sakområden på de globala mål och delmål de arbetar med och/eller berörs av i sin verksamhet. I en gemensam summering av vad som kom fram diskuterades också i vilken mån samverkan sker idag mellan de verksamheter som arbetar med mot samma mål.

Det mest slående resultatet av workshopen var att det konstaterades att nästintill alla verksamheter på Länsstyrelsen har kopplingar till människors hälsa och konsumtion. Dessa två genomsyrar också flertalet av de globala målen vilket öppnar möjligheter för mer tvärspektoriell samverkan på Länsstyrelsen i arbetet med Agenda 2030 och hela hållbarhetsbegreppet. Kulturmiljö har också en viktig del i detta då tillgången till kulturmiljöer och kultur påverkar vår hälsa och välbefinnande. Byggnadsvård är också en hållbar konsumtion där resurshushållningen är central.

Kulturmiljöperspektivet behöver emellertid förtydligas i agenda 2030, vilket Länsstyrelsen framförde i sitt svar i uppdraget att lämna underlag till agendan. Kulturmiljöperspektivet berörs i många av delmålen till de globala målen.

Det behövs en drivande och samlade kraft nationellt för att kulturmiljöperspektivet ska omhändertas på ett bra sätt och kulturmiljön värderas i likhet med andra sektorer. Kulturmiljövärdena har de senaste åren fallit mellan stolarna i miljömålssystemet på den nationella nivån. En anledning är att ansvaret för kulturmiljön är splittrat och uppdelat på många centrala verk och att ingen driver och samordnar kulturmiljöperspektivet på nationell nivå. Det tvärspektoriella arbetet mellan nationella myndigheter vad gäller småskalig vattenverksamhet behöver också betydligt förbättras, så att även kulturmiljöaspekten inkluderas i nationellt

framtagna strategier, vägledningar som berör lagstiftningen, miljömålsuppföljning, åtgärdsprogram, och liknande. En oberoende utredning av hur kulturmiljöaspekterna har hanterats i miljömålssystemet/-arbetet de senaste fem åren, roll- och ansvarsfördelning med mera skulle kunna vara klargörande.

Indikatorer, uppföljning och tydliga och finansierade åtgärdsinriktade uppdrag och etappmål eller motsvarande, behövs för kulturmiljön eftersom det saknas idag. Ökad prioritering av ett förbättrat tvärssektoriellt samarbete som inkluderar kulturmiljön behövs både regionalt och nationellt, de flesta styrmedel för att nå målen handhas primärt av andra sektorer. Förbättrade ekonomiska förutsättningar för kulturmiljöområdet i stort behövs för att möjliggöra medverkan i tvärssektoriella uppdrag så att kulturmiljöperspektivet kan omhändertas i processer, ärenden och inom miljö kvalitetsmålen. Det finns också ett behov av att utveckla kunskap och perspektiv på hur kulturmiljövården ska hanteras enligt Plan-och bygglagen och Miljöbalken, både inom kulturmiljövården och inom andra verksamheter.

Regional Utveckling och Samverkan i miljömålssystemet, RUS, har via sin personal på länsstyrelserna i Kalmar och Jönköping kommunicerat det länsstyrelsegemensamma materialet ”Välja och vraka!”, en vägledning och goda exempel inom kulturmiljö och miljömål. Det har skett via en webbaserad utbildning om nio tillfällen under våren. 20 av 21 länsstyrelser deltog vid något tillfälle och minst 76 personer deltog i något utbildningstillfälle. Av utvärderingen framgår att 97 procent anser att utbildningen och rapporten kan fungera som stöd och ge inspiration till länsstyrelserna i deras åtgärdsarbete för att nå miljömålen kulturmiljödela. Dessutom har en fördjupad kunskapsöverföring hållits om kulturmiljö och miljömålet Levande sjöar och vattendrag, med 26 deltagare från länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Detta har ökat kunskapen om kulturmiljöfrågor relaterade till miljömålet, samt om aktuella frågor som påverkar kulturmiljön.

Att ta tillvara goda exempel på arbetssätt miljö mål-kulturmiljö bland länsstyrelserna och att fortsätta satsa på exempelvis kunskapsunderlag och stöd till kommuner är exempel på strategiska insatser som bör fortsätta. Länsstyrelserna genomför insatser vad gäller kunskapsunderlag för kulturmiljön samt förbättrade tvärssektoriella arbetssätt. Dessa insatser är oerhört viktiga för att hantera intressekonflikter och behöver fortsätta. Samfinansiering behövs från andra sektorer.

För att överbrygga eventuella konflikter har Vattenenheten och kulturmiljöenheten tillsammans tagit fram ett utkast till en samverkansrutin som tillämpas i handläggning av vattenverksamhetsärenden. Särskilda kontaktpersoner har utsetts på respektive enhet för att kunna ha snabb dialog inom ärendehandläggningen. Den här samverkansrutinen kan utvecklas vidare för att användas vid all handläggning som berör flera sakområden samtidigt.

Det går ofta att hitta kompromisser t.ex. genom att bygga faunapassager. På så vis kan både kulturmiljön bevaras samtidigt som den biologiska mångfalden förbättras. Länsstyrelserna saknar i stort sett styrmedel för att göra avvägningar mellan intressena, i de fall fastighetsägarna saknar moderna tillstånd och inte har råd med tillstånd och att genomföra åtgärder som ett tillstånd är förknippade med. De flesta fastighetsägare inom småskalig vattenverksamhet saknar både tillstånd och ekonomiska möjligheter. Värdefulla kulturmiljöer hotas på detta vis av utrivning. En samordnad och målövergripande uppföljning av tillstånd, förutsättningar och åtgärder vad gäller kulturmiljödela i miljömålen behöver etableras. En lösning kan vara att staten har ekonomiska-juridiska styrmedel för hantering av situationen, för att målen om bevarade kulturmiljöer ska kunna nås.

Diskussionen måste fortsätta kring vad som är ”största möjliga kulturmiljönytta”.

1.21. Länsstyrelserna ska redovisa hur myndigheten strategiskt verkar för att uppnå de nationella kulturmiljömålen i samverkan med lokala och regionala aktörer. Samspelet avseende kommunala och regionala kulturmiljöunderlag, handlingsplaner och strategier, inklusive de regionala kulturplanerna, ska särskilt belysas.

Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.

På Länsstyrelsens initiativ hölls årets byggnadsvårdsmässa på hembygdsgården och byggnadsmindet Bötterum, Högsby kommun. Kalmar läns museum stod som projektledare tillsammans med ägaren Långemåla hembygdsförening. Mässan var inte enbart ett forum för att ge redskap för ett hållbart samhälle med hantverk, trädgård och byggnadsvård utan gav grunden till att vidareutveckla området som besöksmål och fungera som mötesplats för medborgarna att kommunicera kring kommunens kulturmiljöprogram, som är under arbete.

Länsstyrelsen har under tidigare år arbetat fram en rapport där kalla krigets historia i Kalmar län har identifierats och beskrivits. Under 2016 har tryckoriginal för en bok tagits fram, "Dolda Minnen" som kommer bli tillgänglig 2017 för allmänheten. Länsstyrelsen kommer arbeta vidare med frågor gällande skydd och fortsatt informationsframtagande gällande kalla krigets kulturmiljöer. Materialet kommer även att vara grunden för en utställning som Kalmar läns museum producerar under 2017. Syftet är att öka variationen och mångfalden hos de miljöer som bevaras för framtiden och visas för allmänheten inom ramen för bl.a. fornvårdsarbetet. Materialet fungerar även som ett historiskt underlag, men mer aktuellt än förutspått, för Länsstyrelsen och kommuners uppdrag kring ökad civil beredskap.

Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.

Under 2016 har fokus riktats mot hembygdsrörelsen som en viktig regional aktör. Genom bidrag har Länsstyrelsen stöttat rörelsen i deras eventdag "Kullerbyttan, Hembygdsrörelsen för delaktighet och mångfald". Länsstyrelsen har också riktat årets kulturmiljöseminarium, den 15:e i ordningen, till hembygdsrörelsen med aktuella frågeställningar. Detta är en plattform där museum, hembygdsrörelse, länsstyrelsen, kommunala och privata aktörer kan mötas i en hel dag för att ta del av och prata kulturmiljövård.

Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.

Länsstyrelsen (genom bidrag och som beställare), Kalmar läns museum och Bjurbäcksskolan i Emmaboda har samverkat kring projektet "Varför är Småland rött? - Ett integrationsprojekt i kulturmiljöns spår". Projektet hämtade inspiration från arbetet med Emmaboda kommuns kulturmiljöprogram och ett led i det arbete som skedde med en breddad dialog. Projektet gav ökad kunskap om kulturlandskapet och kulturarv i Emmaboda kommun hos både inrikes och utrikes födda. Projektet ledde till diskussioner och skapande kring lokalt kulturarv och genom platskunskap skapa en större förankring i samhället.

En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Under året har arbetet med att ta fram kulturmiljöprogram för länets kommuner fortsatt. De kommuner som har sökt och beviljats medel är Emmaboda, Västervik och Högsby. Underlagen kommer att ge en bättre utgångspunkt i planering av exploateringar eller andra åtgärder som kan påverka kulturhistoriskt intressanta miljöer samt ge invånarna en bättre möjlighet att ta del av ny

kunskap om sin hemtrakt. För Emmabodas del har arbete lett till att en kulturmiljöstrategi tagits fram för att förvalta den kunskap och engagemang (studiecirklar, event, med mera) som uppstått och använda det i vidareutvecklingen i kommunen. Länsstyrelsen har aktivt valt att möta och medverka med kommunernas tjänstemän och politiker för att förankra helhetssynen på kulturmiljön.

Det interna arbetet har fortsatt på Länsstyrelsen med att lägga upp en strategi för hur myndigheten skall arbeta med kulturmiljö i länet. Syftet är bland annat att få en tydligare målbild kring hur de nationella kulturmiljömålen ska uppnås.

I den regionala kulturplanens prioriterade områden ingår bland annat kulturarv, dess bruk och betydelse i samhället. Ett av kulturplanens mål under rubriken Kulturarv är att ett större projekt arbetas fram tillsammans med aktörer från olika aktörer i samhället som Länsstyrelsen, kommunerna, läns museet och föreningarna. Detta har bl.a. lett till projektet Unika historiska Kalmar-Öland där Kalmar kommun är projektägare och projektpartners Borgholms och Mörbylånga kommuner, Kalmar slott, Borgholms slott, Södra Ölands världsarv, Kalmar läns museum, Linnéuniversitetet, Länsstyrelsen, Regionförbundet, Statens fastighetsverk och Landstinget. Syftet är att utveckla Unika historiska Kalmar-Öland som internationellt besöksmål med intressantare upplevelser för besökaren, sammantaget rikare besöksmål, besökare som stannar längre i regionen och ökad stolthet och identitetskänsla för medborgarna. Projektet tar till delar utgångspunkt i de kulturmiljöunderlag som framkommit vid de omfattande arkeologiska undersökningar som skett under de senaste åren i Kalmar stad, där Länsstyrelsen varit idé- och bidragsgivare till den populärvetenskapliga boken ”Kalmar mellan dröm och verklighet, konstruktion av den tidigmoderna staden.”

För att tydliggöra Länsstyrelsen uppdrag och för att presentera de statliga kulturmiljömålen har Länsstyrelsen träffat Läns museets styrelse och Landstingets styrelse. Det har nu landat i Landstingets styrelse, enligt muntligt uppgift från ansvarig tjänstperson, på så sätt att Länsstyrelsen ska vara en självklar partner i arbetet med den nya Kulturplanen och att kulturmiljövården ska vara en synlig del i detta arbete. Ett annat resultat av dialogmötena är att från och med nu så är de statliga nationella kulturmiljömålen inskrivna i överenskommelsen mellan Kalmar läns museum och Landstinget.

Arbetet med en ny Regional utvecklingsplan, RUS, är i sin linda, men ett första dialogmöte har förevarit mellan Länsstyrelsen och Regionförbundet, RF. Eftersom flera kommuner enligt uppgift från RF själva har lyft fram kulturmiljöer som ”det speciella” med just den kommunen så har muntliga överenskommelser gjorts mellan RF och Länsstyrelsen att kulturmiljövården kommer få en mera aktiv roll och ta mera plats i kommande Regional utvecklingsplan.

Tabell 4.1

Länsfakta kulturmiljö	2016-12-31	2015-12-31	2014-12-31
Antal registrerade fornlämningar (exkl. marina)	42000	42000	42000
Antal byggnadsminnen enligt 3 kap. kulturmiljölagen	125	125	125
Antal kyrkobyggnader enligt 4 kap. kulturmiljölagen	152	152	152
Riksintresseområden för kulturmiljövården, antal	90	99	99
Riksintresseområden för kulturmiljövården, yta (ha)	154828	137291	137291
Kulturresevat, antal	0	0	0
Kulturresevat, yta (ha)	0	0	0
Andel av länets kommuner som har kulturmiljöprogram (%)	75,0	75,0	75,0

Källa:

Fornlämningar – Fornnminnesinformationssystemet (FMIS) (www.fmis.raa.se)

Byggnadsminnen – Länsstyrelsens förteckning över länets byggnadsminnen

Kyrkobyggnader – Länsstyrelsens förteckning över länets kyrkobyggnader

Riksintresseområden – Länsstyrelsens GIS-skikt, Riksintressen kulturmiljövård

Kulturresevat – Länsstyrelsens GIS-skikt, Kulturresevat

Andel kommuner med kulturmiljöprogram - Miljömålportalen, indikator ”Planering kulturmiljö”:

Kommentarer Tabell 4.1

Många kulturlämningar borde vara registrerade som fornlämningar efter lagändringen, vilket innebär att det verkliga talet fornlämningar är högre.

Anledningen till större ytor för riksintressena är att de riksintressen som fastställts under 2016 omfattar områden vars tidigare avgränsningar främst omfattade bebyggelsen och inte själva omgivande landskapet, vilket är fallet nu.

Tabell 4.2

Utbetalade bidrag för kulturmiljö, summa (tkr)	2016	2015	2014
Bidrag, vilka länsstyrelsen fattar beslut om och betalar ut	0	0	0
Bidrag, vilka länsstyrelsen har fattat beslut om, men där Riksantikvarieämbetet har gjort utbetalningen	10 477	10 221	10 818

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World, Riksantikvarieämbetets handläggarsystem KÄLLA

Kommentarer Tabell 4.2

Ökningen mellan de två senaste åren beror på att vi begärt och fått omfördelade medel från Riksantikvarieämbetet

Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 45*			
Årsarbetskrafter män	3,9	2,8	2,3
Årsarbetskrafter kvinnor	6,0	5,6	6,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	5,46	4,91	4,93
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	14 075	12 118	12 485
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	7,23	6,69	7,01
Antal ärenden, inkomna och upprättade	246	176	177
Antal beslutade ärenden	216	149	141
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	7	6	9
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	198

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Verksamhetskostnaden var högre 2016 jfr med 2015 till största delen beroende på ökad skogsbrandsbevakning och utökad bemanning och verksamhet inom kärnenergiberedskap samt ökade kostnader inom civilt försvar.

Ökningen av antalet ärenden 2016 jämfört med tidigare år utgörs av ansökningar om skyddsobjekt (40 st fler ärenden 2016 jfr med 2015).

Total årsarbetskraft har ökat med halv tjänst. Nyrekrytering och personalomsättning har delvis tagit ut varandra i en planerad utökning.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Skarpa händelser

En stor del av arbetet under året har varit inriktat på att hantera skarpa händelser vilket inneburit att rutinerna för samverkan har utvecklats och prövats under året. Samordningen under de inträffade händelserna har höjt förmågan och ökat kunskapsnivån inom krisberedskap såväl internt på länsstyrelsen som hos samverkande aktörer.

Under våren avslutade Länsstyrelsen sitt samordningsarbete kring flyktingsituationen, inneburit att genomföra kontinuerliga regionala samverkansmöten, med ett avslutande analysmöte med samverkande aktörer.

Under våren 2016 blev vattenbristen på Öland mer akut och medförde att Länsstyrelsen skapade en gemensam beredningsorganisation tillsammans med Kalmar, Mörbylånga och Borgholms kommun. Länsstyrelsen arbetade utifrån metodik med gemensamma grunder och ledde såväl styrgrupp som arbetsgrupper med stöd till lantbruk, tekniska lösningar, kommunikation och nödvattenplanering. Länsstyrelsen genomförde kontinuerliga samordningsmöten och uppdaterade en gemensam lägesbild. Under hösten blev även vattensituationen på fastlandet mer ansträngd och Länsstyrelsen genomförde även här regionala samverkansmöten för att stödja kommunerna. Lägesutvecklingen på lång sikt inför nästa år och kommande år är helt beroende av nederbörds mängden under infiltrationsperioden. Om nederbörd uteblir kommer läget att bli mycket allvarligt 2017.

Utöver ovanstående mer långvarig/långsam händelsesamordning har många mindre skogsbränder drabbat länet under sommaren. Länsstyrelsen och räddningstjänsterna har förtydligat och utvecklat sina rutiner för samverkan och rollfördelning vid skogsbrand vilket konkret inneburit att Länsstyrelsen agerat bakre stöd på ett tydligare sätt och räddningsledaren agerat mer proaktivt i fråga om resurshantering.

Facebooksidan för Krissamverkan Kalmar län har fortsatt använts under året och antalet följare (ca 1400) ökar tydligt i samband med hantering av skarpa händelser. Sociala medier är numera en naturlig uppgift för den som är tjänsteman i beredskap på Länsstyrelsen.

Civilt försvar

Länsstyrelsen har under året inriktat arbetet med civilt försvar på att informera och öka kunskapen och förståelsen för totalförsvar, delta i utbildningar och övningar samt internt förbättra säkerhetsskyddet. I förbättringsarbetet har bland annat ingått att revidera rutiner för skalskydd, signalskydd, och hantering av hemliga handlingar. Under hösten arrangerade även Länsstyrelsen en utbildningsdag inom sekretess och hantering av hemliga handlingar för berörd länsstyrelsepersonal där även aktörer från Krissamverkan Kalmar län kunde delta.

Länets regionala krishanteringsråd har löpande fått information kring utvecklingen och planeringsförutsättningar. Samordning och samverkan inom civilt försvar har framförallt skett på nationell nivå inom SOGO (Samverkansområdet Geografiskt Områdesansvar), men även på regional nivå mellan länsstyrelserna i sydlänen och Försvarmakten militärregion syd. Länsstyrelsen Kalmar har tillsammans med försvarsmakten deltagit på LÖ16 (Ledningsövning16) men även genomfört egen intern övning.

Kärnenergiberedskap

Inom kärnenergiberedskap har länsstyrelsen delat ut jodtabletter med informationsbroschyrer och kompletteringsutdelat RDS-apparater (Radio Data System) till boenden i inre beredskapszonen. Länsstyrelsen har även delat ut nya persondosimetrar till operativ personal. Länsstyrelsen har deltagit i översyn av beredskapszoner enligt regeringsuppdrag samt reviderat beredskapsprogrammet. Länsstyrelsen har även fortsatt sin översyn av krisorganisationen där det ingår att ta fram ny struktur och bemanning för ny indikeringsorganisation och främre ledning. Detta ska gå i linje med gemensamt ledningskoncept som tas fram med övriga kärnkraftslän och går inom ramen för arbetet med HPRN-planen (Handlingsprogram Radiologiska och Nukleära olyckor). Under 2016 påbörjades arbetet med att utbilda kommunerna Emmaboda, Torsås och Nybro för att öka antalet räddningstjänstresurser som kan bistå vid kärnteknisk olycka.

Under året har Länsstyrelsen påbörjat planeringen av KKÖ17 (regional kärnkraftsövning) och definierat och utvecklingsområden kopplade till det såväl inom kärnenergiberedskap samt generell krissamverkan.

Generell krisberedskap, utbildning och implementering gemensamma grunder

Länsstyrelsen genomförde under våren en länskonferens i syfte att komma överens om hur gemensamma grunder för ledning och samverkan konkret ska implementeras. Länsstyrelsen har utifrån detta, med hjälp av nätverket utbildningsexperterna, tagit fram ett koncept för lokal samverkanskurs som används för att utbilda samtliga kommuner och regionala aktörer under 2016-2017. Länsstyrelsen arrangerade under hösten även en kunskapsdag för samtliga krisorganisationer inom Krissamverkan Kalmar. Där deltog mer än 170 personer och drygt 15 föreläsare/expert i syfte att sprida kunskap och förmågor kopplat till social oro.

Under 2016 avslutade länsstyrelsen två fleråriga utvecklingsprojekt som var separat finansierade av 2:4 medel. Det ena projektet resulterade i ett färdigt kurspaket för regional kriskommunikationsutbildning enligt gemensamma grunder som ska överlåtas i MSBs regi. Det andra projektet som rörde informationssäkerhet har genomförts helt utifrån kommunernas behov och önskemål. Beredskapen och kompetensen rörande informationssäkerhet har höjts avsevärt i länets kommuner och projektet avslutades med ett dialogmöte mellan kommunledningar, MSB samt andra nationella experter.

2016 var Länsstyrelsen i Kalmar, genom beredskapsdirektören, ordförande i Sydlänssamverkan och ansvarade därför för att arrangera en konferens för samtliga beredskapsenheter på länsstyrelser inom sydlänen med nästan 80 deltagare. Syftet var att samordna och skapa en gemensam bild av implementeringsarbetet och nyttan med gemensamma grunder för ledning och samverkan.

Utöver ovanstående utvecklingsarbete har Länsstyrelsen upprätthållit samtliga nätverk inom Krissamverkan Kalmar län där regionalt krishanteringsråd OmRådet är rapporteringsnavet.

Summering krisberedskapsförmågan Kalmar län

Sammantaget har medvetenheten och insikten om vikten av att jobba tvärsektorielt med komplexa frågor konkret ökat i länet under året. Det har bland annat rört flyktingfrågan och vattenbristen. Det är fortfarande påtagligt att organisationerna i länet är relativt små och att fåtal nyckelfunktioner/experters begränsar uthålligheten vid utdragna händelser. I Kalmar län är krissamverkan fortsatt väl etablerad med nätverk som fungerar bra, men hantering av skarpa har under året begränsat tid och möjlighet för gemensamt utvecklingsarbete. De utvecklingsbehov vi har i länet är kopplade till modernisering av kärnenergiberedskapen, ökade resurser till kriskommunikationsarbete och att uppgradera krisberedskapen generellt när det gäller att möta en ökad hotbild och den komplexitet som bland annat rör informationssäkerhet och civilt försvar.

Jämställdhet

När det gäller jämställdhet har arbetet fortsatt under året med att utifrån gemensamma grunder för ledning och samverkan väga in jämställdhetsaspekterna i all verksamhet. I detta ingår exempelvis att rikta sig till olika behovsgrupper och att anpassa kriskommunikationen utifrån det. I enhetens dagliga arbete ingår jämställdhetsperspektivet som en naturlig del, när konferenser arrangeras och bilder väljs till informationsmaterial.

Naturvård, samt miljö- och hälsoskydd

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 5*			
Årsarbetskrafter män	29,2	27,7	26,8
Årsarbetskrafter kvinnor	33,5	29,5	28,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	34,60	33,27	32,99
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	93 452	83 515	83 803
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	48,00	46,08	47,08
Antal ärenden, inkomna och upprättade	2 550	2 542	2 547
Antal beslutade ärenden	2 410	2 459	2 381
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	131	142	114
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	77 006	101 233	107 423
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 525, Samråd enligt 12 kap 6 § MB (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 531, Prövning av vattenverksamhet ¹⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 535, Tillsyn av vattenverksamhet ²⁾	Ej aktuellt		Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5351. Anmälan enligt miljöbalken. (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 562, Prövning av avfall och producentansvar ³⁾	Ej aktuellt		Ej aktuellt
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5622, Tillstånd till transport av avfall och farligt avfall m.m. (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 566, Tillsyn av avfall och producentansvar ⁴⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 5662, Anmälan om transport av avfall och producentansvar (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 575, Tillsyn av förorenade områden (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

¹⁾ Nöjdindex för verksamhet 531 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 17 deltagande länsstyrelser är 65.

²⁾ Nöjdindex för verksamhet 535 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 66.

³⁾ Nöjdindex för verksamhet 562 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 74.

⁴⁾ Nöjdindex för verksamhet 566 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för 19 deltagande länsstyrelser är 70.

Kommentarer till tabellen

Under inledningen av 2016 hade Miljöenheten flera vakanser. Dock återbesattes tjänsterna så snabbt det var möjligt. Den uppkomna situationen med vattenkrisen på Öland tog ytterligare tjänster i anspråk under framförallt maj-september. Sammantaget ledde dessa två situationer till att ordinarie ärendehandläggning tappade fart, vilket återspeglas i siffrorna gällande antal beslutade ärenden och antal beslutade ärenden som är äldre än två år. Att verksamhetskostnaden har ökat markant mellan 2016 och 2015 beror på en ökning av anslaget 1:3, åtgärder för värdefull natur med ungefär 8 miljoner kronor.

Andra väsentliga prestationer och resultat**Allmänt om Miljöprövningsdelegationen**

De tolv miljöprövningsdelegationerna har under 2016 fortsatt det samverkansarbete som inleddes 2012 i samband med koncentrationen av miljöprövningsdelegationerna till tolv länsstyrelser. Under året har två nätverksträffar för samtliga ordföranden och sakkunniga genomförts. Fokus har legat på kompetensutveckling och diskussioner har förts om arbetsätt och sakfrågor i syfte att minska skillnaderna och hitta goda exempel. Det har fortsatt förts diskussioner om miljö kvalitetsnormer för vatten.

Samverkansarbetet har dessutom bedrivits i organisationens samverkansgrupp som består av en företrädare för varje miljöprövningsdelegation. Samverkansgruppen har bland annat fortsatt arbetet med beslutsstöd och gjort en översyn av befintliga beslutsstöd. I övrigt har det förts diskussioner om samverkan och samsyn kring statistik, handläggningstider branschspecifika frågor och handläggningsformer.

Arbetet vid Miljöprövningsdelegationen i Kalmar län

2016-01-01 - 2016-12-31	Handläggningstid medelvärde (antal dagar)		Handläggningstid median (antal dagar)		Antal beslutade ärenden	Beslut < 6 mån	Beslut < 6 mån
	Inkom- Beslut	Komplett- Beslut	Inkom- Beslut	Komplett- Beslut	Antal	Antal	Andel
Täktärende, hel tillståndsprövning	367	92	375	81	8	8	100 %
Vindkraftsärende, hel tillståndsprövning	898	441	939	470	6	1	17 %
Övrigt ärende, hel tillståndsprövning	411	102	376	73	12	10	83 %

Handläggningstiderna avseende täkter och övriga ärenden visar en påtagligt positiv utveckling. Avseende vindkraftärendena är handläggningstiderna fortsatt långa. Det kan förklaras dels med att nödvändiga inventeringar som är säsongsbundna många gånger måste inhämtas, dels med att kommunerna ibland dröjer med att lämna besked gällande tillstyrkan enligt 16:4 miljöbalken. Även det förhållande Länsstyrelsens prioriteringar styr vilka ärenden som MPD ska ta upp har påverkat handläggningstiderna då vindkraftärendena prioriterats ned till förmån för andra ärenden under året.

Miljöprövningsdelegationen har under 2016, liksom föregående år, fokuserat på det tidiga stadiet i handläggningen av en inkommen ansökan. Syftet har varit att koncentrera inhämtandet och kommunicerandet av yttranden eller kompletteringar. Vid sidan av Miljöprövningsdelegationens arbete har Länsstyrelsen arbetat med rutiner och processer under samrådsförfarandet inför en tillståndsansökan. Uppdatering av själva prövningsprocessen sker också regelbundet och har skett även under 2016.

Inledning - Länsstyrelsens arbete utifrån vattenanknutna miljömål och vattenförvaltning

I Kalmar län finns höga natur- och kulturmiljövärden kopplade till vatten, vilka Länsstyrelsen har ett ansvar att på ett långsiktigt sätt förvalta för framtiden. Detta gäller såväl länets vattendrag som hyser havsvandrande öring, lax och mal som länets kustvatten med de för fiskrekryteringen så viktiga grunda vikarna med blåstång och kransalger. Skyddsvärda arter av stormusslor (floodpärlmussla och tjockskalig målarmussla) och utter finns i länets vattendrag. Bland de större vattendragen är Emån och Alsterån samt delar av Ljungbyån skyddade enligt Art- och Habitatdirektivet (Natura 2000).

Länets vattenarbete styrs framförallt av miljömålen samt vattenförvaltningens och havsmiljödirektivets mål om god vattenstatus. För att nå dessa mål arbetar Länsstyrelsen med övervakning av vatten, bedömning av tillstånd i länets vatten, framtagande av åtgärdsplaner, samverkan samt finansiering och samordning av åtgärdsarbetet i länet. Vi går ut brett med våra samråds- och mötesinbjudningar, utvärderar balansen mellan män och kvinnor i deltagarlistor och försöker att lägga möten vid tidpunkter som passar de flesta intressegrupper, både kvinnor och män. Ett viktigt arbete är även att främja ett långsiktigt hållbart nyttjande av vatten vid provning och tillsyn enligt miljöbalken, plan- och bygglagen samt lagen om allmänna vattentjänster. Några av länets största utmaningar är att säkra tillgången på vatten, vilket blev tydligt under årets vattenbrist på Öland och fastlandet, samt att hantera länets djurtäthet samtidigt med övergödningen av Östersjön.

Miljöövervakning vatten

Under 2016 genomfördes miljöövervakningen i stort enligt det regionala programmet. Då Kalmar län under 2016 hade extrema problem med vattenförsörjning har behovet av långsiktig, regional kvantitativ övervakning av grundvatten aktualiserats. Grundvattendirektivet ställer krav på kvantitativ övervakning av grundvattnet, ett krav som för närvarande inte kan tillgodoses. Medel avsatta för regional övervakning av grundvatten 2016 har därför prioriterats för kvalitativ övervakning, och använts för att initiera ett samarbete med SGU och länsstyrelsen på Gotland. Syftet är att ta fram en grundvattenmodellering för Öland och Gotland, där bl.a. klimatförändringarna antas bidra till ytterligare minskningar av grundvattenbildningen. Arbetet ingår i länens uppdrag att säkerställa att dricksvatten av god vattenkvalitet tryggas framöver och ger också en förbättrad möjlighet att bedöma grundvattnets kvantitativa status.

Miljö tillståndet i länets vatten

I länet är sammantaget ca 100 sjöar, 270 vattendragssträckor, 60 kustvattenförekomster och 100 grundvattenförekomster statusklassade. Bedömningen visar att samtliga av länets kustvatten, ca 50 procent av sjöarna och 85 procent av vattendragen har sämre än god ekologisk status. Rådande miljöproblem för ytvatten är framförallt försurning, fysisk påverkan och övergödning. Statusklassningens resultat överensstämmer med årets miljömålsbedömning, i vilken de vattenanknutna miljömålen bedömdes inte möjliga att nå till 2020 med i dag beslutade eller planerade styrmedel.

För rådande miljöproblem varierar orsak och även möjlighet till förbättringar via lokalt åtgärdsarbete. Vad gäller försurning så påverkas Kalmar län i stor utsträckning av utsläpp av försurande ämnen från kontinenten och internationell sjöfart. Situationen har förbättrats, men den kritiska belastningen för försurning i sjöar överskrider i hela Kalmar län. Av länets sjöar och vattendrag är omkring 10 procent påverkade av antropogen försurning med störst problem i den södra länsdelen. I de norra delarna är försurningspåverkan liten.

Miljöproblem övergödning och fysisk påverkan är ett resultat av historisk och pågående påverkan i form av markavvattning och sjösänkningar, rätningar, rensningar, intensiv markanvändning och

nyttjande av vattenkraft med mera. Som ett resultat har en stor andel av länets vattenförekomster fått tidsfrist till 2021 eller 2027 för att uppnå vattenförvaltningens krav på god status avseende övergödning och fysisk påverkan. För att nå resultat behövs bland annat mer fokus på miljö kvalitetsnormer för vatten i samhällsplaneringen, mer tillsyn och omprövning av äldre vattendomar samt generellt mer plats för vatten i landskapet.

Vad gäller kemisk status har 6 procent av ytvattenförekomsterna sämre än god status (exklusive kvicksilver). Under 2016 påbörjades en revidering i bedömningsgrunderna för koppar och zink. De nya statusklassningarna baseras på modellering av biotillgängliga halter och ska vara klara 2017. Vad gäller kemisk status har även ett tiotal nya prioriterade ämnen (framförallt bekämpningsmedel) tillkommit i bedömningen av kemisk status. Exakt vilka förändringar av den kemiska statusen i länets vattenförekomster detta kommer att innebära vet vi ännu ej.

För grundvatten ser statusen generellt ut att vara god och alla grundvattenförekomster bedöms ha god kemisk status. För bedömning av kvantitativ status i grundvatten saknas för närvarande ett tillgängligt och användbart underlag för att göra kvalificerade bedömningar, samtliga grundvattenförekomster har därför satts till god kvantitativ status (se miljöövervakning vatten). I delar av länet finns dock en uppenbar risk för vattenbrist på grund av att vattenuttagen kan överstiga grundvattenbildningen, detta gäller särskilt i de södra och östra delarna av länet. Enligt klimatanalysen som ingår i den regionala vattenförsörjningsplanen kan dessa problem accentueras på längre sikt. Det finns också en risk för att kemisk status inte uppnås till år 2021 i ca 20 procent av totalt 100 grundvattenförekomster. Förorenade områden och vägar utgör de största riskfaktorerna.

Vattenförvaltningens samverkan

Länsstyrelsen har inom vattenförvaltningen samverkat inom en rad olika områden kopplat till vatten. I mitten på mars organiserade Länsstyrelsen tillsammans med Vattenmyndigheten workshopen ”Effektivt vattenvårdsarbete – hur gör vi?”. Representanter från länets vattenråd och kommuner bjöds in för att inspireras av framgångsrika arbetssätt inom åtgärdsarbetet för bättre vattenkvalitet. I början på juni deltog flera av länsstyrelsens medarbetare under en utbildningsdag inom miljö kvalitetsnormer (MKN) som anordnades av Vattenmyndigheten i Hässleholm. I september deltog flera av vattenenhetens medarbetare vid en workshop i Göteborg rörande åtgärder kopplade till vattenkraft arrangerad av Havs- och Vattenmyndigheten.

En viktig arbetsuppgift inom vattenförvaltningen under 2016 har varit att sammanställa lokala åtgärdsdokument på huvudavrinningsområdesnivå innehållande prioriterade förslag på möjliga åtgärder. Även i samband med detta arbete har det skett samverkan med berörda vattenråd och kommuner. Länsstyrelsen har löpande under året varit delaktig i några av vattenrådets rutinmässiga arbete samt verkat för att förbättra den samordnade recipientkontrollen i länet. Resultatet av länsstyrelsens långsiktiga arbete med att bilda vattenråd är att det nu finns femton bildade vattenråd i Kalmar län och att vattenråden därmed täcker in allt vatten i länet. Detta underlättar Länsstyrelsens dialog med intresserade aktörer och gynnar åtgärdsarbetet.

För att samordna arbetet och utbyta erfarenheter mellan distriktets länsstyrelser har Länsstyrelsen deltagit i Södra Östersjöns vattendistrikts nätverk för grundvatten, försurning, övergödning, miljögifter, fysisk påverkan samt kustvatten. En gång i månaden deltar Länsstyrelsen i ett möte mellan Vattenmyndigheten och distriktets alla länsstyrelser. Vidare har Länsstyrelsen även deltagit på flera nationella seminarier och workshops såsom Vattendagarna och Havs- och Vattenforum.

Vattenenheten har även deltagit i arbetet med att ta fram bättre underlag och bidra till ökad kunskap kring jordbrukets påverkan på vattenkvalitet och behovet av åtgärder. Bland annat har vattenenheten bidragit i arbetet med Länsstyrelsens rapport kring animalieproduktion i länet samt vid prövning av jordbruksärenden med flera. En effekt av detta är en bättre förståelse för möjligheter och problem kopplat till en hög djurtäthet och behov av en förbättrad vattenkvalitet.

Åtgärdsarbete i vatten

Under 2016 har Länsstyrelsen fortsatt sitt proaktiva arbete för att möjliggöra ett effektivare åtgärdsarbete och stärka samordningen i länet. Detta har gjorts bl.a. genom att delta aktivt i regionala åtgärdsdiskussioner med lokala aktörer såsom länets kommuner, vattenråd, kustmiljögrupper och Kalmarsundskommissionen med flera. Ett exempel är vattenenhetens samverkan med länets kustkommuner i syfte att ta fram kommunövergripande åtgärdsplaner för att minska övergödningen av Östersjön inom ”Race for the Baltic”. Ett annat exempel är samverkan med Regionförbundet och Kalmarsundskommissionen i syfte att möjliggöra ett större projekt med fokus på vattenupphållande åtgärder i landskapet. Vattenenheten har även hållit föreläsningar på Linnéuniversitetet och föreläst om Östersjöfrågor och åtgärdsarbete för ett 100-tal gymnasieungdomar. Genom samverkan och kunskapspridning blir det vattenrelaterade åtgärdsarbetet i länet effektivare och mer samordnat.

Ett mycket viktigt arbete för att möjliggöra åtgärdsgenomförande har skett genom att beslut har tagits gällande en tillsynsplan för kraftverk och dammar. Ovanligt låga vattennivåer som följd av låg nederbörd har varit ett problem i många sjöar och vattendrag under året. Att vattensystemen på många håll i länet är hydrologiskt sänkta ökar känsligheten under torrperioder. Inom handläggningen av vattenverksamhetsärenden har det varit mycket fokus på tryggad vattenförsörjning och ärenden med koppling till vattenbristen. I samband med den akuta vattenbristen har länsstyrelsen tagit fram informationsmaterial kring bestämmelser för uttag av vatten. Detta för att säkra vattentillgångarna. Konsekvenser av de låga vattennivåerna är ännu inte helt utredda men rapporter om döda musslor samt utebliven fisklek har inkommit.

För att minska läckaget av närsalter arbetar Länsstyrelsen bland annat med rådgivning riktad till lantbruket genom Greppa Näringen, informationsinsatser och genomförande av åtgärder inom LOVA (lokala vattenvårdsprojekt) samt åtgärder finansierade via landsbygdsprogrammet. Trots det pågående åtgärdsarbetet har transporten av näringsämnen till havet från vattendragen i Kalmar län inte minskat. Dock visar en ny analys att den totala övergödningen i Östersjön ser ut att vända. I Landsbygdsprogrammet har flera vattenrelaterade stödformer startat 2016 och Länsstyrelsen har under året fått ett stort antal ansökningar gällande våtmarksanläggning. Behovet av vattenupphållande åtgärder är stort för att minska transporten av näringsämnen och trygga vattentillgången under torrperioder. Utifrån regeringens beslut avseende att god status gällande övergödning ska lösas med hjälp av landsbygdsprogrammet blir det dock tydligt att resurserna för åtgärdsarbete kommer att vara förbrukade långt innan denna stödperiod är slut.

Åtgärdsinriktade projekt

Som ett resultat av framgångsrika ansökningar till Havs- och Vattenmyndighetens utlysningar av särskilda åtgärdsmedel har länsstyrelsens vattenenhet under 2016 även drivit och arbetat åtgärdsinriktat i ett flertal projekt. Under året har arbetet i det treåriga projektet ”Emån – en långsiktigt hållbar resurs för samhälle och miljö” i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköping och Emåförbundet varit mycket framgångsrikt. Ett flertal aktiviteter har genomförts, bl.a. tre referensgruppmöten med berörda aktörer, informationsmöte för kommuner, framtagande och samverkan kring en hydrologisk och hydraulisk modell för Emån samt samverkan kring och upphandling av värdering av ekosystemtjänster i Emån. Arbetet har bl.a. lett till påbörjandet av ett stort antal vattenfördröjande och biotopvårdande åtgärder i avrinningsområdet.

Under 2016 har projektet ”uppföljning av våtmarker anlagda i Kalmar län” fortsatt där syftet är att se hur anlagda våtmarker fungerar för att minska kväve- och fosforbelastningen till vatten. Kunskapen om våtmarker i östra Sverige är väldigt liten och våtmarkernas funktion avseende rening av näringsämnen tros skilja sig mycket från effekten i våtmarker i områden med mer nederbörd (t.ex. västkusten). Fokus i projektet är att undersöka och utvärdera våtmarkernas funktion. Under våren har fas ett avslutats med en rapport där resultatet beskrivs då ca 80 av ca 380 anlagda våtmarker fältbesökts och besiktigats. Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Jordbruksverket beviljat Länsstyrelsens ansökan om mer medel till detta projekt som alltså kommer att fortsätta under 2017-2019. Tre upphandlingar har gjorts under året; inköp av automatiska flödesprovtagare, installation av dessa flödesprovtagare vid utvalda våtmarksobjekts in- och utlopp (fas två) samt upphandling av veckovis provtagning och analyser under minst två år på de utvalda objekten (fas tre). I fas två (sommaren-hösten 2016) placerades det ut tio flödesprovtagare vid fem våtmarksobjekts respektive in- och utlopp. Ytterligare ett par objekt undersöks för eventuell kontinuerlig mätning under våren och kan komma att läggas till under 2017. Eftersom 2016 var ett extremt torrt år har arbetet med att installera de automatiska flödesprovtagarna och starta upp provtagningarna varit problematiskt. En erfarenhetsrapport har tagits fram i december för att beskriva urvalsprocessen kring de 20 objekt, som sedan blev fem; varför dessa valdes ut för provtagning, vilka problem som uppstod samt hur lösningarna såg ut för genomförandet av fas två.

Länsstyrelsen är också drivande och involverad i flera åtgärdsinriktade projekt med koppling till havsmiljöns åtgärdsprogram. Under året har Länsstyrelsen bl.a. deltagit i internationellt samarbete kring storskalig musselodling i Östersjön (Baltic Blue Growth - EU Interreg), fortsatt processen för att utveckla skonsam muddring i övergödda sjöar och havsvikar (samarbete med kustkommuner, Östergötland och Jönköpings län) samt tillsammans med Linnéuniversitetet initierat projekt för att testa restaurering av ålgräsängar i Östersjönt. Syftet med insatserna är att förbättra möjligheterna att jobba effektivt med åtgärder för att förbättra den ekologiska statusen och nå de nationella miljömålen. Länsstyrelsen har även låtit inventera nya marina områden, i syfte att skapa underlag för arbete med marint områdesskydd, havsplanering och grön infrastruktur. Inventeringar från 2016 visar bl.a. att området runt Ölands södra udde hyser höga unika marina värden, i form av bl.a. täta musselbottnar, djupa och sammanhängande bälten av blås- och sågtång samt rik fiskfauna.

Vidare har länsstyrelsen under året samordnat framtagandet av ett av Havs- och vattenmyndighetens nya åtgärdsprogram (ÅGP) för hotade habitat (Makrofyter i Östersjön, med fokus på kransalger). Som en del i detta arbete anordnade länsstyrelsen tillsammans med Linnéuniversitetet och Östersjöcentrum (Stockholms Universitetet) under våren en regional workshop med temat ”Skydda och vårda våra viktiga vikar”. Detta arbete har stark koppling till vårt gemensamma miljömålsarbete då tillståndet i våra grunda kustmiljöer är en av preciseringarna i Hav i Balans. Länsstyrelsen har även, tillsammans med bland annat Linnéuniversitetet, organiserat ett informationsmöte och workshop med fokus på svartmunnad smörbult. De båda kunskapsdagarna har lett till ökad kunskap om och förståelse kring länets kustmiljö hos deltagande aktörer.

Utöver detta har Länsstyrelsen under 2016 skrivit fler projektansökningar för att ytterligare stärka länets vattenarbete med start 2017. Bland annat med fokus på marint områdesskydd i grunda marina miljöer och för att undersöka förekomst och möjlig användning av svartmunnad smörbult (främmande art) som nu ser ut att etablera sig på bred front i södra Östersjön. Vidare deltar Länsstyrelsen i ansökningsarbetet med LIFE IP projektet ”Grip on LIFE” som drivs av Skogsstyrelsen.

LOVA

LOVA-arbetet har fått ett stort genomslag i länet med en tilldelning på ca 5 miljoner kr per år från havs- och vattenmiljöanslaget. Under åren 2009 -2016 har det förmedlats totalt ca 36 miljoner kr i LOVA-medel till 70 projekt inklusive de nio nya projekt som Länsstyrelsen godkände under våren 2016. Inför 2017 års sökombgång har Länsstyrelsen genomfört samverkans/arbetsmöten med länets kommuner och Kalmarsundskommissionen. Till följd av tidigare LOVA-satsningar på vatten- och avloppsplanering i länets 12 kommuner genomför Länsstyrelsen fördjupad tillsyn av kommunal verksamhet med avseende på bl.a. dagvattenhantering, dricksvattenförsörjning och avloppsrening. Länsstyrelsen har genomfört flera tillsynsbesök med kommunala tjänstemän och politiker där fokus varit VA-planering, implementering av VA-arbete i kommunala verksamheter såsom översiktsplanering, VA-investeringar inom kommunal budget, vikten av miljö kvalitetsnormer för vatten i arbetet med detaljplanering osv. Som ett resultat av satsningen genomför flera kommuner tematiska tillägg till översiktsplaner utifrån sina respektive VA-planer vilka i sin tur granskas särskilt av en tillsatt VA-grupp inom Länsstyrelsen.

Löpande åtgärdsinriktat arbete

Under året har Länsstyrelsen varit delaktig i genomförandet av ett flertal åtgärder som syftar till att återskapa rekryteringsplatser och vandringsmöjligheter för fisk och andra vattenorganismer (se sakområde Fiske för mer information). Åtgärdsarbetet bidrar till att förbättra den ekologiska statusen och nå de nationella miljömålen. Viktiga underlag för arbetet är Regional åtgärdsplan för biologisk återställning i kalkade vatten i Kalmar län 2007-2010, Fiskvårdsplan i Kalmar län, åtgärdsprogram enligt vattendirektivet för Södra Östersjön samt åtgärdsprogrammet för det regionala miljömålsarbetet.

Ett stort miljöproblem i länet är försurning av våra inlandsvatten. För att minska effekterna av försurning pågår sedan flera decennier kalkning av sjöar och vattendrag. Till grund för länets kalkningsverksamhet ligger Regional kalkåtgärdsplan 2011-2015. Under 2016 har mycket arbete lagts på att utvärdera effekterna av kalkning i kalkade målvattendrag. Data från biologiska och vattenkemiska undersökningar ligger till grund för denna utvärdering som ska vara klar våren 2017.

En viktig uppgift för Länsstyrelsen är att se till att miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten uppfylls. Under 2016 har Länsstyrelsen jobbat vidare med arbetet kring tolkningen av MKN för vatten enligt Plan- och bygglagen (PBL) och den kommunala samhällsplaneringen genom att specifikt granska vatten- och avloppsfrågor, dagvattenhantering och klimatanpassning i översiktsplaner, tematiska tillägg, fördjupningar av översiktsplaner samt detaljplaner. Som ett resultat har flera möten, bl.a. på en länsplandag i oktober, med kommunerna handlat om principiella frågor kring hur vatten- och avloppsfrågor hanteras i samhällsplaneringen och hur miljöbalken, plan- och bygglagen och lagen om allmänna vattentjänster kan tolkas med avseende på miljö kvalitetsnormer för vatten. Länsstyrelsen kommer även att under 2017 utbilda tjänstemän både internt på Länsstyrelsen och externt som t.ex. plan- och miljöskyddshandläggare på kommunerna gällande tolkningen av begreppet MKN för vatten och hur det ska hanteras utifrån olika lagstiftningar som PBL, miljöbalken (MB) och lagen om allmänna vattentjänster (LAV).

Många av länets vattenförekomster har sämre än god status och i årets miljömålsbedömning ser Länsstyrelsen att det inte är möjligt att nå något av miljömålen kopplade till vatten inom utsatt tid. Bedömningen är att takten inom åtgärdsarbetet behöver öka för att uppsatta mål inom miljömålsarbetet och vattenförvaltningen ska uppnås i Kalmar län till 2021 samt 2027. Viktiga förutsättningar för Länsstyrelsens framtida vattenarbete är ett vattenstrategiskt arbetssätt med fokus på långsiktigt hållbara och kostnadseffektiva åtgärder. En mer utförlig redovisning av länets

och Södra Östersjöns vattenförvaltningsarbete under 2016 lämnas in separat till Havs- och vattenmyndigheten i februari 2017.

Länsstyrelsens arbete med jämställdhet inom detta sakområde har bestått av information till verksamhetsutövare om att de ska tänka på att ställa information till hushållet när det gäller informationsutskick i samrådsskedet. Ur ett jämställdhetsperspektiv är det alltid viktigt att information riktar sig till både kvinnor och män och i praktiken kan det vara av särskild vikt då det gäller ärenden som rör ej detaljplanelagda områden vilka kan påverka samtliga boende i ett hushåll. Exempel på sådana ärenden är vindkraftsparker.

Återrapportering regleringsbrev

51. Länsstyrelserna ska i årsredovisningarna för 2015 och 2016 redovisa hur de

a) integrerar arbetet med att nå generationsmålet och miljö kvalitetsmålen i den övergripande verksamhetsplaneringen,

b) stödjer och stimulerar åtgärder i kommuner och näringsliv i länet, samt

använder de regionala åtgärdsprogrammen för att åstadkomma a) respektive b).

Återrapporteringskravet är en fördjupning inom ramen för den bredare redovisningen av länsstyrelsernas uppdrag inom miljömålssystemet enligt instruktionen.

Miljömålen ingår som en naturlig del i många verksamheter på Länsstyrelsen såsom till exempel tillsyn och prövning, utdelning av bidrag, information och rådgivning. Den interna processen med att integrera miljömålen i myndighetens verksamhet genomförs via en styrgrupp för miljömåls- och vattenfrågor bestående av berörda avdelnings- och enhetschefer.

Under 2016 har integreringsprocessen följts upp varje tertiäl i den ordinarie verksamhetsuppföljningen. Första tertialet följdes det upp att de chefer som tilldelats ansvar för åtgärder i det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen hade periodiserat åtgärderna fördelat på åren 2016-2020 samt tagit med de åtgärder som är aktuella att arbeta med 2016 i verksamhetsplaneringen. Andra tertialet följdes det upp att en webbenkät tagits fram för att för första gången följa upp det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen (som beslutades hösten 2015). Webbenkäten skickades ut internt till miljömålsansvariga enhetschefer samt externt till länets kommuner, Landsting, Regionförbund samt Skogsstyrelsen. Webbenkäten byggde på en metod för uppföljning av miljömålsåtgärder som sydlänen tagit fram. Uppföljningen visade att 62 procent av åtgärderna i åtgärdsprogrammet har genomförts, pågår kontinuerligt eller har påbörjats.

Svaren från uppföljningen av åtgärdsarbetet kopplat till det regionala åtgärdsprogrammet kom till stor nytta vid den årliga regionala uppföljningen av miljömålen och bidrog till mer konkreta resultatbeskrivningar. Den regionala miljömålsuppföljningen genomfördes, liksom föregående år, av den interna miljömålsgruppen som består av ett 30-tal personer med olika sakkompetens fördelade mellan miljö kvalitetsmålen. För varje miljö kvalitetsmål finns en ansvarig samordnare som ansvarar för att driva arbetet med uppföljningen. Uppföljningsarbetet startades 2016 med en upptaktsdag för hela miljömålsgruppen för att påbörja arbetet med texterna och enklare kunna diskutera frågor som spänner över flera av miljö kvalitetsmålen och verksamhetsområden. Resultatet blev ett effektivare och mer tvärsektorielt uppföljningsarbete och miljömålsgruppen är enig om att följa samma upplägg nästa år.

Innan årets regionala uppföljning av miljö kvalitetsmålen avslutades hölls ett möte där berörda chefer och miljömålsgruppen deltog för att diskutera miljömålsövergripande frågor, verksamhetsplanering och utveckling av uppföljning av åtgärdsarbetet inför 2017. Det beslutades på detta möte att miljömålsgruppen under våren 2017 ska vara delaktig att ta fram webbenkäten för uppföljningen av åtgärdsprogrammet för att förenkla den och samtidigt bredda uppföljningen internt och externt till att även inbegripa åtgärdsarbete som inte finns med i åtgärdsprogrammet. På så sätt kommer också miljömålsgruppens deltagare bli mer delaktiga i integreringen av miljömålen i den egna verksamhetens vardag. Ledningsgruppen har också beslutat att aktiviteter i myndighetens verksamhetsplan ska miljö märkas. De aktiviteter enheterna avser göra för de fokusområden ledningsgruppen beslutat inför 2017 ska också kopplas till miljömålen och följas upp i ordinarie verksamhetsuppföljning.

Myndigheten har påbörjat arbetet med en miljöutredning som ska beslutas under första tertialet 2017, där verksamheternas indirekta miljöpåverkan beskrivs med koppling till miljö kvalitetsmålen. Miljöutredningen blir första steget i en nystart av myndighetens miljöledningsarbete. I Länsstyrelsens introduktionsutbildning för nyanställda ingår ett pass om myndighetens uppdrag och arbete med miljömålen.

Stödja och stimulera

Länsstyrelsen startade ett regionalt miljö målnätverk 2015. Förutom Länsstyrelsen som är sammankallande deltar de 12 kommunerna och från och med 2016 också Landstinget i Kalmar län samt Regionförbundet. Miljö målnätverket har som syfte och mål att vara ett samlande nätverk för att stödja varandras miljö målsprocesser och öka takten i åtgärdsarbetet. Inför 2016 beslutade nätverket gemensamt om tre fokusområden; giftfri vardag, hållbar konsumtion och gemensam kommunikation. Mer om 2016 års aktiviteter kan läsas i den ordinarie rapporteringen av miljö målsarbetet, avsnitt 51.

Nätverkets gemensamma verksamhetsplan gör det enklare att både stimulera och stödja kommunerna i deras åtgärdsarbete. På nätverkets möten förs dialog kring arbetet i fokusområdena och uppföljning av de åtgärder som finns i länets åtgärdsprogram för miljö målen. Den första uppföljningen av åtgärdsprogrammet skickades efter förankring ut i juni till kommunerna, Landstinget, Skogsstyrelsen och Regionförbundet. Resultatet visar tydligt vilka åtgärder som kommit igång och som prioriteras av kommunerna. Därmed blir uppföljningen också ett värdefullt planerings- och dialogunderlag såväl internt på Länsstyrelsen som för miljö målnätverket när det gäller de åtgärder som inte har påbörjats. Med uppföljningen som grund kan diskussion tas om åtgärder kan göras i samverkan i länet eller nationellt och om några av åtgärdena behöver revideras eller bytas ut.

Fokusområdena för miljö målnätverket 2017 är beslutade och kommunerna önskar fortsatt fokus på Giftfri vardag, hållbar konsumtion och gemensam kommunikation. Därtill läggs ett nytt fokusområde: hållbar besöksnäring. Det sistnämnda blir ett sätt att konkret samarbeta med företag inom turistbranschen i länet.

Nyhetsbrevet ”Miljö målsnytt i Kalmar län” har kommit ut i tre nummer under 2016. Nyhetsbrevets syfte är att sprida goda exempel på åtgärder för miljö målen i Kalmar län. Kommuner och andra organisationer bidrar med idéer och artiklar till nyhetsbrevet.

Exempel på hur Länsstyrelsens sakområden har stöttat och stimulerat åtgärder i kommuner och näringsliv:

Hållbar tillväxt

De gröna näringarna är viktiga för Kalmar län och på flera olika sätt stöttas lantbrukare att göra åtgärder som gynnar miljömålen och som leder till hållbar tillväxt för företagen och länet. Ett exempel är länets livsmedelsstrategi där Länsstyrelsen samverkar med LRF och Regionförbundet för att utveckla livsmedelsproduktionen i länet.

Landsbygdsprogrammet är ett av de viktigaste pådrivande styrmedel för miljömålen. För de företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar som betalas ut ur landsbygdsprogrammet finns det flera urvalskriterier, nationella och regionala som ger poäng för att uppfylla de nationella miljömålen. Miljömålen kan därför avgöra vem som får och vem som inte får stöd.

Ett av de stöd Länsstyrelsen Kalmar län arbetat längst med är investeringsstödet till ”jordbruk, trädgård och rennäring för ökad konkurrenskraft”(4.1/2a). Detta stöd ges bland annat till jordbruksföretag för ny- om- och tillbyggnad av djurstall. I ett sådant ärende kan sökande exempelvis få poäng för att bygga lagringskapacitet utöver lagkrav för stallgödsel utifrån miljömålet begränsad klimatpåverkan, för investeringar som är en del i omställning till ekologisk produktion utifrån miljömålet giftfri miljö, eller för ny- om- eller tillbyggnad av djurstall med flytgödselhantering utifrån miljömålet Ingen övergödning. Effekten under året är att Länsstyrelsen har fått in 46 ansökningar om utbetalning av detta stöd, 40 slututbetalningar och sex delutbetalningar, Hittills har elva av dessa betalats ut.

Även rådgivningsprogrammet Greppa näringen har en stark koppling till miljömålen. Under året har 150 rådgivningar samt gruppaktiviteter med inriktning på verktyg för att bestämma kvävegivor och anläggning av våtmarker/bevattningsdammar för återanvändning av dräneringsvatten genomförts.

Hållbart samhällsbyggande

Länsstyrelsen anordnar varje år länsplanedagar med kommunala planerare, stadsarkitekter, bygglovhandläggare med flera för att diskutera gemensamma frågor, ändrad lagstiftning och praxis. Under året har två länsplanedagar hållits vilket har resulterat i att kommunerna har fått utbildning i klimatfrågor, MKN-vatten, grön infrastruktur, rättspraxis inom detaljplaner samt information om Länsstyrelsens nya friluftslivsuppdrag. Länsplanedagarna är välbesökta med omkring 30-tal deltagare per gång och är ett bra forum för att föra dialog med kommunerna.

Under året har länsarkitekten startat ett nätverk med samhällsbyggnadschefer och planchefer för att samverka kring hur länet gemensamt går framåt för att skapa en god bebyggd miljö i länet. Första mötet visar att det finns en vilja och nytta med att diskutera samhällsplaneringsfrågor tillsammans på ett strategiskt plan utan koppling till specifika detaljplaner.

Miljöskydd

I början av året arrangerades i samarbete med Länsstyrelsen Gotlands län och Kronobergs län en utbildning i effektiv tillsyn av enskilda avlopp för kommunerna. HaV ledde utbildningen och Vattenmyndigheten berättade om VISS och vad det nya åtgärdsprogrammet för vatten innebär för kommunerna.

Under hösten hölls en avfallshandläggartäff för att stödja och öka kunskapen om avfall hos de kommunala inspektörerna.

Takten i efterbehandling och sanering av förorenade områden går snabbare. De senaste sex åren har fem objekt sanerats. Just nu pågår åtgärder på fyra objekt och för ytterligare två finns beslut om finansiering med start år 2018. Inte bara takten ökar utan också finansieringen från näringsliv som numera ofta tar en viss procentandel, där andelen kan växla från att handla om en mindre till en större.

Vattenbristen i länet under året har resulterat i att Länsstyrelsen blivit samordnare och stöttat och hjälpt både kommuner och näringsliv med konkreta åtgärder kopplat till vattenförsörjningen. Ett exempel är en mall till en nödvattenplan som kommunerna kan utgå ifrån och som varit ute på remiss.

På Öland finns ett omfattande lantbruk med djurhållande gårdar som har ett stort vattenbehov. Länsstyrelsen har stöttat dem bland annat med att utföra mätningar av vattennivåer i ett 20-tal brunnar för att få en prognos på situationen. För att stödja lantbruket inför en vattenbristsituation har en nödvattenlösning i form av så kallade "flexitankar" tagits fram som kan fyllas med vatten från lastbil.

Under sommaren deltog Länsstyrelsen i informationskampanjen "Vattensmart" tillsammans med Mörbylånga och Torsås kommuner, Kalmar Vatten, Borgholm Energi, Länsstyrelsen och Regionförbundet i Kalmar län. Kampanjen syftade till att sprida smarta tips för att få invånare, turister och turistföretag i Kalmar, Torsås och på Öland att hushålla med vattnet. Effekten har varit god, bara i Mörbylånga

Social hållbarhet

Folkhälsoaspekter beaktas inom arbetet med samhällsplanering, exempelvis utifrån cykelvägar, grönområden, lekplatser, vilket bidrar till miljömålet God bebyggd miljö. Enheten för social hållbarhet och samhällsbyggnadsenheten har under året initierat och utvecklat samverkan mellan enheterna för att på så vis skapa mer kunskap om sociala hållbarhetsfrågor i planprocessen. Samverkan planeras fortgå framöver.

I november arrangerade Länsstyrelsen tillsammans med Landstinget i Kalmar län, Regionförbundet och fryshuset konferensen "Tillsammans för jämlik hälsa för barn och unga." Målet är att kraftsamla kring en mer jämlik hälsa hos barn och unga i Kalmar län. De mest socialt utsatta exponeras också i högre grad för miljöfaktorer som påverkar hälsan. Syftet med samarbetet är därför att synkronisera länsövergripande handlingsprogram och planer så att gemensamma insatser får större effekt.

Länsstyrelsen har påbörjat ett sektorsövergripande arbete i och med Agenda 2030. Vid en gemensam workshop framkom tydligt att hälsa är ett område som berör många av målen och där många av länsstyrelsens uppdrag har beröringspunkter, så som exempelvis integration, ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak), friluftslivs- och miljömålsuppdragen. Arbetet planeras framöver att utgå från hela hållbarheten och diskussioner förs om en intern samverkansgrupp som driver sakfrågorna i ett gemensamt forum för att skapa synergieffekter och ett samlat arbete utåt.

Naturvård

Under året har arbetet med grön infrastruktur och uppfyllelsen av friluftslivsmålen tagit fart. Dialog- och inspirationsmöten har hållits med kommunstyrelserna. Det visade sig lyckat att kombinera de två uppdragen och kommunerna vill ha samverkan och vill att Länsstyrelsen ger dem struktur för samarbete även mellan kommunerna. Flera av åtgärder i det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen kopplar till arbetet med grön infrastruktur (nr 76, 81, 82,) och kommer att genomföras inom uppdraget, men är inte uppstartade ännu. Uppföljningen av åtgärdsprogrammet för miljömålen visar dock att kommunerna känner till Länsstyrelsens nya uppdrag och ungefär hälften av kommunerna uppger att de tänker delta i arbetet.

I december arrangerade Länsstyrelsen också en inspirationsdag för politiker och tjänstemän inom kommuner kring grön infrastruktur och friluftsliv med externa föreläsare och goda exempel från bland annat Örebro kommun.

Under året har Länsstyrelsen bjudit in kommuner och föreningar till en workshop för att stimulera och förenkla ansökning om LONA-medel. Länsstyrelsen tar också varje år fram förslag till och finansierar natur- och kulturguidningar som sedan genomförs av privata guideföretag.

Under året har arbetet med en gemensam skogsstrategi för Småland startat. Arbetet görs gemensamt av de tre länens länsstyrelser och regionorganisationer, Skogsstyrelsen, Linnéuniversitetet, LRF och Södra, och ska ske i dialog med övriga relevanta. Arbetet görs utifrån tre arbetsgrupper; ”skogens biologiska kulturella och sociala värden”, ”skogens roll i ett hållbart biobaserat samhälle” samt ”skogsgårdens lönsamhet”. Arbetet ger möjlighet att diskutera miljömål, miljömålskrockar och hållbar utveckling.

Vatten

Länsstyrelsen har samverkat och stöttat kommuner och näringsliv för att stimulera åtgärdsarbete inom en rad olika områden kopplat till vatten. I mitten på mars organiserade Länsstyrelsen och Vattenmyndigheten workshopen ”Effektivt vattenvårdsarbete – hur gör vi?”. Målgruppen var representanter från länets vattenråd och kommuner. Ett annat exempel är att i samverkan med vattenråd och kommuner sammanställa lokala åtgärdsdokument med prioriterade förslag på åtgärder på huvudavrinningsnivå. Även i andra sammanhang har Länsstyrelsen deltagit och samverkat aktivt för att få till regionala åtgärdsdiskussioner med till exempel kustmiljögrupper och Kalmarsundskommissionen med flera. Ett exempel är vattenenhetens samverkan med länets kustkommuner i syfte att ta fram kommunövergripande åtgärdsplaner för att minska övergödningen av Östersjön inom ”Race for the Baltic”. Ett annat exempel är samverkan med Regionförbundet och Kalmarsundskommissionen i syfte att möjliggöra ett större projekt med fokus på vattenuppehållande åtgärder i landskapet.

Under året har arbetet i det treåriga projektet ”Emån – en långsiktigt hållbar resurs för samhälle och miljö” i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköping och Emåförbundet varit mycket framgångsrikt. Ett flertal aktiviteter har genomförts, bland annat tre referensgruppmöten med berörda aktörer, informationsmöte för kommuner, framtagande och samverkan kring en hydrologisk och hydraulisk modell för Emån, samverkan kring och upphandling av värdering av ekosystemtjänster (för fiske, turism m.m.) i Emån samt påbörjandet av ett stort antal vattenfördröjande och biotopvårdande åtgärder.

Klimat och energi och klimatanpassning

I uppföljningen av det regionala åtgärdsprogrammet för miljömålen framgår det tydligt att Klimatsamverkan Kalmar län och regionens satta No oilmål är prioriterade för länets kommuner,

Länsstyrelsen, Regionförbundet och Landstinget. Mer än hälften av åtgärderna åtgärdsprogrammets temaområde klimat är påbörjade eller genomförda.

Länsstyrelsen har under året genomfört en rad samordningsmöten och utbildningar för kommunerna, till exempel för att samordna kommunala ansökningar till Klimatklivet för laddstationer och utbildning i hållbara upphandlingskrav för transporttjänster.

Länsstyrelsen arbetar för att utveckla förutsättningar för en affärsdriven regional biogasinфраstruktur bland annat genom länets Klimatkommission. Möten har genomförts för att få till ökad användning av fordonsbränsle i offentlig verksamhet samt för bättre avsättningsmarknader för biogas.

Länsstyrelsen har under året skickat ut en enkät till länets kommuner med frågor om hur långt de kommit i sitt klimatanpassningsarbete. Enkäten följs upp under den rundresa till kommunerna. Klimatkommissionen har påbörjat under hösten för att diskutera åtgärdsbehov och finansiering- och samverkansmöjligheter kring klimatanpassning, klimat och energi. De kommunala träffarna fortsätter under 2017.

Ett viktigt verktyg för kommunerna i arbetet med klimatanpassning är att tillgängliggöra resultat och scenarier på kartdatabaser, som underlag för bland annat kommunal och regional planering. Länsstyrelsen har samlat nationellt, regionalt och delvis lokalt planeringsunderlag som berör klimatanpassning, begränsad klimatpåverkan och grön infrastruktur på Länsstyrelsen webbplats.

Kulturmiljö

De byggnadsvårdsbidrag som Länsstyrelsen betalar ut bidrar till resurshushållning och ofta flera av miljömålen. Exempel på bidrag i år är det pågående projektet Öländska byar och gårdar som bidrar till miljömålen God bebyggd miljö och Ett rikt odlingslandskap. Projektet ger fördjupad kunskap om den öländska bebyggelsen och är ett kunskapsunderlag till världsarvet Södra Ölands odlingslandskap. De öländska radbyarna och dess bebyggelse är karaktäristisk och identitetsskapande och det finns ett stort intresse för dem bland ölänningar, fritidsboende och besökare. Projektets resultat kommer att kunna användas i undervisning och som planeringsunderlag för kommunen/kommunerna och Länsstyrelsen. Ett annat exempel är byggnadsvårdsmässan i Bötterum som ger allmänheten kunskap om traditionella material och metoder. Effekten blir ett ökat fokus på resurshushållning i form av att byggnader lagas och underhålls istället för att byggnader rivs och att material byts ut. Mässan bidrar till Begränsad klimatpåverkan och God bebyggd miljö. Mer konkreta insatser är lagning av fasaden på Bremerska gården i Kalmar. Åtgärderna bidrar till målet God bebyggd miljö genom att byggnaden bevaras, används och utvecklas. Vård av fornlämningar bidrar till Ett rikt växt och djurliv.

Flera kommuner tar nu fram eller reviderar sina kulturmiljöprogram vilket är en åtgärd i länets regionala åtgärdsprogram för miljömålen. Effekten blir att fler kommuner i länet har ett aktuellt planeringsunderlag för kulturmiljö, vilket är viktigt inte minst när bostadsbyggandet ökar och det i städerna blir ett ökat behov av förtätning.

1.16. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet privatfinansierade efterbehandlingsåtgärder av förorenade områden och redovisa arbetet med att åtgärda förorenade områden med statliga bidrag. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Länsstyrelsen tar varje år fram en prioriteringslista för Kalmar län där förorenade eller misstänkt förorenade objekt som innebär mycket stor risk för människors hälsa och/eller miljön, riskklass 1, redovisas. Prioriteringslistan innehåller både objekt som drivs genom statlig bidragsfinansiering och objekt som drivs via tillsyn. Länsstyrelsens arbete inriktas i första hand på de objekt som finns med på prioriteringslistan, men även på andra riskklassade objekt. En förutsättning för att både privatfinansierade och statliga efterbehandlingsåtgärder ska kunna genomföras, är att undersöknings- och utredningsskedet har gett ett tillräckligt bra beslutsunderlag, där riskbedömning och riskvärdering ingår som viktiga komponenter. Ansvarsfrågan måste också vara utredd.

Andra exempel på tillfällen när Länsstyrelsen ställer krav på undersökningar, utredningar och efterbehandlingsåtgärder, är när företag vill expandera och bygga på en ny yta i samband med tillståndsprövningar, eller då en ny detaljplan ska tas fram.

Efterbehandlingsentreprenaden vid Björkshults glasbruk avslutades under 2015 och miljökontrollen som pågick under 2016 avslutades i december. Under september 2016 gjordes kompletterande schaktningar runt en av kursgårdens byggnader där glasavfall fanns ytligt. Projektet har drabbats av fördyringar bl.a. på grund av förlängd entreprenadtid och mer förorenade massor än förväntat. Länsstyrelsen omfördelade och vidareförmedlade därför, efter beslut från Naturvårdsverket, medel från överskott i två andra projekt under 2016. Det finns också kvarstående frågor som måste lösas i projektet innan en slutredovisning kan ske. Länsstyrelsen deltog under 2016 i projektgruppen och i de fyra projektmöten som hölls. Saneringen har inneburit att 29 000 ton förorenade glasbruksmassor har schaktats bort och deponerats. Därmed har riskerna för akuttoxisk exponering av arsenikförorenad ytlig jord eliminerats och spridningen av miljögifter till Badebodaån minskat.

Mellan januari och maj 2016 genomfördes efterbehandlingsåtgärder inom etapp 1 i projekt Vassmolösa Ångsåg. Förorenad jord vid de båda doppningsplatserna för blånadsskydd och vid intilliggande bostadstomt grävdes bort. Därmed har riskerna för hälsoeffekter av dioxiner vid vistelse på området minskat och spridningen i grundvatten reducerats. Länsstyrelsen fattade i mars beslut om att vidareförmedla bidrag för den referenskontroll av grundvatten som fortgår på platsen under 2017 och 2018. Vidare ansökte Länsstyrelsen i april om statsbidrag hos Naturvårdsverket för åtgärd av barktippen i projektets etapp 2. I barktippen finns de mycket höga halterna av dioxiner som uppmätts på området. Naturvårdsverket fattade därefter beslut om bidrag för åtgärd i etapp 2. Länsstyrelsen kommer att vidareförmedla bidraget senare eftersom åtgärdsmedlen gäller först från år 2018 och framåt. Med etapp två kommer både höga halter och lejonparten av föroreningarna på platsen att bortskaffas. Åtgärderna vid Vassmolösa Ångsåg syftar till att skydda Kalmar kommuns huvudvattentäkt.

Under 2016 slutfördes saneringsåtgärder vid sågverket f.d. Einar Johanssons Trä. Åtgärden bestod av bortgrävning av förorenad jord vid doppningsplatsen, d.v.s. en mindre åtgärd på en begränsad yta. I och med åtgärden har hälsoriskerna vid vistelse på området på grund av dioxiner minskat för närboende, även med avseende på enskilt vatten. Länsstyrelsen slutredovisade projektet till Naturvårdsverket i november.

I länets största saneringsprojekt, Oskarshamns hamnbassäng, startade själva muddringen under hösten 2016. Målet med hamnsaneringsprojektet är att merparten av sedimenten i den inre hamnbassängen som är förorenade av dioxiner och kadmium med flera ämnen, ska muddras upp och läggas på en deponi för farligt avfall. För saneringsprojektet gäller som övergripande åtgärds mål att långsiktigt minska spridningen av prioriterade tungmetaller och organiska miljögifter från sedimenten i hamnbassängen till Kalmarsund och Östersjön med minst 90 procent. Saneringen har även som mål att minska halten av TBT (Tributyltenn) i sedimenten i sådan grad att miljö kvalitetsnormerna på sikt kan uppfyllas. Projektet beräknas omhänderta ca 500 000 m³ sediment. Det belgiska företaget Envisan som vann upphandlingen av entreprenaden etablerade sig på hamnområdet under våren 2016 och byggde avvattningsanläggningen. I anläggningen avvattnas de muddrade sedimenten genom olika steg så att de kan transporteras och deponeras på avfallsanläggningen Storskogen utanför Oskarshamn. Vattnet från anläggningen renas och släpps tillbaka i hamnbassängen. Naturvårdsverket fattade under 2016 beslut om ny fördelning av bidrag till projektet, efter att projektet hade ansökt om detta via Länsstyrelsen. Länsstyrelsen vidareförmedlade det omfördelade bidraget med tillhörande villkor till huvudmannen Oskarshamns kommun 2016-04-29. Under 2016 deltog Länsstyrelsen i projektgruppen och i de ledningsgruppsmöten och i de styrgruppsmöten som hölls i projektet. Länsstyrelsen medverkade även under invigningen av muddringsstarten, samt i framtagandet av en erfarenhetsrapport för projektet.

Länsstyrelsen arbetade under 2016 mycket aktivt för att bidra till att utrednings- och saneringsarbetet i Glasriket drevs framåt. Arbetet bedrevs som tillsyn, tillsynsvägledning och via bidragsspåret. Samverkan för tillsyn mellan glasrikekommunerna Nybro, Emmaboda, Uppvidinge, Lessebo och länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län var ett viktigt arbetssätt. Det finns ca 50 glasbruk i glasriket och sex olika tillsynsmyndigheter. I Kalmar län finns 25 glasbruk och/eller glasbruksdeponier som är riskklassade enligt MIFO-metodiken (Metod för Inventering av Förorenade Områden). Länsstyrelsen i Kalmar är tillsynsmyndighet för tre av dessa. Frågor om ansvar är exempel på områden som samverkan skett inom, för att kunna avgöra om respektive glasbruk är bidragsberättigat eller om det krävs att arbetet drivs vidare via tillsynsåtgärder, eventuellt med statlig delfinansiering. Samverkansgruppen har haft två träffar under 2016.

En utveckling av samverkansgruppens arbete har varit att föra diskussioner med en av de verksamhetsutövare som har ett miljörättsligt ansvar vid 11 av glasbruken i de båda länen. Ett inledande möte hölls i mars 2016 för att få till stånd en tidplan som bolaget kan hantera och som är acceptabel för de fyra berörda tillsynsmyndigheterna. Ett av de berörda objekten som ingick i diskussionerna var Flygsfors glasbruk. Flygsfors glasbruk är ett av länets mest prioriterade glasbruksobjekt och under 2016 förelade Länsstyrelsen ansvarigt bolag att ta fram en huvudstudie.

Vid sidan av traditionellt tillsynsarbete med föroreningsproblematiken kring glasbruk pågår ett övergripande arbete benämnt Innovativ Sanering i Glasriket. Projektet har fått stöd från Vinnova. Arbetet koordineras av Länsstyrelsen i Kronobergs län och Länsstyrelsen i Kalmar är projektpart. Andra deltagare i projektet är Statens Geologiska Undersökning, Statens geotekniska Institut, Naturvårdsverket, Tillväxtverket, Upphandlingsmyndigheten, Myndigheten för tillväxtanalys samt Nybro kommun. Syftet med projektet är att finna nya metoder för att sanera glasbruksmiljöer genom nya arbetsformer och hantera alla glasbruk samordnat och på ett resurseffektivt sätt med bland annat återvinning av glasrester. Förhoppningen är att skynda på saneringsarbetet. Under 2016 har Länsstyrelsen i Kalmar deltagit i fem workshops kopplat till bland annat teknikutveckling, upphandling, prioritering och samhällsekonomisk analys.

Sedan 2014 har arbete med projektering inför saneringsåtgärd vid Pukebergs glasbruk pågått. Under februari 2016 beslutade Naturvårdsverket att lämna bidrag för sanering av

glasbruksområdet. Länsstyrelsen vidareförmedlade i mars bidraget med tillhörande villkor till Nybro kommun som är huvudman för åtgärden. Under 2016 har arbete med upphandling, övriga förberedelser samt en invändig sanering pågått. Schaktentreprenaden beräknas pågå under hela 2017.

Sedan Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) tog på sig huvudmannaskapet att genomföra undersökningar i glasriket år 2014 har arbete med ett antal projekt pågått. I Kalmar län har det varit huvudstudier i Gadderås och i Flerhopp. Huvudstudien för Gadderås glasbruk färdigställdes under 2016. Huvudstudien slutredovisades till Länsstyrelsen i september 2016 varpå Länsstyrelsen slutredovisade den till Naturvårdsverket i december 2016. Enligt huvudstudien bedöms förespråkat åtgärdsalternativ bland annat medföra att 97 procent av all arsenik och 91 procent av allt bly tas bort från området, vilket i sin tur bedöms medföra en minskning av läckaget från området med 99 procent för arsenik och 94 procent för bly.

Arbetet med en huvudstudie vid Flerhopp's glasbruk påbörjades under våren 2016. Länsstyrelsen vidareförmedlade bidrag för projektet i april. SGU har under året upphandlat en konsult för att genomföra huvudstudien och provtagning påbörjades under november 2016. Under året har Länsstyrelsen deltagit i tre projektgruppsmöten.

Under 2016 har Länsstyrelsen ansökt hos Naturvårdsverket om statsbidrag för en första åtgärdsetapp vid Gasverket på Sandås, som syftar till att få bort den kraftiga tjärföroreningen och förhindra ytterligare spridning som kan orsaka hälso- och miljörisker i närområdet. Beslut om statligt bidrag kom i september 2016 och åtgärdsstart är 2018, varför Länsstyrelsen inte har vidareförmedlat bidraget ännu.

Under 2016 har Länsstyrelsen arbetat aktivt med tre av länets största tillsynsobjekt som alla är nedlagda och har undersökts i omfattande utredningar de senaste åren och därmed närmar sig saneringsåtgärder. Dessa är impregneringsverket i Hultsfred, impregneringsverket i Södra Vi (Vimmerby) samt batterifabriken i Hultsfred.

Under 2016 har Länsstyrelsen deltagit i styrgruppsmöten och projektmöten avseende förberedelser för åtgärder vid impregneringsverket i Hultsfred samt vid f.d. batterifabriken i Hultsfred. Gällande impregneringsverket i Södra Vi har Länsstyrelsen jobbat med att ta fram en ansvarsutredning inför åtgärd, men den var inte färdigställd vid 2016 års utgång.

Effekterna av Länsstyrelsens arbete med förorenade områden under 2016 kan i förlängningen kopplas till generationsmålen och miljö kvalitetsmålen "Giftfri miljö", "God bebyggd miljö", "Grundvatten av god kvalitet", "Hav i balans samt levande kust och skärgård", samt "Levande sjöar och vattendrag". Länsstyrelsens arbete under 2016 har lett till att många av de mest prioriterade objekten i länet har kommit mycket längre i det stegvisa förfarande som behöver tillämpas, för att de miljömässigt mest motiverade saneringsåtgärderna ska kunna genomföras så snabbt som möjligt. Beträffande "God bebyggd miljö" vill Länsstyrelsen särskilt framhålla de många insatser under 2016 som har bestått i att föra dialog med kommuner inför detaljplaneläggning för bostadsändamål på förorenade områden. Insatserna har dels handlat om att i enlighet med Länsstyrelsens roll bevaka frågor kring hälsa och säkerhet enligt Plan- och bygglagen, och dels om att informera om möjligheten till bidrag för bostadsbyggande på förorenade områden. Ansökan om bidrag till bostadsbyggande har lämnats in i ett detaljplaneärende som hanterades under 2016.

Länsstyrelsens arbete med jämställdhet inom detta sakområde har bland annat bestått av samarbetsprojekt och utvecklingsprojekt tillsammans med Länsstyrelsen i Kronoberg och Arbets-

och miljömedicin i Linköping gällande risker för hälsopåverkan från glasriktet. Detta har bland annat lett till studier som till viss del differentierar risker för påverkan på kvinnor respektive män

1.17. Länsstyrelserna ska redovisa insatser som gjorts för att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende naturvård, biologisk mångfald, friluftsliv samt vilt och rovdjur. Redovisningen ska omfatta arbetet med områdesskydd, hur länsstyrelserna arbetat med att slutföra ärenden om naturreservat i syfte att minska ärendebalanserna samt insatser för artbevarande, åtgärdsprogram för hotade arter, friluftsliv, lokala naturvårdsprojekt samt vilt- och rovdjursförvaltning. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur och anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Områdesskydd

Vad gäller minskade ärendebalanser är detta inte relevant för Kalmar län då vi har varit i princip det enda länet utan ryggsäck. Tvärtom behöver vi, vilket även Naturvårdsverket uttryckt, införskaffa mer areal inom fler objekt. Det har varit prioriterat under året att nå så många överenskommelser med markägare om inträngsättning och/eller köp som möjligt.

Under 2016 har arbetet med bildande av naturreservat omfattande inventering, avgränsning, markägarförankring samt upprättande av beslut och skötselplan bedrivits i tio områden. Under året har två reservat i länet utökats. Genom besluten har den sammanlagda skyddade arealen i länets naturreservat ökat med 72 ha varav 35 ha utgörs av produktiv skogsmark. Därmed är 16 611 ha (2,4 procent av länets produktiva skogsmarksareal) avsatt som naturreservat varav 12 812 ha (1,8 procent av länets produktiva skogsmarksareal) har föreskrifter som ger fullgott skydd för skogen. Vidare är 13 285 ha ängs- och naturbetesmarker och 1 624 ha myr skyddade i naturreservat vilket utgör 24,6 procent respektive 7,7 procent av länets areal av respektive naturtyp. I länet fanns vid 2016 års slut två nationalparker, 208 naturreservat (inkl. naturvårdsområden) varav nio är kommunala, 122 fågel- och sälskyddsområden, varav fyra områden har till syfte att skydda säl, samt 215 naturminnen. Totalt omfattas 64 690 ha i länet av ovan nämnda områdesskydd.

Regional strategi för formellt skydd av skog

2006 beslutade Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen om en regional strategi för formellt skydd av skog. Denna strategi är ett viktigt styrinstrument för arbetet med områdesskydd på skogsmark i enlighet med preciseringarna inom miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Enligt den regionala skogsstrategin skulle 14 600 ha produktiv skogsmark i länet ha säkerställts genom områdesskydd senast 2010, varav 10 950 ha som naturreservat. Skydd av skog är därför högt prioriterat men verksamheten stödjer också flera andra miljö kvalitetsmål som Hav i balans samt levande kust och skärgård, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker och Ett rikt odlingslandskap. Länsstyrelsen har under året arbetat vidare med genomförande av den regionala skogsstrategin utifrån en objektslista som är upprättad enligt strategins riktlinjer för prioritering. Under 2016 har 35 ha produktiv skogsmark skyddats genom utökningar av befintliga naturreservat. Mellan 1999 och 2016 har då totalt 8 722 ha skyddats som naturreservat. Därmed återstår 2 228 ha att skydda som naturreservat för att nå målet i den regionala skogsstrategin. Under året har Länsstyrelsen tagit aktiv del vad gäller att framföra synpunkter vid den pågående revideringen av den nationella strategin för formellt skydd av skog.

Naturvårdsavtal för bevarande av skyddsvärda områden

Under året har arbete med att teckna naturvårdsavtal bedrivits i sju områden. I sex av områdena är avsikten att skydda värdefulla hässlen med många rödlistade arter. I ett av områdena är avsikten att skydda en värdefull miljö för barbastell.

Natura 2000

Länsstyrelserna har haft regeringens uppdrag att lämna förslag på ytterligare områden till skydd för Sveriges enda inhemska valart – tumlare. Länsstyrelsen i Kalmar län tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län föreslog därför i juni 2016 Hoburgs bank och Midsjöbankarna till nätverket Natura 2000. Det nya området omfattade de två befintliga Natura 2000-områdena Hoburgs bank och Norra Midsjöbanken. I december 2016 beslutade regeringen om en utvidgning, delvis i enlighet med länsstyrelsernas förslag.

Under 2016 har Länsstyrelsen arbetat med en översyn av de bevarandeplaner som beskriver varje Natura 2000-område och deras värden, hotbild och nödvändiga bevarandeåtgärder med mera. Länsstyrelsen fastställde i december 2016 uppdaterade bevarandeplaner för 167 Natura 2000-områden.

I länet finns nu 31 särskilda skyddsområden (SPA) enligt fågeldirektivet (60 705 ha) och 171 områden av gemenskapsintresse (SAC) enligt art- och habitatdirektivet (91 135 ha) som fastställts av regeringen. Då de flesta områden är överlappande ger det en totalareal på 91 457 ha inom Natura 2000-nätverket.

I länets ansvarsdel av svensk ekonomisk zon (dvs. på internationellt vatten) ligger dessutom Hoburgs bank och Midsjöbankarna med en totalareal av 1 051 111 ha. Området är utpekad enligt såväl fågeldirektivet som art- och habitatdirektivet med Länsstyrelsen i Kalmar län som ansvarig tillsammans med Länsstyrelsen i Gotlands län.

Natura 2000-statistik 2017-01-01

Inom Kalmar län

171 st. SAC enligt habitatdirektivet = 91 135 ha

31 st. SPA enligt fågeldirektivet = 60 705 ha (30 av dessa är samtidigt SAC)

Totalt finns 172 stycken Natura 2000-områden (SAC + Hulingen 322 ha) = 91 457 ha

I svensk ekonomisk zon (SEZ)

1 SPA/SCI (Hoburgs bank och Midsjöbankarna) inom Kalmar läns ansvarsdel av SEZ.

Områdets totala areal är 1 051 111 ha.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Arbetet med Åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP) utförs på uppdrag av Naturvårdsverket sedan 2003. Kalmar län berörs av en stor andel av dessa nationella program och har nationellt ansvar för framtagande och genomförande av 12 åtgärdsprogram. Samtliga dessa program är nu fastställda av Naturvårdsverket; fönstervingespinnare (2004), korthalsad majbagge (2005), spansk fluga (2006), vädnnätfjäril (2009), svampar i kalkrika, ädellövbärande fodermarker (2009), större ekbock (2009), storviol (2011), ängshök (2011), långhorningar i hassel och klen ek (2013), långbensgroda (2013), stäppfingersvamp (2014), alvarlarvmördare (2015) och skärrande gräshoppa (2015).

Arbetet med hotade arter är komplext och kräver tvärsektoriellt arbete inom Länsstyrelsen och även med externa samarbetspartners som t.ex. Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Trafikverket, skogsbolag, länets kommuner samt ett flertal ideella organisationer.

Den akut hotade större ekbocken förekommer endast på Öland i Norden. Inom ramen för ÅGP påbörjades 2012 ett arbete med att försöka föda upp arten ex situ. Försöken utfördes på skalbaggar från Polen tills man fått rutiner för hur uppfödningen ska gå till. Under 2015 och 2016 samlades svenska ekbockar in och nu har odlingen på Nordens Ark startat på allvar. De första utsättningarna beräknas kunna göras under 2017.

Minst 75 procent av de svenska ängshökarna förekommer på Öland. Under 2000-talet har arten minskat kraftigt från ca 45 till 25–30 par på Öland. De senaste två åren har arten dessutom valt att i huvudsak häcka i åkermark (vall) i stället för de mer naturliga miljöerna tokmarker och agmyrar. Häckning i vall misslyckas alltid och i värsta fall dödas även honan vid slåttern eftersom hon ofta ligger kvar och ruvar. De senaste tre åren har Länsstyrelsen haft en person anställd för att hägna av häckningsytor i åkermark. De berörda lantbrukarna har erbjudits ersättning för utebliven skörd. Under våren 2016 fanns 32 par anghök på Öland. Bara fem av dessa valde naturliga biotoper för sin häckning (tre i ag, två i tok). Endast tio par lyckades med sin häckning, sex av dessa fanns i åkermark där vi gjort insatser. Avtal om ersättning för utebliven skörd tecknades med nio lantbrukare.

En väl fungerande dialog med alla inblandade är central i arbetet med hotade arter. Det är viktigt att skapa förståelse för varför Länsstyrelsen arbetar med artbevarande och att till exempel förklara att en art kan ha stor betydelse för ett helt ekosystem. I ÅGP-arbetet sker en löpande dialog på många olika nivåer. På lokal nivå handlar det främst om en dialog med markägare, brukare, intresseföreningar, företag och kommuner inför alla de åtgärder som ska genomföras. På regional nivå förs dialogen främst med andra aktörer som t.ex. Skogsstyrelsen, skogsbolag, Trafikverket och kraftledningsbolag men även andra som Linnéuniversitetet och Nordens Ark. En dialog på statlig nivå är också avgörande och här handlar det främst om andra länsstyrelser, men även Artdatabanken och de centrala verken (Naturvårdsverket, Jordbruksverket, Havs- och Vattenmyndigheten och Trafikverket).

Förvaltning och skötsel av skyddade områden

Förvaltning och skötsel av naturreservat och Natura 2000-områden är en viktig del av Länsstyrelsens arbete med miljömålen. Uppdraget redovisas i sin helhet via Naturvårdsverket. Kalmar län har ett mycket stort ansvar för genomförandet av naturvårdsarbetet i Sverige eftersom flera hotade arter och naturtyper har sin största utbredning eller enbart förekommer inom länet, t.ex. finns ca 25 procent av landets skyddade gräsmarker i Kalmar län varav ca 85 procent utgörs av alvar- och sjömarker på Öland.

De ökade anslagen till förvaltning av skyddade områden under 2016 har varit ett välkommet bidrag. Totalt har under 2016 naturvårdande skötsel i form av röjningar, slätter, stängsling, betesersättning eller annan restaurering genomförts i drygt 1200 ha inom de skyddade områdena. En grundprincip för prioritering av den naturvårdande skötseln är att marker som är i gott skick eller restaurerats under senare år ska skötas så områdenas bevarandestatus inte försämras. Därefter prioriteras vilka områden som är aktuella för restaurering. Som underlag för prioriteringen har Länsstyrelsen valt ut livsmiljöer där länet har ett särskilt ansvar.

De största restaureringsinsatserna görs på alvar- och sjömarker på Öland där huvudinriktningen är att förbättra miljöer för akut hotade vadare genom röjning av fuktiga marker och vattenhållande åtgärder.

En viktig finansieringskälla för den löpande skötseln av betesmarkerna inom skyddade områden är landsbygdsprogrammets miljöersättningar. Förändringar i det nya Landsbygdsprogrammet har gjort att flera marker inte längre uppfyller kraven för att få ersättning. De marker som i första hand berörs är hässlen, skogsbeten, samt våtar, hållmarker och mosaikmarker på alvar och sjömarker. Istället måste betet finansieras av anslaget för skötsel av skyddade områden annars riskerar betet att upphöra i dessa värdefulla områden.

Hösten 2016 startade Lifeprojektet Bridging The Gap och Länsstyrelsen deltar därmed i fyra Lifeprojekt som riktar sig mot några av våra viktigaste ansvarsmiljöer; Life Coast benefit för skärgårdsskogar, Life Bridging The Gap för ekmiljöer med grova träd, Life sand för sandiga marker och Life Taiga för brandpräglade skogar. Stora resurser frigörs från skötselanslaget genom att restaurering av dessa marker kan finansieras via Lifeprojekten.

Förutom direkta insatser inom skyddade områden för att bevara den biologiska mångfalden görs insatser för att främja friluftslivet genom byggande och underhåll av informationsskyltar, P-platser, fågeltorn, leder och andra anordningar för friluftslivet. De naturskyddade områdena utgör en viktig resurs för människors möjlighet att komma ut i naturen och de allra flesta naturreservat tillgängliggörs för besökande i högre eller lägre grad. Under 2016 har en inventering av tillgängligheten genomförts i 29 naturreservat. Inventeringen kommer att ligga till grund för åtgärder för att förbättra tillgängligheten till de skyddade områdena i länet.

Friluftsliv

En stor del av länsstyrelsens verksamheter påverkar arbetet med friluftsliv direkt eller indirekt. Länsstyrelsen har under året tillsatt en tjänst med ansvar för samordning av friluftslivsarbetet och har även en intern referensgrupp med representanter från berörda verksamheter. Fokus för årets insatser för friluftslivet har legat på en aktiv kommunkontakt med dialogmöten med länets kommunstyrelser, att lyfta friluftslivsfrågorna för kommunernas planerare via en länsplanedag och genom att anordna en inspirationsdag kring grön infrastruktur och friluftsliv brett för kommunerna. Länsstyrelsen driver även friluftslivsfrågorna genom bred samverkan regionalt inom ett flertal områden såsom arbetet med en småländsk skogsstrategi, Landstingets arbete med fysisk aktivitet och hälsa, grön infrastruktur, miljömålsarbete och hållbar turism. Detaljerad redovisning av årets insatser för genomförandet av friluftslivspolitikerna sker till Naturvårdsverket.

Insatser inom vilt och rovdjursförvaltning

I början av året genomfördes en utbildning för länets samtliga älgförvaltningsgrupper. Syftet med utbildningen, som genomfördes i samverkan med jägarförbundet, var att åka gruppernas kunskaper i de olika verktyg som finns för arbetet med älgförvaltning.

Under året har en arbetsgrupp från viltförvaltningsdelegationen och tjänstemän från länsstyrelsen tagit fram nya regionala förvaltningsplaner för vildsvin och kronvilt.

Under 2016 har antalet angrepp på tamdjur orsakade av lodjur ökat markant vilket föranlett till ökade arbetsinsatser kring förebyggande arbetsinsatser, media samt handläggning av såväl ersättningsärenden som skyddsjaktsansökningar.

Information kring rovdjur är viktig och ambitionen har varit att delta med information i olika sammanhang. Ett exempel är Mässan Skog och traktor som är välbesökt och intresset för rovdjursfrågor har varit stort.

Länsstyrelsen hemsida gällande frågor om vilt är välbesökt och ambitionen är att hålla den uppdaterad med såväl nyheter som grundinformation till en bred målgrupp. Länsstyrelsen skickar också ut Viltnytt till samtliga i älgförvaltningsgrupperna, älgskötselgrupperna och viltförvaltningsdelegationen. Syftet med Viltnytt är att informera om t.ex. tidplaner, beslut och nya regler som gäller viltförvaltning. Den förväntade effekten är att det ska ge en väl fungerande viltförvaltning.

Lokala naturvårdsprojekt

Den lokala naturvårdssatsningen (LONA) ska stimulera kommunernas och ideella föreningars långsiktiga naturvårdsgemenskap och bidra till att nå Miljö- och Friluftslivsmålen. Nyckelord för satsningen är naturvårdsnytta, lokala initiativ och lokal drivkraft, friluftsliv, samverkan och partnerskap, folkhälsa, tätortsnära natur och tillgång till denna. Utväxlingen av beviljade medel är stor, ofta betydligt mer än de 50 procent som är kravet.

Sju av länets kommuner har under 2016 haft pågående LONA-projekt och under året beviljades 13 projekt LONA-bidrag i Kalmar län, med sammanlagt 2 170 500 kronor i bidrag. Bidrag har i år fördelats till projekt med följande miljö kvalitetsmål som huvudsyfte: Ett rikt växt- och djurliv (33 procent av bidraget), Levande skogar (20 procent), Levande sjöar och vattendrag (16 procent), Ett rikt odlingslandskap (16 procent), God bebyggd miljö (6 procent), Frisk luft (5 procent), Grundvatten av god kvalitet (3 procent) och Begränsad klimatpåverkan (1 procent).

För att stimulera och ytterligare hjälpa länets kommuner och ideella föreningar att söka LONA-bidrag har Länsstyrelsen i år arrangerat en workshop i hur man ansöker om stöd och även informerat länets kommunstyrelser om möjligheterna med LONA-bidrag. Under workshopen beskrevs bidragsprocessen från idé till beviljad ansökan, bidragets regelverk och det gavs praktisk handledning i deltagares egna projekt.

Inför bidragsåret 2017 har det under 2016 kommit in 13 nya ansökningar från sex av länets kommuner till en bidragssumma av 2 341 000 kronor. För ytterligare information se Naturvårdsverkets databas för LONA-bidragen: <http://lona.naturvardsverket.se>.

3.31. Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Naturvårdsverkets riktlinjer för handlingsplanerna ska tjäna som vägledning för arbetet.

I uppdraget ingår att

- identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster,
- redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bl.a. kan utgöra grund för prövningsverksamhet och fysisk planering,
- samarbeta med berörda landskapsaktörer inom exempelvis skogsbruk, jordbruk och fiske, samt
- involvera det civila samhället i arbetet.

Målsättningen är att handlingsplanerna till stora delar ska vara etablerade 2017. Vid genomförande av uppdraget ska effekterna av ett förändrat klimat beaktas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Miljö- och energidepartementet) samlat den 1 oktober 2017 av Länsstyrelsen i Västerbottens län. Länsstyrelserna ska även delredovisa utvecklingen av arbetet i sina årsredovisningar. Uppdraget finansieras delvis av medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Länsstyrelsen har i uppdrag att identifiera landskapets biotoper, strukturer, element och naturområden i land- och vattenmiljön inklusive i tätortsnära områden som tillsammans skapar ett ekologiskt sammanhang och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster. Handlingsplanerna ska även redovisa lämpliga bevarandeinsatser som hänsyn, skydd, skötsel och restaureringsinsatser, som bland annat kan utgöra grund för prövning och fysisk planering.

Under 2016 har Länsstyrelsen inlett arbetet med handlingsplanen för grön infrastruktur. I ett första skede kommer några för Kalmar län prioriterade områden att beskrivas och analyseras mer i detalj.

Det handlar om; gräsmarker, ädellövsmiljöer/eklandskapet, vattendrag med dess strandmiljöer och våtmarker, grön infrastruktur inom fysisk planering. Mycket av arbetet sker i samverkan med övriga länsstyrelser.

Samverkan

Länsstyrelsen har tidigt vänt sig till kommunerna i länet för att få en lokal syn på vad som är relevant och viktigt inom uppdraget att ta fram regionala handlingsplaner. Länsstyrelsen har deltagit i nationellt och regionalt samverksarbete tillsammans med bland annat Regionförbundet, övriga länsstyrelser, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Under hösten 2016 har dialogmöten genomförts i länets kommuner. Dialogmötena har samordnats med uppdraget regionalt friluftsliv som lyfts fram som ett exempel på ekosystemtjänst som kan nyttjas genom en strategiskt planerad natur. Uppdraget har även presenterats på länsplanedag där en kort sammanfattning av dialogmötena och en beskrivning av genomförandet gavs. Som del i förankringsarbetet av länets kommuner har en inspirationsdag för grön infrastruktur och friluftsliv anordnats.

Länsstyrelseinstruktion 5a §

Länsstyrelsen ska verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås och ska vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling. Länsstyrelsen ska särskilt

1. samordna det regionala mål- och uppföljningsarbetet,
2. utveckla, samordna och genomföra regionala åtgärdsprogram med bred förankring i länet för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen,
3. stödja kommunerna med underlag i deras arbete med generationsmålet och miljökvalitetsmålen, och
4. verka för att generationsmålet och miljökvalitetsmålen får genomslag i den lokala och regionala samhällsplaneringen samt bidra till att de beaktas i det regionala tillväxtarbetet

Länsstyrelsen ska i fråga om sitt miljöarbete rapportera till Naturvårdsverket och samråda med verket om vilken rapportering som behövs. Förordning (2013:815).

Trots att mycket görs inom många områden, är slutsatsen att endast ett av de mål, Frisk luft, som bedöms regionalt är möjliga att nå i länet till 2020 med idag beslutade styrmedel. Utvecklingen är negativ för Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. För övriga miljökvalitetsmål är utvecklingen neutral. Enda förändringen i bedömningen från föregående år är att Levande sjöar och vattendrag har fått ändrad utveckling från negativ till neutral.

En av länets största utmaningar är att säkra tillgången på vatten, vilket blev tydligt under årets vattenbrist på Öland och fastlandet. Vattenbrist påverkar flera miljökvalitetsmål och åtgärder för att hålla kvar vattnet i landskapet lyfts i årets bedömningar som viktigt ur flera aspekter; dricksvattenförsörjning, minskat näringsläckage och biologisk mångfald är några. Under året har ett omfattande samarbete funnits i länet för att komma till rätta med det akuta läget och samverkan fortsätter på olika sätt för att hitta långsiktiga lösningar på problematiken.

Under uppdrag 44 beskrivs vårt arbete med länets miljömålnätverk och uppföljning av åtgärdsprogrammet. Effekterna av miljömålnätverket är att vi i länet nu har ett bra och konkret samarbete kring miljömålen. Uppföljningen av åtgärdsprogrammet visar med sina 62 procent av genomförda eller startade åtgärder ett år efter att programmet beslutades att det görs mycket i

länet. Uppföljningen visar också tydligt vad kommunerna i dagsläget inte har möjlighet att prioritera, vilket är ett bra underlag för Länsstyrelsen i planeringsarbetet av hur miljömålssamordnaruppdraget ska läggas upp och prioriteras.

Länsstyrelsen har deltagit i RUS aktiviteter och länets miljömålssamordnare sitter med i RUS nationella referensgrupp för Hållbar konsumtion och giffri vardag. Länsstyrelsen har också arbetat aktivt med några av miljömålsrådets gemensamma åtgärder via RUS. Personal på länsstyrelserna i Kalmar och Jönköpings län har kommunicerat det länsstyrelsegemensamma materialet Välj och vraka! Vägledning och goda exempel inom kulturmiljö och miljömål. Det har skett via en webbaserad utbildning om nio tillfällen under våren. 20 av 21 länsstyrelser deltog vid något tillfälle och minst 76 personer (Lync-länkar) deltog i något utbildningstillfälle. Av utvärderingen framgår att 96,6 procent anser att utbildningen och rapporten kan fungera som stöd och ge inspiration till länsstyrelserna i deras åtgärdsarbete för att nå miljömåls kulturmiljödelen. Dessutom har en fördjupning om kulturmiljö och miljömålet Levande sjöar och vattendrag hållits i oktober, med 26 deltagare från länsstyrelserna och Havs- och vattenmyndigheten. Som stöd för länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag nr 20 har ett skriftligt underlag om kulturmiljö och miljömål samt intressekonflikter vid vattendragen tagits fram och delgetts länsstyrelsernas kulturmiljöforum.

Länsstyrelsen Kalmar har via projektledningen för Kulturmiljö och vattenförvaltning i SÖVD och RUS deltagit med regional kulturmiljökompetens i arbetet med att utveckla strategin för åtgärder inom vattenkraften (Dialog om vattenkraft) som drivs av HaV. Dialogen är värdefull och det är positivt att kulturmiljövården har kommit med i samtalen. Åtgärden syftar till att finna avvägningar mellan elproduktion, naturvård och kulturmiljö. På nationell nivå har avvägningar gjorts mellan elproduktion och naturvårdsåtgärder, vilket resulterat i att naturvårdsåtgärder framför allt ska fokuseras till småskaliga vattenkraftverk. Många små kraftverk saknar ekonomi för erforderliga åtgärder vilket kan leda till krav på upphörande av drift och utrivning. Det påverkar kulturmiljövården negativt, och frågan behöver en lösning för att möjliggöra medvetna avvägningar mellan olika intressen.

Giftfri vardag

Länsstyrelsen, Landstinget, Regionförbundet och Miljömålssamverkan sydost arbetar långsiktigt och tillsammans i länet för en giftfri vardag, vilket är en av miljömålsrådets åtgärder. Under 2016 har fokus legat på barnen som är mest känsliga och utsatta för kemikalier. Två kunskapsdagar har arrangerats. Den första var ”Giftfri upphandling – en kunskapsdag om farliga kemikalier i barns närmiljö” genomfördes i februari och målgruppen var inköpare, beställare, miljöstrateger och miljöinspektörer i offentlig verksamhet. 29 personer deltog. Föreläste gjorde personal från Kemikalieinspektionen, Upphandlingsmyndigheten och Carl-Gustaf Bornehag, professor i folkhälsa vid Karlstads universitetssjukhus. Efter föreläsningarna fördes diskussioner i grupp. Utvärderingen visar att deltagarna var nöjda med kunskapsdagen och att de önskar regionala politiska mål, mer kunskap samt ett nätverk i länet för att fortsatt samverka, dialog och diskussion.

Skydda barnens hälsa – kunskapsdag om minskad kemikalieexponering, hölls på länssjukhuset i september. Målgruppen var förskolechefer, förskolepedagoger, personal i mödra- och barnhälsovård, studenter, samt övriga tjänstepersoner inom offentlig sektor som arbetar med och för barns hälsa. 143 personer deltog på kunskapsdagen.

Kunskapsdagen bjöd på en bredd av föreläsningar, alla på temat varför och hur vi minskar barns exponering för farliga kemikalier. Utvärderingen gav kunskapsdagen höga betyg och visade att

deltagarna tror att regionala politiska mål och nätverk för frågorna i länet är framgångsfaktorer för fortsatt och effektivt arbete för giftfri vardag i Kalmar län.

Hållbar konsumtion

Den 1 februari är utsedd till vegetariska dagen i Sverige. I år genomfördes en gemensam kampanj av Länsstyrelsen och sex av länets kommuner denna dag med budskapet ”Ett bra miljömål är vegetariskt.” I de kommuner som valde att delta i kampanjen serverades endast vegetariskt på förskolor och skolor. Kampanjens syfte var att belysa vikten av att äta mer vegetariskt för hälsan och klimatets skull. Satsningen fick uppmärksamhet i länsmedia och de kommuner som var med rapporterade om positivt engagemang bland skolelever.

Vecka 35 varje år genomförs Kalmarsundsveckan som är en hållbarhetsvecka för länet med centrum på Stortorget i Kalmar. Inför Kalmarsundsveckan 2016 beslutades att Länsstyrelsen skulle lyfta hållbar konsumtion av kläder och textil. Länsstyrelsen tog initiativ till samarbete kring temat i länet. Resultatet blev att 11 organisationer utöver Länsstyrelsen samverkade och bidrog till att evenemanget Den cirkulära garderoben gick av stapeln på tre ställen i länet lördagen den 3 september. Målet med Den cirkulära garderoben var att visa vägar till hållbar konsumtion av kläder och textil som spar pengar, hälsa och jordens resurser. Bredden i evenemanget visades upp genom en omfattande marknadsföring av den cirkulära garderoben i Facebook under sommaren. Varje inlägg nåddes i genomsnitt 1782 personer och det inlägg som hade flest delningar delades av 24 gånger.

Evenemanget erbjöd föreläsningar, verkstäder, pop-up butiker med second hand och återbrukade kläder och textil, klädbyten och utställningar. Kalmarsundsveckans arrangörer uppskattar att mellan 700-1000 personer kom till Stortorget lördagen den 3 september som var ett av ställena där Den cirkulära garderoben hade aktiviteter. I Mörbylånga kom uppskattningsvis ett 30-tal personer. Mörbylånga hade fokus på nyanalanda och den gemensamma affischen tryckts upp på arabiska. Till Pukeberg, Nybro som hade fokus på hantverk och hemslöjd, kom cirka 100 personer.

Den viktigaste effekten av den cirkulära garderoben är att de deltagande organisationerna är överens om att fortsätta samarbetet. Det finns genom den framtagna symbolen och nätverket en bra grund att stå på inför nästa års satsningar. Inför 2017 kommer även fler kommuner, Kalmar läns museum och Sensus att delta i arbetet. Utställningen Stilmedveten är inköpt och bokad att ställas upp i Kalmar i samarbete med Kalmar läns museum och samt i Västervik i samarbete med Västerviks kommun under hösten 2017. Till utställningen ska nätverket Den cirkulära garderoben kunna arrangera aktiviteter för privatpersoner och skolbarn/ungdomar.

Lärande för hållbar utveckling

Länsstyrelsen deltar i arbetet för att skapa en regional nod eller strategi för lärande för hållbar utveckling i länet. Projektet drivs av Energikontor sydost men Länsstyrelsen har under året varit behjälplig med ekonomiskt bidrag, lokaler, och samverkan kring mötesupplägg och processtänk. För arbetet har ett nätverk startats med 17 organisationer. Under året har två möten hållits och en process har tagits fram för att skapa såväl ett gemensamt utbud med lektionsupplägg utifrån de tre områdena vatten, hållbara livsstilar och hälsa samt även skapa en gemensam strategi i länet.

Agenda 2030

I samband med att Länsstyrelsen fick i uppdrag att bidra med underlag till Sveriges genomförande av Agenda 2030 genomfördes en workshop på myndigheten med representanter från alla enheter. Workshopen kallades ”korten på bordet” och gick ut på att verksamhetsrepresentanterna fick lägga kort med namn på sina sakområden på de globala mål och delmål de arbetar med och/eller berörs

av i sin verksamhet. I en gemensam summering av vad som kom fram diskuterades också i vilken mån samverkan sker idag mellan de verksamheter som arbetar med samma mål.

Det mest slående resultatet av workshopen var att det konstaterades att nästintill alla verksamheter på Länsstyrelsen har kopplingar till människors hälsa och konsumtion. Dessa två genomsyrar också flertalet av de globala målen vilket öppnar möjligheter för mer tvärsektoriell samverkan på Länsstyrelsen i arbetet med Agenda 2030 och hela hållbarhetsbegreppet. Diskussioner förs om en intern samverkansgrupp ska tillsättas som driver sakfrågorna i ett gemensamt forum för att skapa synergieffekter och ett samlat arbete utåt.

Lantbruk och landsbygd

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 60*			
Årsarbetskrafter män	15,3	14,1	13,6
Årsarbetskrafter kvinnor	28,4	27,3	24,5
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	24,14	24,09	22,63
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	40 857	39 470	36 207
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	20,99	21,78	20,34
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	576	426	12 931
Antal beslutade ärenden ¹⁾	651	515	13 499
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	21	300	320
Bidragutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	3 620	2 348
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 606, Jordbruksfastigheter (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

¹⁾ Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdsstöden (VÅS 602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015-2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Handläggningen av ärenden för landsbygdsutveckling har kraftigt försenats på grund av att handläggningssystemen inte varit färdigutvecklade 2016 och därför är det svårt att jämföra dessa ärenden med tidigare års utfall.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Kompetensutveckling – Greppa Näringen

Greppa Näringens uppdrag är att minska lantbrukets miljöpåverkan samtidigt som lantbruksföretagens lönsamhet förbättras. Detta görs genom kompetensutveckling, antingen i grupp eller som enskild rådgivning. I det pågående Landsbygdsprogrammet har vi en minskad finansiering jämfört med tidigare program och därför gör vi riktade insatser genom att prioritera rådgivningen till kustnära kommuner med hög djurtäthet. 2016 och 2017 fokuserar Greppa Näringen dessutom extra på fosforfrågan med bakgrund till Vattenmyndigheternas förslag till åtgärdsprogram fram till 2021. Höstens rådgivarträff blev ett avstamp för arbetet med frågan lokalt genom en föreläsning av Faruk Djodjic, som forskar på mobilisering och transport av näringsämnen, främst fosfor, från terrestra till akvatiska system, med fokus på förlusterna från jordbrukslandskapet.

Avtalets första avrop, som har pågått mellan januari och september 2016, är genomfört och ett andra avrop för perioden oktober 2016 tom mars 2017 är igång. Under den första avropsperioden har det gjorts 187 individuella rådgivningar varav 34 är växtnärbalanser och 47 är start- och/eller uppföljningsbesök.

Kalmar län har beslutat att prioritera merparten av den enskilda rådgivningen till två kommuner med hög växtnäringbelastning, Torsås och Borgholm. För de medlemmar som är verksamma i de prioriterade kommunerna finns hela Greppa Näringens utbud av rådgivningsmoduler tillgänglig. Längre fram kommer vi att erbjuda denna rådgivning i andra områden med hög näringsbelastning. Gruppaktiviteter har genomförts både i egen regi och via externa rådgivare och kommer även fortsättningsvis vara öppna för samtliga medlemmar.

Under året har det bland annat genomförts två välbesökta träffar med tema bevattnings, en gårdsvandring med tema växtskydd, en inspirationsträff med fokus på precisionsgödning/N-sensor/Cropsat (är ett verktyg som gör att du kan se ditt fält från ovan via datorn. Den visar variationen i biomassa på ett fält beräknat från satellitbilder), fyra träffar med tema växtnäringssläckage, giftiga växter för hästar och får samt parasittryck på beten.

Länsstyrelsens samordnare har varit aktiv i Region Öst där både länsstyrelserna och LRF-representanter från Kalmar, Gotland, Östergötland, Jönköping och Kronoberg ingår. Region Öst har en gemensam strategi för hur arbetet med Greppa Näringen ska genomföras i det pågående Landsbygdsprogrammet. Möten sker kontinuerligt i gruppen och samarbetet kommer att vidareutvecklas framöver till att gälla mer än administrativa frågor.

Behörighetsutbildning

Länsstyrelsen har under året genomfört åtta kurser som efter ett skriftligt kunskapsprov ger lantbrukare behörighet till användning av växtskyddsmedel i jordbruk och växthus. Fortbildningskurserna har hållits på olika platser runtom i länet samt en grundkurs i Kalmar. Totalt har 223 stycken användningstillstånd utfärdats under 2016. Kursen ger behörighet att använda växtskyddsmedel utomhus för dem som yrkesmässigt ska använda det inom jordbruk, trädgårdsodling, parkskötsel, banvallar, golfbanor och skog. Syftet med utbildningen är att minska riskerna för människors och djurs hälsa samt att rester av växtskyddsmedel i, och riskerna för, den omgivande miljön ska vara så liten som möjligt.

Ekologisk produktion

Inom ekologisk produktion har ett tiotal individuella rådgivningar gjorts, lönsamhetsberäkningar samt omställningsrådgivningar. För att den ekologiska mjölkproduktionen i länet ska kunna öka krävs att mejerierna ansluter fler gårdar som ekoleverantörer, vilket i nuläget inte verkar vara aktuellt. Enstaka mjölkgårdar har påbörjat sin omställning under året och en befintlig ekoproducent har utökat sin produktion i samband med nytt stallbygge. Ett tiotal ekologiska mjölkproducenter har gått samman och split-levererar mjölk till Tyskland i egen regi. Nötköttproduktionen har haft relativt god lönsamhet och flera ekologiska mjölkproducenter planerar för att öka köttproduktionen via de egna tjurkalvarna. Färre kalvar säljs från gårdarna och det har blivit svårare att producera kött med inköpta kalvar. Intresset för självrekryterande ekologiska dikor bedöms därför öka. En nyetablering av ekoägg med ett 70-tal hönor har dessutom skett i den södra delen av länet. 2015 fanns det nästan 18 000 ha jordbruksmark ekologisk odling i länet och drygt 2000 ha som är under omställning.

Återrapportering regleringsbrev

1.2. Länsstyrelserna ska verka för ett genomförande av de uppgifter som åligger dem enligt förordningen (2014:1101) om EU:s direktstöd för jordbrukare, förordningen (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder och förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskenäringen som är kostnadseffektivt, enkelt för företagen och som minimerar risken för sanktioner

Genom att följa de instruktioner som finns i handläggarstöd och andra styrdokument säkerställer Länsstyrelsen att handläggningen av jordbrukarstöd sker på ett kostnadseffektivt sätt, med minimerad risk för sanktioner. De nya handläggningssystem som skulle varit i bruk har inte kunnat färdigställas från Jordbruksverket vilket lett till att utbetalningar inte kunnat genomföras i den utsträckning som utlovats från Jordbruksverket. Vi har ett övergripande samarbete inom regionen med de andra Länsstyrelserna, samarbetet syftar till att likrikta handläggningen av EU stöden. Vi kommer även samarbeta kring policys och har påbörjat ett utbyte för att göra likvärdiga bedömningar av t.ex. betesmarker. Mycket av arbetet har fått göras innan systemstöden fungerat och inom t.ex. kontrollarbetet har Länsstyrelsen tagit fram arbetssätt och mallar som kommit övriga länsstyrelser till godo.

För att underlätta för brukare att göra rätt vid ansökan och vid skötsel av sina marker har Länsstyrelsen skickat ut ett informationsblad där länets brukare erbjudits informationsträffar, hjälp vid lånad dator på Länsstyrelsen och telefonsupport. Totalt har länsstyrelsen arrangerat sex informationsträffar till allmänheten, två informationsträffar för länets konsulter som hjälper brukarna med sina ansökningar och dessutom har Länsstyrelsen blivit inbjuden till ytterligare träffar med LRF, Hushållningssällskapet och Lantmännen. Utöver detta har ett digitalt nyhetsbrev, Fokus Landsbygd, kommit ut med åtta nummer under året och Länsstyrelsens hemsidor har uppdaterats löpande med ny information.

Länsstyrelsen har följt den så kallade SUSS-planen (systematisk uppföljnings- och styrningssystem) för de stöd som kvarstår från det gamla landsbygdsprogrammet, men inte fullt ut nått målet för slututbetalning under 2016. Totalt är 92 procent av utbetalningsärendena av de gamla stöden beslutade för utbetalning under 2016.

Under 2016 har vi handlagt drygt 13 000 ansökningar. Handläggningen av de nya jordbrukarstöden har inte haft samma målstyrning som de gamla stöden har haft i SUSS-planen. Under 2016 har endast delutbetalningar kunnat göras, slututbetalningar kommer ske under 2017. Länsstyrelsen beslutade om delutbetalningar på ca 175 miljoner SEK i gårdsstödet, drygt 96 miljoner SEK av förgröningsstödet, 72 miljoner SEK av nötkreaturstödet och ca 3 miljoner SEK i stödet till unga företagare. För de nya miljöersättningarna betesmarker, slåtterängar har det utbetalats 3 miljoner SEK, för vallodling har det utbetalats 5 miljoner SEK.

Länsstyrelsens arbete med kontroller av jordbrukarstöd i fält har slutförts inom utsatta tider. Under 2016 har Länsstyrelsen genomfört 144 arealkontroller, 104 djurkontroller, en kulturmiljökontroll och 32 tvärvillkorskontroller.

Direktstöd för jordbrukare

Genom att följa de instruktioner som finns i handläggarstöd och andra styrdokument säkerställer Länsstyrelsen att handläggningen av jordbrukarstöd sker på ett kostnadseffektivt sätt, med minimerad risk för sanktioner. De nya handläggningssystem som skulle varit i bruk har inte kunnat färdigställas vilket lett till att utbetalningar inte kunnat genomföras i den utsträckning som utlovats från Jordbruksverket. Vi har ett övergripande samarbete inom regionen med de andra

Länsstyrelserna, samarbetet syftar till att likrikta handläggningen av EU stöden. Vi kommer även samarbeta kring policys och har påbörjat ett utbyte för att göra likvärdiga bedömningar av t.ex. betesmarker. Mycket av arbetet har fått göras innan systemstöden fungerat och inom kontrollarbetet har Länsstyrelsen tagit fram arbetssätt och mallar som kommit övriga länsstyrelser till godo.

Landsbygdsutvecklingsåtgärder

Inga revisioner och kontroller för granskning av handläggning av stöd inom Landsbygdsprogrammet har gjorts av Jordbruksverket, Riksrevisionen eller Ekonomistyrningsverket i Kalmar gällande Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Det finns därför inte några typer av prejudicerande exempel som kan hjälpa Länsstyrelsen och ytterst stödsökande i de situationer där regelverket kan tolkas på olika sätt.

Ett sätt att kompensera för detta är ökad samverkan och diskussion med andra Länsstyrelser. Exempel på detta är samverkansträffar med andra länsstyrelser i Linköping i november och i Växjö i maj. Länsstyrelsen i Kalmar träffade även Länsstyrelsen i Västra Götaland i december för att diskutera stöden för kompetensutveckling. Även samarbetet på chefsnivå har intensifierats i och med att flera områden identifierats under mötet i Linköping och ett antal mötestillfällen har bokats in.

För att minimera risken för sanktioner inom Landsbygdsprogrammet 2014-2020 har Länsstyrelsen genomfört handlägningskontroller i något högre grad än vad regelverket kräver för att säkerställa att besluten är korrekta och lätta att förstå. Under 2016 har 63 handlägningskontroller genomförts på ansökan om stöd och nio på utbetalningar.

I några ärenden där bedömningen gjorts att det finns stor risk att sökande tar upp fel kostnader har avsteg gjorts från mallen för att förtydliga för sökande vad som inte är stödberättigat.

Länsstyrelsen i Kalmar arbetar med tidig kommunikation för att minska antalet fel. Ett antal utskick har gjorts till stödsökande inom olika åtgärder. Exempelvis för stödet till bredband i åtgärd 7.3/6c och för investeringsstöd 4.1/2a.

Detta är speciellt viktigt då flera åtgärder som var stödberättigade i föregående program 2007-2013 inte längre är stödberättigade i Landsbygdsprogrammet 2014-2020. Ett exempel på detta är begagnad utrustning.

1.3. Länsstyrelserna ska, tillsammans med Statens jordbruksverk, säkerställa att direktstöd till lantbruket och stöd till landsbygdsutveckling i så hög utsträckning som möjligt betalas ut så tidigt som regelverket tillåter.

Utbetalningar av direktstöd

Se rubrik 54

Utbetalning av Stöd till landsbygdsutveckling

I april öppnade e-tjänsten för att ansöka om delutbetalning och förskott och i maj öppnades e-tjänsten för slututbetalning. FLIT, systemet för handläggning och beslutsfattande, driftsattes första gången i maj. Sedan dess har flertalet driftsättningar gjorts för att möjliggöra utbetalning av stöden. I oktober 2016 kunde beslut om slututbetalning fattas i miljöinvesteringar. Handläggning

av slututbetalning för resterande stöd blev möjlig först i december 2016. Detta har inneburit mycket irritation hos sökande som redan i maj 2016 kunde ansöka om slututbetalning.

Några av dessa stödsökande har varit klara med sin investering redan 2014 eftersom programmet öppnade för ansökningar i vissa åtgärder den 26 september 2014. Dessa stödsökande har sedan fått vänta in funktionaliteten för att kunna fatta beslut om stöd i FLIT. Denna kom i november även om systemet fortfarande inte fungerar fullt ut.

Per den siste december har Länsstyrelsen i Kalmar betalat ut ett förskott, betalat ut åtta av 14 delutbetalningar samt sex av 46 slututbetalningar. Fyra ärenden har avskrivits. Länsstyrelsen i Kalmar har per den siste december 46 ej handlagda utbetalningar.

I samband med att datumet för slututbetalning sköts fram fick de som redan ansökt om slututbetalning möjlighet att dra tillbaka denna och i stället ansöka om delutbetalning. Detta meddelades i ett utskick till samtliga stödsökande som hade ansökt om slututbetalning för investeringsstöd. Anledningen till att Länsstyrelsen i Kalmar erbjöd denna möjlighet var att vissa stödsökande flaggat för dålig likviditet och eventuellt kunde ha svårt att ligga ute med pengarna för investeringsstödet tills 15 december 2016. Som beskrivs ovan har en del stödsökande legat ute med pengar för sin investering sedan september 2014.

Under 2017, när merparten av stöden beslutats i ansökan om stöd, kommer handläggare att byta arbetsuppgift och fokus från ansökan om stöd till ansökan om utbetalning. Allt i syfte att öka effektivitet i handläggningen och service till landsbygden.

1.5. Länsstyrelserna ska avseende Landsbygdsprogram för Sverige 2014–2020 tillsammans med Statens jordbruksverk påbörja utarbetandet av ett styrnings- och uppföljningssystem (SUSS-LB och SUSS-JBR). Länsstyrelserna ska redovisa

- handläggningstider och måluppfyllnad utifrån de mål som sätts inom ramen för detta arbete,
- vilka åtgärder som kommit igång under året, samt
- hur regionala prioriteringar och urvalskriterier bidrar till programmets mål.

Företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar

Under våren 2016 har samtliga åtgärder i Landsbygdsprogrammet 2014-2020 kommit igång och kompletta ansökningar har kunnat göras. Länsstyrelsen har under året haft ansökningsomgångar för de flesta åtgärder inom företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar förutom i de åtgärder där ansökan hanteras löpande eller genom utlysningar.

För de två åtgärder om stöd som varit öppna sedan september 2014 har beslut kunnat fattas under året. Dessa är projektstöd för bredband och investeringsstöd till utökad antal djurplatser inom jordbruket. För dessa två åtgärder samt ansökan om vissa miljöinvesteringar har vi under 2016 genomfört den andra ansökningsomgången och handläggning av ansökningarna pågår.

Den 31 augusti stänges första ansökningsomgången för flera åtgärder och söktrycket för dessa var mycket stort. Detta medför att vår tillgängliga budget för landsbygdsprogrammet i de flesta åtgärder är fullt intecknad. För bredband har det under 2016 tillförts ytterligare pengar till befintlig budget. Det stora söktrycket har medfört en nödvändig prioritering mellan ansökningarna. För en

del åtgärder har handläggning påbörjats men för en några åtgärder kommer den att påbörjas först under 2017.

Under 2016 har vi i Kalmar län fått in 299 ansökningar om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar. Totalt har det sedan landsbygdsprogrammet öppnades för ansökan 2014 kommit in över 500 ansökningar. Vi har under året tagit beslut om att bevilja 110 ansökningar vilket är ca 140 miljoner kronor till utveckling på landsbygden i Kalmar län.

Under 2016 har ansökan om utbetalning öppnats och vi har under hösten kunnat ta beslut om delutbetalningar. I december öppnades IT-systemet även för att kunna ta beslut om slututbetalningar. Under året har länsstyrelsen fått in 65 ansökningar om utbetalning. Närmare 8,7 miljoner kronor har betalats ut till investeringar i Kalmar län..

De nationella förseningarna med Landsbygdsprogrammet vad gäller IT-systemens uppbyggnad har medfört att det har byggts upp en stor anhopning av ansökningar och tiden från att ansökan kommer in till att beslut kan tas är mycket långa. Handläggningstiderna blir också långa på grund av det nya programmet och mycket oklarheter kring regelverk, rutiner och tolkningar.

Länsstyrelsen har under året deltagit i olika träffar och utbildningar för att få information och kunskap från bland annat Jordbruksverket gällande handläggning och genomförande av Landsbygdsprogrammet.

De regionala prioriteringar som finns i Kalmar läns handlingsplan för olika åtgärder bidrar i mindre utsträckning till programmets mål. Orsaken är att poängsättning för prioritering görs enligt urvalskriterier och de regionala prioriteringarna har då ingen avgörande betydelse. De regionala urvalskriterierna, i de fall de finns i åtgärden, bidrar till att uppfylla programmets mål.

Utifrån SUSS-LB är målsättningen för handläggningstiderna för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in att:

- 90 procent av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom sex månader.
- 90 procent av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom fyra månader.

Handläggningstiden för ansökan om stöd löper från det att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. För ansökan om utbetalning mäts handläggningstiden från det att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målet för 2016 är satt till 180 dagar för ansökan om stöd och 120 dagar för utbetalning av stöd. En redovisning av handläggningstiderna och måluppfyllelse återfinns i tabell H som också innehåller en gemensam kommentar för länsstyrelserna angående den låga måluppfyllelsen. I huvudsak beror detta på att Landsbygdsprogrammet försenats och framför allt de system som används för att handlägga och betala ut stöden.

Fiske

Under 2016 har åtta ärenden inkommit, varav ett ärende har blivit tilldelat medel från Jordbruksverket.

Jämställdhetsperspektivet

Länsstyrelsen har under året deltagit i utvecklandet av kompetensplattform för Kalmar län tillsammans med Regionförbundet i Kalmar. I detta arbete har jämställdhetsperspektivet varit en viktig del. Kompetensplattformen är en stödstruktur med den övergripande uppgiften att matcha utbildningar med kompetensbehovet i regionen.

Medarbetarna har tidigare år deltagit i basutbildning i jämställdhetsintegrering och har under 2016 tagit del av stödmaterial för normkritik.

I och med att det huvudsakliga arbetsuppgiften på enheten är att handlägga och utbetala stöden i Landsbygdsprogrammet har förutsättningarna för att arbeta med jämställdhetsintegrering varit begränsade. Jordbruksverket har inte tillåtit länsstyrelserna att prioritera ansökningar utifrån kön, ålder osv. i de regionala handlingsprogrammen då detta skulle strida mot kommissionens regler om lika behandling. Ett undantag är i investeringsstödet där kvinnliga sökande kan prioriteras om två ansökningar får lika hög poäng och stödet inte räcker till båda sökande, detta på grunden att kvinnor är underrepresenterade som stödsökande i åtgärden.

Handläggningen av stöd i Landsbygdsprogrammet 2014-2020 sker i systemen FLIT, ALF, Kundakt och med hjälp av detaljerade rutinbeskrivningar i handläggarstödet. Besluten skrivs utifrån förutbestämda mallar. Att på något sätt fatta beslut utifrån tvärsektoriella kriterier som jämställdhet skulle därför bryta mot regelverket. Könsuppdelad statistik är efterfrågat men ännu inte implementerat i de handläggningssystem som används. Anledningen till detta är att systemen för handläggning är kraftigt försenade och länge sakande möjlighet till vissa grundläggande funktioner såsom att göra slututbetalning, vilket implementerades först 15 december 2016. En nyhet är dock att det går att vara medsökande i en stödansökan vilket kan ge en mer rättvisande bild av vilka som söker stöden.

1.6. Länsstyrelserna tilldelas särskilda medel för upprättandet av åtagandeplaner för betesmarker och slåtterängar under 2016 och 2017. Länsstyrelsen ska redovisa

- hur många åtagandeplaner som upprättats på skärm respektive i fält under året,
- den genomsnittliga tidsåtgången för upprättande av åtagandeplaner på skärm respektive i fält, och
- en uppskattning av det eventuella återstående arbetet med åtagandeplaner som behöver upprättas under 2017.

Uppdragen 4–6 finansieras av medel från anslagen 1:18 Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur och 1:19 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur under utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

Åtagandeplaner

Länsstyrelsen har lagt upp arbetet med åtagandeplaner med fokus på att färdigställa markklasser på enskilda block utifrån geografiskt läge och inte på att göra färdigt en brukares alla block. Detta arbetssätt valdes för att minimera restid och effektivisera fältarbetet men har till följd att vi inte kan mäta årets arbete i antal färdiga planer utan i antal block. Totalt har 363 block färdigställts med avseende på markklasser i fält 2016 och 6013 block på skärm, den totala mängden har varit 8353 stycken block. Dessutom har 67 Restaureringsblock ansökta 2015 och för 2016 har 36 block besökts i fält samt har 38 slutbesiktningar gjorts.

2016 har det anställts flera handläggare för arbetet med åtagandeplaner och det har medfört att tidsåtgång och kostnader för utbildning har ökat. Den genomsnittliga tidsåtgången för upprättande av åtagandeplaner på skärm respektive fält är svåra att uppskatta då arbetet inte bedrivits på det sättet. Vi har i vår kalkyl att man som åtagandeplanshandläggare ska handlägga ett block på 60

minuter på skärm, ute i fält har vi en tidsoptimering på fem timmar i fält per block. Vi har påbörjat ett arbete med ständiga förbättringar och en mall har framtagits för att hitta moment som gör att vi kan minska handläggningstiderna.

Vi har under 2016 koncentrerat arbetet på att skärmgranska block för att kunna betala ut de ersättningar som våra kunder behöver. Vi kommer ha med oss 1886 block in under 2017 och som vi till större del behöver besökas i fält. Under 2017 kommer vi att fokusera på att få klart de Åtagandeplaner vi ligger efter med. Vi kommer ha en gemensam fältgrupp som består av erfaren personal vilket gör att vi inte behöver nyutbilda i lika stor utsträckning som under 2016.

Länsstyrelseinstruktion 4 §

3. Länsstyrelsens uppgifter omfattar också tillsyn över att fastighetsinnehav avvecklas enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken. Förordning (2008:1346)

Länsstyrelsen ansvarar för att bevaka så att dödsbon som helt eller delvis äger jord- och skogsbruksfastighet avvecklar sitt fastighetsinnehav inom en period om fyra år från det att dödsboet bildades. Länsstyrelsen erhåller information om när ett dödsbo uppstår, där det ingår i en sådan fastighet. Informationen skickas ut till dödsbodelägarna om gällande regelverk. I förekommande fall skickas en påminnelse om att avyttring inte skett inom fyra år och vid behov utdöms vite för att påskynda processen. Under 2016 inkom 145 ärenden.

Fiske

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 62*			
Årsarbetskrafter män	1,3	1,2	1,5
Årsarbetskrafter kvinnor	0,0	0,0	0,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,74	0,69	0,88
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	1 485	1 377	1 667
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,76	0,76	0,94
Antal ärenden, inkomna och upprättade ¹⁾	192	185	204
Antal beslutade ärenden ¹⁾	189	179	222
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år ¹⁾	0	2	2
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 318	3 371	2 428

¹⁾ För fiske (VÅS 622) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringsystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Minskningen av utbetalade bidrag beror till största delen av minskat anslag, 1:7, för salskadeersättning. Under 2016 har ca 1,7 miljoner kronor betalats ut till 47 fiskare i länet. Det är en minskning med ca 1 miljon kronor jämfört med 2015.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Yrkesfisket i Kalmar län kan uppdelas i två kategorier av fiskande, skärgårdsfiskare och utsjöfiskare. Östersjöns ganska artfattiga fiskbestånd gör fiskarna beroende av ett fåtal arter för sin försörjning. Idag är fisket artspecialiserat och därmed sårbart medan möjligheten till mångfald i utnyttjandet av de biologiska resurserna var nyckeln till överlevnad i gamla tiders kustfiske.

Länets yrkesfiske är under ständig förändring. Tillgången på fisk och efterfrågan på marknaden styr förändringarna både vad gäller målart och antalet yrkesutövare. Kalmar län uppvisar samma negativa trend inom fisket som landet i övrigt. Antal licensierade yrkesutövare är idag endast en fjärdedel av yrkeskåren under 80-talets goda torskfiske. I skärgårdsområdet bedrivs fisket med stöd av enskild rätt och här är fisket en icke obetydlig del av skärgårdsbefolkningens samlade försörjning även om fisket inte alltid bedrivs på heltid. Fiske som näring i länets skärgårdar är en viktig förutsättning för bibehållande av en bofast skärgårdsbefolkning.

Ål, torsk och sill/skarpsill utgör idag de ekonomiskt viktigaste arterna för länets småskaliga kustfiske men även fisket efter plattfisk och kustbundna sötvattensarter utgör en viktig del av fiskarens försörjning. Runt Öland dominerar garnfiske efter torsk men även flundra, piggvar och ål utgör viktiga målarter. Ett icke obetydligt kustnära trålfiske efter sill/skarpsill är en viktig inkomstkälla för ett antal fiskeföretag. Inom länets skärgårdsområden är ålfisket en förutsättning för ekonomisk lönsamhet i fisket. Sedan 2007 krävs särskilt tillstånd för att fiska ål och Kalmar län har flest tillstånd i landet, 62 stycken, vilket väl speglar ålfiskets stora betydelse för fortleivnaden av länets kustnära fiske.

Fisketurism är en näringsgren under utveckling och flera yrkesfiskeföretag ser här en möjlighet att kombinera sitt fiske med till exempel guideverksamhet och olika former av upplevelseturism.

Av ovanstående beskrivning förstås att länets kustfiske brottas med stora problem vilket i förlängningen medför en negativ utveckling inom förädlingsindustrin. Nyrekryteringen inom fiskesektorn är mycket låg, medelåldern är hög och investeringsviljan är liten. Flera faktorer påverkar fiskets fortlevnad där fiskbestånd inom biologiskt säkra gränser är avgörande. Andra viktiga problem att lösa är rekryteringsskador inom kustnära sötvattensarter samt stora skador på fisk och redskap orsakade av gråsäl. Den snabba ökningen av gråsälspopulationen under 2000-talet utgör ett starkt hot mot kustfiskets bedrivande där skadorna på fångst och redskap tidvis är så stora att fisket omöjliggörs. Under 2016 betalade Länsstyrelsen drygt 1,6 miljoner kronor i salskadeersättning fördelade på 47 stycken yrkesfiskare. Anspråken på ersättning är mångfald större varför ett ökat viltskadeanslag får ses som en nödvändighet om fisket skall överleva.

Fiskevård

Länsstyrelsen fortsätter att ha en god dialog med mark- och kraftverksägare för att kunna genomföra fiskevårdsåtgärder där behovet är som störst och enligt en prioritering som stödjer miljömålen och vattenförvaltningens åtgärdsprogram. Länsstyrelsen har under året lämnat bidrag med cirka 510 000 kr till fiskevård och fisketillsyn ur anslaget 1:12. Kustmiljögrupper, vattenråd och kommuner är andra samarbetspartners som Länsstyrelsen för en projektdialog med och försöker stötta ekonomiskt genom till exempel det statliga fiskevårdsanslaget, Havs- och Fiskeriprogrammet, Lova (lokala vattenvårdsprojekt) och biologiska återställningsmedel.

Fiskvandringens möjligheterna i Emån är ett av fokusområdena för länets fiskevårdsarbete. Förhandlingar som berör fiskvandringens möjligheterna pågår för Karlshammar och Blankaströms kraftverksstation. Biologisk återställning har under året genomförts vid Jungnerholmarna uppströms Fliseryds samhälle samt vid Emsfors. Länsstyrelsen har även bidragit med ekonomiskt stöd för fiskevårdande åtgärder vid Em, nära Emåns utlopp i havet. Löpande biotopvårdsarbete förbättrar förutsättningarna för Emåns laxbestånd och unika öringstam samtidigt som åtgärderna främjar flera andra fiskarter och övrig fauna. I och med Emåprojektet som drivs tillsammans med länsstyrelsen i Jönköping och Emåförbundet har möjligheten öppnats för ett antal större biotopåtgärder i Emån under de kommande åren.

Ölands Trolling & Sportfiskeklubb har tillsammans med Länsstyrelsen fortsatt att genomföra biotopvård i ölandsbäckarna och finansierat dessa med statliga fiskevårdsmedel. Stor vikt har här lagts vid att skapa goda markägarkontakter för att uppnå en gemensam samsyn gällande åtgärdernas genomförande.

Länsstyrelsen har ett nära samarbete med ölandskommunerna och Svenska Sportfiskeförbundet för återskapande av våtmarker som reproduktionslokaler för fisk. Under året har flera åtgärder genomförts för att underlätta för kustlevande sötvattensarter att vandra upp i bäckar och våtmarker för lek. Kontakter med länets övriga kommuner visar på stort intresse för att driva liknande projekt då våtmarkerna även ger vinning för närsaltreduktion, grundvattenbildning och biologisk mångfald.

I samarbete med Hushållningssällskapet har flera år biotopkarterats och biologisk återställning har genomförts för förbättrad fiskreproduktion. Stormusslor har inventerats och förstärkningsutsättning av flodkräfta har genomförts. Länsstyrelsen har under året finansierat ett utökat elfiskeprogram i flera nya vattendrag. Årets elfiskeresultat kan sammanfattas som mycket goda och visar på höga tätheter av öring.

I ett led att skydda länets fiskeresurser och tillse att gällande regelverk följs samt att lättare nå ut med information har Länsstyrelsen verkat för att utöka antalet förordnade fisketillsynsmän, vilka i dagsläget uppgår till 198 personer. Endast 2 procent av tillsynsmännen utgörs av kvinnor och

Länsstyrelsen har under året uppmanat fiskevårdsområden m. fl. att försöka få fler kvinnor att delta i kursverksamheten gällande fisketillsyn. Stor vikt har särskilt lagts på att förbättra fisketillsynen i Kalmar läns skärgårdsområden och längs kusten på Öland. Länsstyrelsen har varit delaktig vid utbildningen av nya fisketillsynsmän samt i regional samverkan med länsstyrelsen i Blekinge och Skåne, Kustbevakningen, polisen och Havs och Vattenmyndigheten. Länsstyrelsen har fortsatt sitt samarbete med kustbevakningsstationerna i Västervik och Oskarshamn vilket medfört en utökad tillsyn och en bättre information till bland annat den starkt ökande fisketurismen i länets kustfarvatten.

Kalmar län är nationellt kontaktlän för åtgärdsprogrammet för lekvandrande fisk med fokus på vimma och id. Länsstyrelsen har under året arbetat med att färdigställa förslag till åtgärdsprogram och ambitionen är att överlämna en remissversion till Havs- & vattenmyndigheten under vintern.

Ovanstående projekt bidrar till att uppnå miljö kvalitetsmålen, stärka den biologiska mångfalden, bevarandaspekter och ge nödvändig kunskap om skyddsvärda fiskbestånd samt att uppnå god ekologisk status enligt vattenförvaltningen och EU:s vattendirektiv.

Under 2016 har åtta ärenden för företagsstöd för FISK inkommit, varav ett ärende har blivit tilldelat medel från Jordbruksverket.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 1.2: Fiske¹⁾

Länsfakta	2016	2015	2014
Antal fiskevårdsområden	99	99	98
Antal fiskelicenser	106	106	118
Antal personliga fiskelicenser	0	0	0
Antal inkomna ansökningar om stöd ur strukturfondsprogram	8	0	0

¹⁾Förslag på not till tabell 1.2

Från och med 1 oktober 2014 infördes nya regler om licens för yrkesfiske. Ändringen innebär att det inte behövs yrkesfiskelicens för fiske i havet, utan bara fartygstillstånd. Fartygstillstånd bytte också namn till fiskelicens. Ändringen innebär också att benämningen yrkesfiskelicens bytte namn till personlig fiskelicens vid fiske i sötvatten. I årsredovisningen för 2014 togs inte hänsyn till denna förändring. Redovisningen i denna tabell som avser 2014 överensstämmer därför inte med motsvarande tabell i årsredovisningen 2014.

Källa: Länsstyrelsens egna register samt avstämning med Havs- & Vattenmyndigheten

Kommentarer Tabell 1.2

Ökningen av inkomna ärenden inom Havs-och fiskerifonden beror på att programmet var stängt under 2014 och större delen av 2015.

Folkhälsa

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 70*			
Årsarbetskrafter män	1,1	0,9	0,9
Årsarbetskrafter kvinnor	0,4	0,8	0,8
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,84	0,98	1,03
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 178	2 199	2 047
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,12	1,21	1,15
Antal ärenden, inkomna och upprättade	75	192	53
Antal beslutade ärenden	80	141	12
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	1	1
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	0	-242

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av åiterrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Minskningen i ärendemängden kan bero på att tjänsterna inom området varit vakanta delar av året, då ärenden främst upprättas, inte inkommer. Ärendemängden kan också variera utifrån hur diarieföringen inom de löpande tillsynsärendena har skett.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Utförlig redovisning av ANDT-insatser återfinns i ”Verksamhetsrapportering ANDT 2016” som går till Folkhälsomyndigheten.

Åiterrapportering regleringsbrev

Tabell 5.1: Verksamhetskostnader och årsarbetskrafter Folkhälsa

Kostnader och årsarbetskrafter för folkhälsa	Kostnader (tkr)	Årsarbetskrafter
Totala kostnader (exkl. OH)¹⁾	1 590	1,5
<i>varav</i> Allmänt och övergripande inom folkhälsa (700)	990	1,1
<i>varav</i> Fördelning av statsbidrag (704)	0	0,0
<i>varav</i> Alkohol- och tobaksärenden (705)	172	0,2
<i>varav</i> alkoholärenden (7051 - 7053)	157	0,2
<i>varav</i> tobaksärenden (7054 - 7056)	16	0,0
Totala kostnader (inkl. OH)¹⁾	2 178	

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Tabellen skall innehålla verksamhetskostnader enligt resultaträkningen. Uppgifter i tabellen skall endast redovisas för senaste räkenskapsår (dvs. 2016)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell 5.1

Tjänsten som ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak) -samordnare var vakant mellan 1 mars till 1 september och det har påverkat verksamheten. Trots det har Länsstyrelsens ANDT arbete fortsatt att utvecklas i samverkan med länets kommuner och övriga regionala aktörer.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

6. Länsstyrelsen ska verka för att det av riksdagen fastställda nationella folkhälsomålet uppnås genom att folkhälsan beaktas inom länsstyrelsernas arbete med bl.a. regional tillväxt, samhällsplanering, krishantering samt alkohol och tobak

Länsstyrelsen har påbörjat ett sektorsövergripande arbete i och med Agenda 2030. Vid en gemensam workshop framkom tydligt att hälsa var ett av målen där många av länsstyrelsens uppdrag har beröringspunkter, så som exempelvis integration, ANDT (alkohol, narkotika, doping och tobak) samt friluftslivsuppdraget. Arbetet planeras framöver utgå från hela hållbarheten med en intern samverkansgrupp som driver sakfrågorna i ett gemensamt forum för att skapa synergieffekter och ett samlat arbete utåt. Arbetet utgår även från de mänskliga rättigheterna och jämställdhet där kvinnor och män, pojkar och flickor synliggörs.

Länsstyrelsen har under året initierat och utvecklat den interna samverkan för att på så vis skapa mer kunskap om sociala hållbarhetsfrågor i planprocessen. Samverkan planeras fortgå framöver.

Den 4 februari 2016 överlämnade regeringen skrivelsen ”En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016–2020” (2015/16:86). Under hösten har arbetet påbörjats för att ta fram en ny regional handlingsplan utifrån den nu gällande strategin. För att stärka samverkan och få ett sammanhållet regionalt ANDT-arbete har en regional arbetsgrupp bildats med Polismyndigheten, Regionförbundet, Landstinget och två av länets tolv kommuner. Gruppen avser även att lyfta det lokala perspektivet i det länsgemensamma arbetet. Den regionala handlingsplanen kommer vara användbar inom flera av Länsstyrelsens ansvarsområden och främja det regionala folkhälsoarbetet med syfte att uppnå det fastställda folkhälsomålet. Strategin är jämställdhetsintegrerad och ska bidra till att synliggöra eventuella skillnader mellan kvinnor och män, pojkar och flickor.

Utvecklingsarbetet ILFA (Indikatorsbaserat Lokalt Förebyggande Arbete) som inleddes 2014 tillsammans med nio av länets tolv kommuner och CAN (Centralförbundet för Alkohol och Narkotika) fortsätter fram till 2018. ILFA-arbetet har inneburit ett strategiskt viktigt steg i länets förebyggande ANDT- arbete på regional och lokal nivå. CAN har genomlyst kommunernas strukturer, policys och resurser för att ge en bild av förutsättningarna för respektive kommun samt gett rekommendationer. De kommun- och länsrapporter som CAN tar fram med statistik gällande kvinnor och män och flickor och pojkars ANDT-vanor ger en bra bild över respektive kommuns utmaningar. Denna kunskap är en förutsättning för att kunna göra prioriteringar och bedriva ett effektivt fortsatt arbete på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen utgår från ovanstående i framtagande av information, utbildningar och andra aktiviteter.

Länsstyrelsen har också utvecklat samverkan med länets aktörer på flera plan och inom olika områden. Ett exempel är samverkan kring Linnéuniversitetets studenter och ANDT. Samverkan sker mellan universitetet, Länsstyrelsen, Polismyndigheten, Landstinget och Kalmar kommun och har utvecklats genom regelbundna träffar. Samverkan har resulterat i en handlingsplan och

informationsinsatser i samband med uppmärksamhetsveckorna för narkotika och alkohol samt kampanjen ”Varannan vatten” i samband med universitetets höstterminsstart.

Ytterligare exempel är samverkansgruppen ”Publika evenemang och ANDT” där Länsstyrelsen, Polismyndigheten, Landstinget och två kommuner deltar. Samverkan syftar till att gemensamt arbeta för trygga evenemang fria från brott och med bibehållen hälsa för besökarna. Under möten har utvärdering skett av ANDT-situationen på några av länets publika evenemang och efter detta har beslut fattats att ta fram en kravlista för de publika evenemang där ANDT-situationen bedöms kräva det.

Vidare har flera specifika informationsinsatser genomförts, ibland tillsammans med andra aktörer. Ett exempel är konferensen ”Tillsammans för jämlik hälsa hos barn och unga i Kalmar län” med mål att kraftsamla kring en mer jämlik hälsa i länet. Syftet var att synkronisera länsövergripande handlingsprogram och planer så att gemensamma insatser får större effekt. Konferensen arrangerades gemensamt av Länsstyrelsen, Landstinget i Kalmar län samt Regionförbundet och Fryshuset. Ett annat exempel är informationsinsats om cannabis för föreståndare för HVB (hem för vård och boende) om ensamkommande barn och cannabis då flera regionala aktörer har lyft problematiken samt avsaknad av kunskap. Ytterligare ett exempel är arbetet som sker inom PRODIS (prevention av dopning inom Sverige) med utbildning och diplomering av gym och informationsinsatser mot allmänheten. Slutligen har det i december startats en Facebooksida med syfte att nå ut med lättillgänglig ANDT-information i länet.

Vid utbildningsinsatser eller dylikt arbetar Länsstyrelsen för en ökad jämställdhet till exempel genom att säkerställa en god fördelning av kvinnliga respektive manliga av föreläsare, samt genom att sprida inbjudningar till en bredare målgrupp.

Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn över kommunernas efterlevnad av bestämmelserna i alkohol- och tobakslagen men ska även erbjuda utbildning och kunskapsstöd till kommunerna, gällande tillsyn. Kopplingen mellan tillsyn och övrigt förebyggande arbete återfinns framförallt på området tillgänglighetsbegränsning. Länsstyrelsen i Kalmar har under året fortsatt sitt tillsynsarbete i kommunerna. Tillsynen har genomförts enligt den länsstyrelsegemensamma metoden SLATT(Sveriges Länsstyrelser utvecklar alkohol- och tobakstillsynen) inom ”Förstärkt tillsyn”. Utöver tillsynsbesök har också en löpande granskning gjorts av inkomna beslut från kommunerna, detta i enlighet med ovan nämnda metod.

Länsstyrelsens tillsyn ger effekter i det alkohol- och tobakspreventiva arbetet bland annat genom granskning av kommunernas utfärdade serveringstillstånd. Dels genom att arbeta för att rättssäkerheten är hög i besluten dels genom att stötta en samsyn och förståelse av den sociala skyddslagstiftningen i kommunernas handläggning. Samverkan mellan både kommuner och myndigheter har visat sig vara en framgångsrik väg i det förebyggande arbetet. Länsstyrelsen i Kalmar arbetar både regionalt och nationellt med samverkan för att stötta och ge kommunerna bästa möjligheterna för sitt arbete.

Jämställdhet

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 80*			
Årsarbetskrafter män	0,0	0,1	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	1,7	1,6	1,7
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,96	1,01	1,02
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	2 169	1 931	1 413
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,11	1,07	0,79
Antal ärenden, inkomna och upprättade	18	15	20
Antal beslutade ärenden	14	5	10
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	0	13	3
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	100	155	150
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 80, Jämställdhet ¹⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 8015, Jämställdhetsintegrering (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

¹⁾Nöjdindex för verksamhet 80 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 14 länsstyrelser som deltog är 72.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Inom området beror ärendemängden främst på upprättade ärende, inte inkomna. Under året har flera tidigare oavslutade ärenden avslutats.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen Kalmar län har i årsredovisningen för 2016 valt att jämställdhetsintegrera alla skrivelser från samtliga verksamhetsområden på myndigheten. Detta innebär att under detta avsnitt kommer det enbart att finnas en rapport om det övergripande, strategiska arbetet internt på Länsstyrelsen samt kortfattat kring det arbete som har utförts av särskild sakkunnig inom jämställdhet samt samordnare inom området mäns våld mot kvinnor. Resterande arbete redovisas integrerat i löpande text under varje sakområde.

Länsstyrelsen har under året fokuserat på att arbeta mer systematiskt inom hela myndigheten med jämställdhetsuppdraget. Länsledningen har lyft uppdraget och avser att konkretisera och aktualisera jämställdhetsarbetet i samtliga verksamheter. Särskild sakkunnig tillsammans med samordnare inom mäns våld mot kvinnor har under hösten arbetat med att genom ett tydligare strategiskt arbete stödja och påbörja arbetet med att skapa interna och externa strukturer för samtliga fyra jämställdhetsmål.

Särskilt fokus under hösten i länsstyrelsens interna jämställdhetsarbete har varit att genomföra enhetsbesök i syfte att synliggöra verksamhetsförbättringar, behov av stöd, styrning, kompetens samt samordning. Samtliga enheter har deltagit i diskussioner kring framgångsfaktorer angående effektiv jämställdhetsintegrering och därmed bidragit till underlag för kartläggning, behovsanalys och handlingsplan för det fortsatta jämställdhetsarbetet. Diskussionerna har även bidragit till att enheterna själva fått utvärdera vad som gjorts och vad som görs när det gäller

jämställdhetsintegrering och därmed har länsstyrelsen skapat en värdefull nulägesbeskrivning och kartläggning. Arbetet följs upp kontinuerligt av ledningen i verksamhetsuppföljning och dialog. Underlaget från enhetsbesöken blir framöver en viktig del i länsstyrelsens strategiarbete, och kommer att kopplas till regeringens skrivelse Makt mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid. Internt prioriterade processer i syfte att kunskapsutveckla och metodutveckla har främst fokuserat på att planera insatser i syfte att integrera jämställdhet i processer inom verksamhetsområdena för samhällsbyggnad, social hållbarhet och kommunikation.

Som ett strategiskt stöd har särskild sakkunnig deltagit i nationella nätverksträffar både när det gäller jämställdhetsnätverk och kvinnofridsnätverk samt vid utbyte med nationella sekretariatet för Jämställdhet i myndigheter. Effekten av att delta vid nationella utbyten innebär nya insikter kring t.ex. hur både det interna och externa arbetet kan förtydligas, omstruktureras och förstärkas.

Länsstyrelsen är sammankallande för en länsövergripande arbetsgrupp som träffas regelbundet. Deltar gör länets myndigheter som ingår i Jämställdhet i myndigheter (– JiM) regionförbund, landsting och kommuner. Arbetsgruppen är ett lärande och erfarenhetsförmedlande forum vilket syftar till att ge varje deltagande organisation förstärkning och input till den egna verksamheten. Vid sidan av de faktiska träffarna sker utbyte via kollektiv informationsspridning och handledning till enskilda deltagare. Länsstyrelsen är också sammankallande för länsövergripande nätverk- Kvinnofridsnätverk norr- och söder. Dessa nätverk har under året haft flera möten varav det ena var en gemensam utbildningsdag med föreläsare Annika Engström från Nationellt centrum för kvinnofrid, samt en föreläsning om genus och jämställdhet. En ”ögonblickskartläggning” genomfördes vid årets sista kvinnofridsnätverksmöte varvid det framkom att fler aktörer än tidigare arbetar med handlingsplaner och riktlinjer då det gäller det fjärde jämställdhetsdelmålet.

En viktig funktion som särskild sakkunnig inom jämställdhet har är att fungera som ett strategiskt stöd gentemot kommuner och andra viktiga aktörer i länet när det gäller jämställdhetsintegrering. Under hösten har det framförallt inneburit stöd till tre av länets kommuner; Mönsterås kommun i deras folkhälsoarbete och ungdomsverksamhet (genusmart ungdomshus och genusmart folkhälsa); Kalmar kommun inom Socialförvaltningen samt Kultur och fritidsförvaltningens arbete med att integrera jämställdhet i verksamheten på äventyrsbad, fritidsgårdar och bibliotek samt slutligen övergripande strategiskt arbete i Oskarshamns kommun. Vidare har Länsstyrelsen under året initierat en särskild satsning gentemot Kalmar kommuns HVB-hem (hem för vård och boende) som innebär genomförd grundutbildning för personal på HVB-hem och fortsatt implementering av metodstöd för jämställdhetsintegrering som tagits fram av Länsstyrelsen i Dalarna. Länsstyrelsen i Kalmar län bidrar med processhandledning. Effekten av satsningen väntas vara en kvalitetssäkring av verksamheten på HVB-hem utifrån ett intersektionellt jämställdhetsperspektiv samt ytterligare metodutveckling som i ett senare skede kan implementeras i andra kommuner.

Under året har ett internt arbete påbörjats gällande våld i nära relationer utifrån ett arbetsgivaransvar. Dialog har förts mellan länsråd, personalavdelning och handläggare som resulterade i att handläggaren bjöds in till en dag för cheferna, inklusive länsledningen. Syftet var att informera om och föra diskussion kring hur våld i en nära relation kan tas upp i till exempel ett medarbetarsamtal. Effekten blev att riktlinjer ska utformas för vidare diskussion om implementering. Arbetet fortsätter under nästföljande år med syfte att öka kompetensen kring våld (genom digital grundkurs i webbstödet Om våld i nära relationer) samt skapa rutin för att synliggöra våld i nära relationer på arbetsplatsen.

Under året har Länsstyrelsen bjudit in länets kommuner till två utbildningsdagar om FREDA standardiserade bedömningsmetoder för socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer i, samverkan med Hässleholms kommun. Syftet med satsningen kring FREDA har varit att förtydliga socialnämndens ansvar samt ge kompetensutveckling i ämnet vilket är särskilt viktigt för länets mindre kommuner. Effekten av satsningen är att elva av länets tolv kommuner har påbörjat ett arbete med FREDA. Flera av dem har en rutin för hur och när de ska användas samt hur de fortsättningsvis ska implementera bedömningsmetoderna. Arbetet med att ge stöd till kommuner kring FREDA i nätverk fortsätter kontinuerligt.

Länsstyrelsen i Kalmar har varit delaktig i två nationella samarbetsgrupper, dels med Socialstyrelsen vad gäller det myndighetsgemensamma kompetensstödet samt med projektgruppen för webbstöd och webbkursen rörande våld. I anslutning till arbetet med kompetensstödet har ett kommunbesök genomförts samt två länsövergripande basutbildningar angående våld i nära relationer samt en uppföljande föreläsning om könsstymning. Under våren publicerade Länsstyrelsen en webbportal <http://vinr.se/> som riktar sig till samtliga aktörer i länet. Webbportalen kommer att utvecklas och spridas framöver.

Länsstyrelsen Kalmar län har i samarbete med Länsstyrelsen i Kronoberg arrangerat en gemensam utbildning ”Våld i nära relationer- med inriktning mot särskilt sårbara grupper” på 7,5 hp, med Uppsala universitet som kursledare. Ca 30 personer från länet deltog. Tre kursdeltagare från vardera länet erbjöds fördjupning genom att delta i pilotutbildningen som webbkursutbildare i den nationella webbutbildningen. Resultatet är att Kalmar län nu har ca 15 resurspersoner med fördjupade kunskaper om våld i nära relationer.

Länsstyrelsen har under året varit delaktiga i olika nationella kampanjer t.ex. Gift mot sin vilja som visats på monitorer i matbutiker i länet samt delats ut som skriftligt material till olika aktörer i länet, liksom material till kampanjen Du avgör” som avser köp av sexuella tjänster. Länsstyrelsen har samordnat en regional kampanj kring delat föräldraskap #delapadet, som avser delmål tre om det obetalda hem och omsorgsarbetet och tagit fram en reklamfilm som visats under december-januari på biografier i Kalmar. Kampanjen spreds under hösten via sociala medier i kommunerna: Oskarshamn, Kalmar, Mönsterås och Högsby samt inom Landstinget i Kalmar län. Kampanjen syftar till att öka medvetenhet kring fördelarna av och positiva effekter av delad föräldraledighet (2:a och 3:e delmålen). Kampanjen spreds även internt på länsstyrelsen via folders, affischer och på den interna hemsidan. Jämställdhetsfrågor har därmed på olika sätt uppmärksammats och synliggjorts på olika lokala medier och särskild sakkunnig använder regelbundet facebook, twitter och instagram. Särskilt kan nämnas kampanjen #delapadet som skapade debatt på ledarsidan i lokaltidningen Barometern, radiointervju i Sveriges Radio kring kommuners planarbete för att motverka våld och hedersrelaterat våld samt ett inslag på SVT kring könsuppdelning gällande leksaker i jultider. Att frågan kring jämställdhet lyfts i medier har ett stort kunskapsutvecklande värde och är en viktig del i en medveten satsning för att kommunicera och sprida jämställdhetsarbetet.

Hedersrelaterat våld och förtryck 2016

Länsstyrelserna har under året drivit regeringsuppdragen att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck, och dess olika uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstymning av flickor och kvinnor (HRV).

Länsstyrelserna har genomfört flera informations- och utbildningsinsatser, dels i egen regi samt i samverkan med andra. Under 2016 har vi fortsatt att utveckla ett utbildningspaket uppdelat på tre tillfällen som bygger på vägledningen Våga göra skillnad. Utbildningspaketet har anordnats länsvis tillsammans med respektive länsstyrelse.

Länsstyrelsen arbetar med att utveckla informationsmaterial, metodstöd och vägledningar, filmer, kampanjmaterial, vägledningar, böcker och metod- och kunskapsstöd. Det har tagits fram informationskampanjer under året om lagstiftningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap samt om könsstymning av flickor och kvinnor. I kampanjerna ingår filmer, informationsfoldrar om lagstiftningarna, affischer med information till politiker och yrkesverksamma, vårdnadshavare och barn och unga. Det har även tagits fram ett pedagogiskt webbaserat kommunikationsverktyg särskilt anpassat för unga med intellektuell funktionsnedsättning. Hemsidan hedersfortryck.se är en viktig resurs för informationsspridning.

Länsstyrelsernas HRV-nätverk är ett viktigt forum för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling. Kompetensteamet ansvarar även för myndighetsnätverket Gift mot sin vilja samt ett nätverk av kommuner som finns för skyddade boenden, Kompotten. Arbetet inom Kompotten har fortsatt under 2016 och har kontinuerligt spridits i samarbete mellan länsstyrelserna med syftet att få fler kommuner att ingå i nätverket.

Det Nationella Kompetensteamet, vid länsstyrelsen i Östergötland, har 2016 har stor erfarenhet av att arbeta inom området, bland annat på myndigheter lokalt och nationellt. Till exempel socionomer, poliser, utredare, journalist och forskare. Kopplat till arbetet finns en nationell stödtelefon dit yrkesverksamma kan vända sig för stöd och rådgivning. Inom uppdragen ger länsstyrelsen stöd till kommuner i utveckling av lokal samverkan, utbildar andra myndigheter, yrkesverksamma och frivilligorganisation inom frågorna.

Länsstyrelserna har beviljat projektmedel till projekt runt om i Sverige, där länsstyrelserna även finns med som stöd under projekttiden samt ingår i olika ledningsgrupper för projekten.

Återrapportering regleringsbrev

Tabell 6.1

Kostnader/intäkter för område Jämställdhet	2016	2015	2014
Verksamhetskostnader inkl. OH¹ (tkr)	2 169	1 931	1 413
<i>varav ramanslag 5:1, netto (tkr)</i>	571	-34	26
<i>varav övrig finansiering (tkr)</i>	1 598	1 965	1 387
Andel av länsstyrelsens totala verksamhetskostnader (%)	1,11	1,06	0,79
Verksamhetsintäkter	1 165	1 138	889

¹⁾ Med OH avses Myndighetsövergripande verksamhet (10+11)

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell 6.1

Den ökning av kostnaden som skett på området jämställdhet består till största delen av ökade kostnader för utbildningar, konferenser och resor i samband med arbetet kring jämställdhetsstrategin

Länsstyrelseinstruktion 5 §

1. Länsstyrelsen ska integrera ett jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta kvinnors och mäns samt flickors och pojkars villkor

Länsstyrelsen Kalmar län har i årsredovisningen för 2016 valt att jämställdhetsintegrera alla skrivelser från samtliga verksamhetsområden på myndigheten, vilket innebär att arbetet redovisas integrerat i löpande text under varje sakområde.

2. Länsstyrelsen ska genomgående analysera och presentera individbaserad statistik med kön som övergripande indelningsgrund om det inte finns särskilda skäl mot detta

Länsstyrelsen Kalmar län har i årsredovisningen för 2016 valt att jämställdhetsintegrera alla skrivelser från samtliga verksamhetsområden på myndigheten, vilket innebär att arbetet redovisas integrerat i löpande text under varje sakområde.

Nationella minoriteter och mänskliga rättigheter

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 81* och 82*			
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	0,2	0,4	0,2
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	0,11	0,21	0,13
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	247	437	245
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	0,13	0,24	0,14
Antal ärenden, inkomna och upprättade	12	10	8
Antal beslutade ärenden	7	2	3
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	5	1	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	2 785	3 326	3 394
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 81, Nationella minoriteter ¹⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 82, Mänskliga rättigheter ²⁾	Ej aktuellt		

¹⁾Nöjdindex för verksamhet 81 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 19 länsstyrelser som deltog är 64.

²⁾Nöjdindex för verksamhet 82 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 19 länsstyrelser som deltog är 72.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av återrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Antal ärenden som ej är beslutade inom två år har ökat under året på grund av ansökningar om medel till Personliga ombud, samt kompletteringar av dessa. Ärendena är öppna under den tid som kommunen ansöker och redovisar, vilket gör att ärendet är öppet under en längre tid.

Angående bidragsutbetalningar varierar dessa eftersom de beror på antal personliga ombud i länets kommuner.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Under uppdrag 75 (nedan) redovisas Länsstyrelsens arbete med mänskliga rättigheter. Särskild rapportering om nationella minoriteter har skickats in till Länsstyrelsen i Stockholm för sammanställning till Socialdepartementet.

Återrapportering regleringsbrev

1.22. Länsstyrelserna ska redovisa hur Sveriges rättsliga åtaganden om icke-diskriminering och mänskliga rättigheter belyses, analyseras och beaktas i den egna verksamheten i enlighet med 5 § 5 i förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt bedöma resultatet av detta. Redovisningen ska innehålla information om bl.a. hur länsstyrelserna har samarbetat med andra berörda myndigheter samt vilka åtgärder som har vidtagits för att stödja kommunernas arbete med dessa frågor. De åtgärder som har vidtagits för att samordna och utveckla länsstyrelsernas arbete för mänskliga rättigheter ska redovisas särskilt av respektive länsstyrelse.

Under detta avsnitt beskrivs enbart det övergripande, strategiska arbetet samt kortfattat kring det arbete som har utförts av handläggaren inom området. Resterande arbete redovisas integrerat i löpande text under varje sakområde.

Länsstyrelsen presenterade i januari 2016 en kartläggning som genomförts under senhösten 2015 i form av skriftliga enkäter samt kvalitativa intervjuer. Enkäten riktades till samtliga länets tolv kommuner. Svarefrekvensen låg på ca 50 procent vilket medför att resultatet inte ger en heltäckande bild av arbetet som sker i länets kommuner, dock kan Länsstyrelsen dra slutsatsen att de flesta svarande kommuner saknade styrdokument som är övergripande och täcker in mänskliga rättigheter. Det finns dock dokument/visioner/profiler som berör olika rättighetsområden till exempel jämställdhet och diskriminering, men ingen kommun hänvisar till allas mänskliga rättigheter. Av kartläggningen framkom önskemål om bland annat utbildning, varpå två basutbildningar inom mänskliga rättigheter genomfördes i länet riktade till politiker, chefer och tjänstepersoner. Insatsen bidrog till att öka kunskapen inom området och belysa vikten av att arbeta systematiskt och medvetet med mänskliga rättigheter inom hela kommunens ansvarsområde. Länsstyrelsen avser genomföra uppföljning av insatsen under nästa år.

Ytterligare en effekt av kartläggningen samt påföljande utbildningsinsats kan nämnas från de två Kvinnofridsnätverken i länet där flera av representanterna från de olika kommunerna och frivilligorganisationerna i länet informerades om att mänskliga rättigheter fanns med i olika riktlinjer och dokument som tagits fram eller höll på att tas fram. Således något som utvecklats positivt i länet jämfört med tidigare.

Vidare har Länsstyrelsen genomfört introduktionsutbildning för nyanställda inom området mänskliga rättigheter och jämställdhet för att tydliggöra samtliga anställdas ansvar inom området samt att öka kunskapen. I Länsstyrelsens arbete med jämställdhetsintegrering såväl internt som externt utförs uppdraget intersektionellt med mänskliga rättigheter som bas.

Länsstyrelsen har deltagit i samtliga nationella nätverksmöten rörande mänskliga rättigheter och deltog aktivt under MR-dagarna i Malmö med att tillsammans med Länsstyrelsen i Halland arrangera en gemensam länsstyrelsemonter för samtliga länsstyrelser. Arbetet syftar till att öka kunskapen om mänskliga rättigheter och vikten av att synliggöra lika rättigheter och möjligheter.

I Kalmar län arrangerades för andra året i rad en PRIDE-vecka som hade sitt centrum i de södra delarna av länet. Länsstyrelsen bidrog med ekonomiskt stöd samt arrangerade en föreläsning på temat HBTQ för olika aktörer i hela länet som hölls på residenset med Landshövdingen som inledningstalare. Effekten av Länsstyrelsens insatser kan förutom att engagera och sprida kunskap visa på vikten av att kontinuerligt arbeta för att sprida ansvaret för att de mänskliga rättigheterna inte kränks och bidrar även till att andra aktörer arbetar främjande för att skydda de mänskliga rättigheterna i länet.

Informationen om mänskliga rättigheter ges även fortlöpande i de nätverk och arbetsgrupper som arbetar med exempelvis våld i nära relationer och personliga ombud. Detta arbete är ett långsiktigt arbete och resultatet är svårt att mäta. Dock ökar kunskap och medvetande om mänskliga rättigheter och diskriminering hos de aktörer som deltar i utbildningar och nätverksarbete.

Länsstyrelseinstruktion 5 §

3. Länsstyrelsen ska vid beslut och andra åtgärder som kan röra barn analysera konsekvenserna för dem och därvid ta särskild hänsyn till barns bästa

Under våren arrangerades en internutbildning där all personal gavs möjlighet att lära mer om Barnkonventionen och hur den kan beaktas i det dagliga arbetet. Effekter av denna insats kan exempelvis nämnas inom integrationsområdet, där man har arbetat med ett tydligare barnperspektiv i det strategiska arbetet. Vidare har länsstyrelsen under året vägt in barnperspektivet vid utbildningar exempelvis inom uppdragen ANDT, integration och våld i nära relationer.

4. Länsstyrelsen ska vid samråd, beslut och andra åtgärder verka för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Arbete redovisas integrerat i löpande text under avsnittet ”Personaluppgifter”, punkt 81.

5. Länsstyrelsen ska integrera de mänskliga rättigheterna i sin verksamhet genom att belysa, analysera och beakta rättigheterna i den egna verksamheten, särskilt skyddet mot diskriminering

Arbete redovisas integrerat i löpande text under avsnittet ”Personaluppgifter”, punkt 81.

Integration

VOLYMER OCH KOSTNADER	2016	2015	2014
Avser verksamhet 85*			
Årsarbetskrafter män	0,0	0,0	0,0
Årsarbetskrafter kvinnor	3,1	1,5	1,0
Andel av totala årsarbetskrafter (%)	1,73	0,88	0,59
Verksamhetskostnader inkl. OH (tkr) totalt	3 381	1 649	987
Andel av totala verksamhetskostnader (%)	1,74	0,91	0,55
Antal ärenden, inkomna och upprättade	67	60	78
Antal beslutade ärenden	52	72	43
Antal ej beslutade ärenden äldre än två år	3	3	0
Bidragsutbetalningar där Länsstyrelsen gör utbetalningen (tkr)	0	-145	28
Brukarundersökning			
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 85, Integration ¹⁾	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 8513, Nyanländas etablering. (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		
Nöjdindex brukarundersökning – verksamhet 8514 Ensamkommande barn. (Fylls i med tillhörande fotnot av de länsstyrelser som berörs av undersökningen)	Ej aktuellt		

¹⁾Nöjdindex för verksamhet 85 från länsstyrelsegemensam brukarundersökning 2016. Nöjdindex varierar mellan 0 och 100, där 0 är lägsta betyg och 100 är högsta betyg. Genomsnitt för de 19 länsstyrelser som deltog är 72.

Länsstyrelserna ska kommentera ovanstående volymer och kostnader samt redovisa andra väsentliga prestationer och resultat inom området som inte framgår av åiterrapporteringskraven.

Kommentarer till tabellen

Anledningen till att antal fattade beslut varierar under åren beror främst på ärenden som berör utbetalning av projektmedel, där projekten löper under en längre tid och där ärendet avslutas först efter godkänd slutredovisning av projektet. Övriga ärenden är upprättade ärenden vid till exempel kommundialoger, konferenser och utbildningstillfällen.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Länsstyrelsen har under året haft integration som ett av tre fokusområden vilket innebär att hela myndigheten har varit behjälplig och stöttat upp när behov har funnits. Länsledningen har också haft särskilt fokus på och kunskap om integrationsarbetet som omfattar både nyanlända och ensamkommande barn.

Som ett led i detta har även den interna samverkan utvecklats under året vad det gäller bosättning och de globala utvecklingsmålen samt projektsamverkan för nyanlända entreprenörer. Effekten av samverkan är att kunskapen för varandras områden stärks samt ett mer samlat arbete utåt till kommunerna. Samverkan har även resulterat i en stor bostadskonferens med syfte att belysa hur vi kan bygga ett hållbart samhälle i Kalmar län.

Länsstyrelsen har även under året utvecklat den externa samverkan inom bland annat områdena hälsa samt barn och unga i skolan, vilket även det har resulterat i kunskapsutbyte och konferens/utbildningstillfällen. Länsstyrelsen arrangerade tillsammans med Landstinget, Regionförbundet och Fryshuset en konferens med fokus på barn och ungas hälsa, där nyanlända

togs upp som en särskilt viktig målgrupp. Länsstyrelsen har också identifierat att det finns ett stort behov av kompetensutveckling kring bland annat trauma och bemötande. För att möta behovet har Länsstyrelsen i samverkan med bland annat Den Globala Skolan arbetat fram en kostnadsfri utbildning som riktar sig till olika personalgrupper som arbetar med mottagandet av nyanlända barn och unga. Utbildningen har fått goda utvärderingar och spridits till fler län. Effekten av utbildningstillfällena har redan visat på betydelsen av samverkan och erfarenhetsutbyte mellan de olika personalgrupper som arbetar med målgruppen.

Vidare stod Länsstyrelsen Kalmar län tillsammans med Länsstyrelsen i Kronoberg värd för Sverige tillsammans konferensen som arrangerades i Kalmar under februari. Konferensen bidrog till att sprida kunskap om nya förutsättningar, nätverkande både lokalt, regionalt och nationellt, samt mellan olika verksamhetsområden. Vidare stärkte det länets aktörer att få möta de nationella myndigheterna på plats i länet.

För att lyfta in fler perspektiv i länets strategiska integrationsarbete har Länsstyrelsen initierat och bjudit in en referensgrupp av nyanlända. Gruppen har träffats vid två tillfällen och diskuterat specifika sakfrågor inom det gemensamma strategiarbetet. Referensgruppens perspektiv har varit mycket värdefulla för integrationsrådets fortsatta arbete och har utöver nya perspektiv även tillfört nya initiativ till insatser inom handlingsprogrammet.

För utförligare redovisning av uppdragen hänvisas till de återrapporteringar som översänts till Arbetsmarknadsdepartementet avseende uppdrag 35, Nyanlända, samt till Justitiedepartementet gällande uppdrag 39, ensamkommande barn.

Personaluppgifter

Enligt kraven i FÅB 3 kap 3§ ska myndigheter redovisa de åtgärder som har vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som avses i 1§ första stycket. I redovisningen ska det ingå en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter. (Förordning 2008:747)

Åtterrapporering

Redovisa en bedömning av hur de vidtagna åtgärderna sammantaget har bidragit till fullgörandet av dessa uppgifter.

Organisation

Under 2016 har arbetet fortgått med att implementera den organisationsförändring som påbörjades 2015. Enheten för social hållbarhet som infördes på prov gjordes permanent efter intern utvärdering och omvärldsanalys. Utöver det har enheterna som hanterat jordbrukarstödsfrågor slagits samman för att uppnå effektivitetsvinster. Enheten har också arbetat fram ett arbetssätt för att jämna ut arbetsbelastningen under året. Detta har möjliggjort fler tillsvidareanställda och färre säsongsanställda vilket medfört en bättre arbetsmiljö och högre effekt med en jämnare och hög kompetensnivå.

Chef -och medarbetarutveckling

Under 2015 genomfördes en medarbetarenkät som resulterade i ett antal handlingsplaner. Aktiviteter som genomförts under 2016 är exempelvis gruppövningar och metodutveckling av arbetssätt. Arbetet med handlingsplanen har summerats vid årets slut. Möjligheterna till utvecklingsarbete har under 2016 varit begränsade på grund av personalomsättning på personalenheten. Utöver det har det genomförts besparingar som begränsat möjligheterna för chefs- och medarbetarutveckling.

Rekrytering och personalomsättning

Personalomsättningen för gruppen tillsvidareanställda har under året varit 7,2 procent vilket betecknats som högt. Personalomsättningen har påverkats av kostnadsbesparingar under 2016 där ett flertal rekryteringar senarelades eller vakanser ej återbesatts samt ett antal nyrekryteringar på nya befattningar. Personalomsättningen mellan enheterna har varit ojämnt fördelad mellan enheterna.

Vad det gäller mångfald och rekrytering har planen lika rättigheter och möjligheter haft påverkan i det slutgiltiga urvalet då vi positivt särbehandlat en sökande med utländsk härkomst. Vi ser dock ett problem med att tillvarata de mänskliga rättigheterna för sökande som saknar svenskt medborgarskap i takt med ökat antal tjänster som kräver svenskt medborgarskap .

Arbetet med kompensbaserad rekrytering har fortsatt under 2016 och värderingsmodeller för att säkerställa att rekryteringsförfarandet sker med lika rättigheter och möjligheter har använts. Vid ett tillfälle under året överklagades ett rekryteringsbeslut och med stöd av korrekt och formellt värderad kompetens drogs överklagandet tillbaka av den sökande. Utbildning för nya och gamla chefer i kompetensbaserad rekrytering är planerad under 2017.

2016 års lönerevision

Länsstyrelsen i Kalmar har en utarbetad plan för lika rättigheter och möjligheter där lön är en utgångspunkt. Lönerevisionen 2016 genomfördes utifrån ett jämställdhetsperspektiv och förgicks av en lönekartläggning baserat på ”BESTA- vägen”. Kartläggningen föranledde justeringar under lönerevisionens gång.

Praktikprogram i staten och moderna beredskapsjobb

Ett mindre antal praktikplatser har kunnat beredas under 2016 och målet för 2017 är att öka antal platser. Under senare delen av året har ett antal kontakter tagits, och samverkansform öppnats, med Arbetsförmedlingen för att möjliggöra fler praktikplatser och moderna beredskapsjobb.

Andra väsentliga prestationer och resultat

Jämställdhet och mänskliga rättigheter

Rätt till sunda arbetsvillkor utgår från lagar och avtal. Vad det gäller lagar har Länsstyrelsen genomfört en screening under hösten för att följa upp vårt systematiska arbetsmiljöarbete. I den undersökningen framkom det inga större avvikelser, dock behov att förbättra ett antal rutiner och policys. Gällande avtal har vi ett utvecklat samarbete med lokala arbetstagarorganisationer och ett samverkansavtal som styr grundläggande arbetsvillkor. Samverkan har skett i enlighet med plan och sak- intressekonflikter har lösts inom ramen för samverkansavtalet. Planen har utvärderats i den löpande verksamhetsuppföljningen under hösten.

Arbetet med rätt till social trygghet har fortgått under året med frågan om våld i nära relationer. Checklista och material är kommunicerat internt. Utöver det har myndigheten identifierat ett antal funktioner där hot om våld eller våld kan förekomma. Dessa funktioner har i möjligaste mån avidentifierats och kommunikation har förts genom funktionsbrevlådor och liknande. Post som är aggressiv försöker vi hantera via Länsstyrelsens publika mailadress för vidare handläggning. Larm, skalskydd och tillträde för att öka tryggheten för våra anställda har förbättrats i våra nya lokaler.

Möjligheten och rätten till högsta fysiska och psykiska hälsa har i stor utsträckning påverkats genom att myndigheten har bytt lokaler under året. Inför flytten gjordes riskanalyser som har hanterats under projektets gång. I samband med flytten förbättrades tillgängligheten för personer med funktionsvariationer och en ergonomisk genomgång på individnivå genomfördes där samtliga anställda har höj och sänkbara arbetsplatser. Gällande tillfälliga besökare används en mall för inbjudningar där tillgängligheten framgår genom symboler enligt SIS(Swedish standards institute). Möjlighet till förbättring finns för personer med synnedläggning då vi saknar skyltar med blindskrift och tydliga markeringar i golv etc. Under året har vi fortsatt att anställa personer med olika funktionsvariationer och arbetsförmåga.

Under 2016 begärde Diskrimineringsombudsmannen (DO) in myndighetens plan för lika rättigheter och möjligheter utan krav på åtgärder.

Tabell över sjukfrånvaro i enlighet med 7 kap. 3§ FÅB

Kön	Ålder	2016			2015		
		Antal anställda ¹⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)	Antal anställda ¹⁾	Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid (%)	Sjukfrånvaro 60 dgr och längre i förhållande till total sjukfrånvaro (%)
Män	- 29	4,9	1,2	0	3,0	1,3	0
	30 - 49	44,5	1,6	57,7	42,8	1,8	47,5
	50 -	26,6	2,2	39,1	27,0	1,1	0
	Alla	76,0	1,8	47,5	72,8	1,5	38,3
Kvinnor	- 29	6,9	1,4	0	6,2	0,7	0
	30 - 49	79,5	5,2	64,8	75,3	5,4	55,6
	50 -	44,5	4,2	54,1	41,1	4,2	85,8
	Alla	130,9	4,6	60,5	122,6	4,8	67,9
Samtliga	- 29	11,8	1,3	0	9,2	0,9	0
	30 - 49	124,0	3,9	63,7	118,1	4,1	54,0
	50 -	71,1	3,4	50,5	68,1	2,9	80,2
	Alla	206,9	3,6	58,0	195,4	3,5	63,6

Källa: Statistik för år 2015 och 2016 är uttaget ur LISA (Ledningsinformation i Samverkan). Definitionen av medelantal anställda har ändrats jämfört med årsredovisning för 2015. Det gör att jämförelsetalen förändrats mot rapporterat 2015.

¹⁾ Antal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar

Sjukfrånvaron under 2016 har ökat något mot 2015. Mot bakgrunden att myndighetens personalenhet under året varit underbemannad drar vi slutsatsen att rutinerna vid sjukfrånvaro upprätthållits och att situationen är under kontroll. Målnivån uppnåddes inte samtidigt så noteras att snittnivån för samtliga länsstyrelser under 2016 hade en fortsatt ökning (4,3 procent mot 4,1 procent och Länsstyrelsen i Kalmar Län fortsatt ligger under genomsnittet. Målet för sjukskrivningsnivån sattes i verksamhetsplanen för 2016 till 3,0 procent Tidigare trend att kvinnornas andel av sjukfrånvaron (4,6 procent) är betydligt högre än männens (1,8 procent) har minskat, men är fortfarande påfallande.

Förbrukningen av företagshälsovårdens tjänster har ökat i jämförelse med föregående år. Förklaringen till detta är den punktinsats som gjordes vid byte av lokaler för att säkerställa god ergonomisk utformning av den nya arbetsplatsen. Utöver det har antalet individrelaterade insatser ökat. Under 2016 förbrukades totalt 194 timmar att jämföras med 2015 där 121 timmar förbrukades.

Under året har bytet av leverantör från Avonova till Previa genomförts. Utvärdering i slutet av 2016 visar på att det finns en balans mellan tillgång, behov och tillgänglighet. Länsstyrelsens rutin och kompetens för uppföljning av sjukfrånvaro och insatser av rehabiliterande karaktär är fortsatt goda.

Året i siffror

Tabell A - Verksamhetskostnader 2014 – 2016 Tkr

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2016 Tkr	2015 Tkr	2014 Tkr
20-21	Övrig förvaltning	2 874	2 699	4 972
25	Trafikföreskrifter m.m.	477	460	340
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 691	6 687	7 011
30	Regional tillväxt	948	690	754
34	Infrastrukturplanering	614	565	628
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4 005	5 539	4 673
41	Stöd till boende	150	485	433
42	Energi och klimat	1 819	1 774	1 728
43	Kulturmiljö	9 201	8 933	7 147
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	10 729	9 233	9 731
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	5 486	5 830	7 409
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	41 678	36 508	31 604
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 203	1 329	1 205
53	Vattenverksamhet	16 151	13 040	17 151
54	Mineral- och torvfyndigheter	1	0	2
55	Miljöfarlig verksamhet	6 568	5 683	4 783
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	185	184	230
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 799	2 014	3 062
58	Restaurering	1 344	1 209	1 104
60	Lantbruk och landsbygd	28 413	27 841	25 321
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2	0	0
62	Fiske	1 002	949	1 127
70	Folkhälsa	1 590	1 690	1 538
80	Jämställdhet	1 541	1 407	906
81	Nationella minoriteter	0	0	0
82	Mänskliga rättigheter	175	315	174
85	Integration	2 385	1 144	681
	SUMMA PRODUKTION	147 032	136 209	133 713
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 570	12 530	11 051
11	Administration och intern service	36 221	32 611	33 320
	SUMMA VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN	194 823	181 350	178 083
99	Resurssamverkan ¹⁾	50	192	147
	TOTALSUMMA VERKSAMHETENS KOSTNADER ENL RESULTATRÄKNINGEN ²⁾	194 873	181 541	178 231

1. Den del av kostnader för resurssamverkan som ska belasta länsstyrelsen fördelas på respektive tvåsifferkod

2. Totalsumma verksamhetskostnader ska överensstämma med verksamhetskostnader enligt resultaträkningar

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Definition av resurssamverkan:

Med offentlig resurssamordning menas att en myndighet har rätt att mot avgift helt eller delvis samordna sitt resursutnyttjande avseende varor och tjänster med en annan myndighet, kommun eller landsting (s.k. sambruk). Skriftliga avtal om samordningen bör träffas mellan de berörda parterna. Ansvarsfördelningen mellan myndigheterna bör läggas fast.

Tabell B – Verksamhetskostnader 2016

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	Kostnader exkl OH		OH-kostnader		Kostnader inkl OH	
		Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
20-21	Övrig förvaltning	2 874	1,47	1 271	2,67	4 145	2,13
25	Trafikföreskrifter m.m.	477	0,24	231	0,48	708	0,36
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	6 691	3,43	2 990	6,27	9 681	4,97
30	Regional tillväxt	948	0,49	194	0,41	1 142	0,59
34	Infrastrukturplanering	614	0,32	198	0,42	812	0,42
40	Hållbar samhällsplanering och boende	4 005	2,06	1 842	3,86	5 848	3,00
41	Stöd till boende	150	0,08	58	0,12	208	0,11
42	Energi och klimat	1 819	0,93	741	1,56	2 560	1,31
43	Kulturmiljö	9 201	4,72	2 543	5,34	11 744	6,03
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	10 729	5,51	3 346	7,02	14 075	7,23
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	5 486	2,82	2 239	4,70	7 725	3,97
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	41 678	21,39	6 355	13,33	48 034	24,67
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1 203	0,62	578	1,21	1 781	0,91
53	Vattenverksamhet	16 151	8,29	5 615	11,78	21 766	11,18
54	Mineral- och torvfyndigheter	1	0,00	0	0,00	1	0,00
55	Miljöfarlig verksamhet	6 568	3,37	3 009	6,31	9 577	4,92
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	185	0,09	87	0,18	272	0,14
57	Förorenade områden, efterbehandling	1 799	0,92	851	1,78	2 650	1,36
58	Restaurering	1 344	0,69	302	0,63	1 647	0,85
60	Lantbruk och landsbygd	28 413	14,58	12 444	26,11	40 857	20,99
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	2	0,00	0	0,00	2	0,00
62	Fiske	1 002	0,51	483	1,01	1 485	0,76
70	Folkhälsa	1 590	0,82	589	1,23	2 178	1,12
80	Jämställdhet	1 541	0,79	628	1,32	2 169	1,11
81	Nationella minoriteter	0	0,00	0	0,00	0	0,00
82	Mänskliga rättigheter	175	0,09	72	0,15	247	0,13
85	Integration	2 385	1,22	996	2,09	3 381	1,74
	SUMMA PRODUKTION	147 032	75,47	47 663	100,00	194 695	100,00
10	Myndighetsövergripande verksamhet	11 570	5,94				
11	Administration och intern service	36 221	18,59				
	SUMMA	194 823	100,00			194 695	100,00
	VERKSAMHETSKOSTNADER EXKL RESURSSAMVERKAN						
99	Resurssamverkan ¹⁾	50		128		178	
	Totalsumma verksamhetens kostnader enl resultaträkningen ²⁾	194 873				194 873	
	Myndighetsövergripande, adm och intern service uppdelat på: ³⁾						
	Nivå 1 (113-115)	27 112	27,81				
	Nivå 2 (110-112, 116-119)	9 109	9,34				
	Nivå 3 (100-109)	11 570	11,87				
	Personalkostnad, produktion (kkl 4, verksamhetskod 2-8)	97 501					

¹⁾ Den del av kostnader för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad.

Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhetskod, oftast adm. och intern service (11).

²⁾ Totalsumma verksamhetskostnader skall överensstämma med verksamhetskostnaderna enligt resultaträkningen.

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

³⁾ Summan på nivå 1-3 ska överensstämma med summan av Myndighetsövergripande verksamhet och Administration och intern service. Den procentuella fördelningen skall visa resp. nivåns andel av personalkostnaderna vht 2-8 (kkl 4).

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell C – Årsarbetskrafter 2014 – 2016

VÄS-KOD	Sakområden och myndighetsövergripande verksamhet	2016			2015	2014
		totalt	varav kvinnor	varav män	totalt	totalt
20-21	Övrig förvaltning	3,2	2,9	0,3	2,6	6,9
25	Trafikföreskrifter m.m.	0,7	0,0	0,7	0,8	0,6
28	Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor	9,8	8,8	1,0	10,2	10,6
30	Regional tillväxt	0,7	0,5	0,2	0,2	0,4
34	Infrastrukturplanering	0,6	0,5	0,1	0,9	0,9
40	Hållbar samhällsplanering och boende	5,3	2,9	2,4	6,3	6,7
41	Stöd till boende	0,2	0,1	0,1	0,4	0,2
42	Energi och klimat	2,2	0,3	1,9	1,6	1,4
43	Kulturmiljö	8,9	7,1	1,8	9,6	7,9
45	Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar	9,9	6,0	3,9	8,4	8,3
50	Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd	6,4	2,9	3,5	7,6	9,4
51	Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden	22,7	10,4	12,2	18,7	17,5
52	Prövning och tillsyn för skydd av naturen	1,9	1,7	0,2	2,2	2,1
53	Vattenverksamhet	17,6	10,5	7,2	15,5	14,2
54	Mineral- och torvfyndigheter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
55	Miljöfarlig verksamhet	9,8	5,6	4,2	8,6	7,6
56	Övrigt miljö- och hälsoskydd	0,3	0,1	0,2	0,3	0,4
57	Förorenade områden, efterbehandling	2,8	1,5	1,2	3,0	3,3
58	Restaurering	1,2	0,6	0,6	1,2	1,1
60	Lantbruk och landsbygd	43,8	28,4	15,3	41,4	38,1
61	Rennäring m.m.(enbart Dalarna, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län)	1,3	0,0	1,3	1,2	1,5
62	Fiske	1,5	0,4	1,1	1,7	1,7
70	Folkhälsa	1,7	1,7	0,0	1,7	1,7
80	Jämställdhet	3,2	2,9	0,3	2,6	6,9
81	Nationella minoriteter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
82	Mänskliga rättigheter	0,2	0,2	0,0	0,4	0,2
85	Integration	3,1	3,1	0,0	1,5	1,0
	SUMMA PRODUKTION	155,9	96,5	59,4	146,1	143,7
10	Myndighetsövergripande verksamhet	10,6	6,0	4,6	10,6	9,4
11	Administration och intern service	14,3	9,4	4,9	14,9	15,0
	SUMMA ÅRSARBETSKRAFTER EXKL RESURSSAMVERKAN	180,8	111,9	68,8	171,7	168,2
99	Resurssamverkan ¹⁾	0,4	0,2	0,3	0,2	0,2
	TOTALT ANTAL ÅRSARBETSKRAFTER	181,2	112,1	69,1	171,9	168,4

¹⁾ Den del av årsarbetskrafterna för resurssamverkan som inte avser den egna länsstyrelsen redovisas på denna rad. Länsstyrelsens egen andel redovisas under relevant verksamhet på tvåsiffernivå.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell D – Representation

Kostnader för representation	2016		2015		2014	
	Totalt tkr	Per år kronor	Totalt tkr	Per år kronor	Totalt tkr	Per år kronor
Intern representation (undergrupp 496 i baskontoplanen)	98	542	160	933	63	374
Extern representation (undergrupp 552 i baskontoplanen)	275	1 517	246	1 432	254	1 509

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Tabell E - Lokaler

Lokalkostnader	2016	2015	2014
Residens			
Lokalkostnader (tkr) 103	1 132	1 121	854
Lokalyta (m ²)	981	981	981
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 154	1 143	871
Lokaler ¹⁾			
Lokalkostnader (tkr) 113	9 011	8 842	8 986
Lokalyta (m ²)	5 433	7 496	7 496
Lokalkostnad per m ² (kr)	1 658	1 180	1 199
Lokalkostnad per årsarbetskraft (tkr)	50	51	53
Lokalyta per årsarbetskraft (m ²)	30	44	45
Kontorslokaler ²⁾			
Kontorslokalyta (m ²)	5 433	7 496	7 496
Kontorslokalyta per årsarbetskraft (m ²)	30	44	45
SUMMA LOKALKOSTNADER	10 143	9 963	9 840

¹⁾ Med lokaler avses samtliga utrymmen förutom residenset såsom kontorslokaler, förråd, källare och garage. Med lokalkostnader avses hyra, lokalvård, larm och bevakningskostnader, avskrivningskostnader m.m.

²⁾ Med kontorslokaler avses ytor ovan mark såsom kontorsrum, biytor som korridorer, toaletter, trapphus, närarkiv, närförråd etc.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer Tabell E

Länsstyrelsen flyttade till nya lokaler i maj 2016.

Redogör även för följande:**Planerade större lokalförändringar**

Länsstyrelsen har inga större planerade lokalförändringar på gång.

Tabell F – Redovisning av ärenden 2016 (samtliga ärenden oavsett databas)

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
Myndighetsövergripande, administration och intern service (10-11)	32	77	180	249	40	3
Övrig förvaltning (20-21)	104	962	85	1020	131	0
varav Stiftelser (206)						
varav Kameraövervakning (211)	16	87	0	72	31	0
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	2	213	0	202	13	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	27	127	2	117	39	0
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	311	1824	654	2378	411	69
varav Livsmedelskontroll (281)	6	551	126	501	182	0
varav Djurskydd (282)	288	1064	484	1629	207	67
varav Smittskydd (283)	11	117	17	131	14	2
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	87	24	107	4	0
Regional tillväxt (30)	11	20	3	9	25	3
Infrastrukturplanering (34)	1	14	0	12	3	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	84	804	6	763	131	3
Stöd till boende (41)	153	151	0	58	246	10
Energi och klimat (42)	18	41	0	9	50	2
Kulturmiljö (43)	225	739	78	850	192	1
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	82	169	77	216	112	7
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	4	3	5	6	6	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	95	133	58	129	157	26
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	218	110	491	534	285	32
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	1	0	0	1	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	118	541	24	576	107	5
Vattenverksamhet (53)	121	387	44	385	167	25
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	68	251	11	265	65	5
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	3	0	3	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	198	453	49	529	171	29
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	87	332	45	382	82	11
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	9	173	1	173	10	2
Förorenade områden, efterbehandling (57)	48	55	3	57	49	12

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

A	B	C	D	E	F	G
Sakområde och del av sakområde	Ingående balans	Antal inkomna ärenden (exkl upprättade ärenden)	Antal upprättade ärenden	Antal beslutade ärenden	Utgående balans (F=B+C+D-E)	Antal ej beslutade ärenden, äldre än två år
varav tillsyn av förenade områden och miljöriskområden (575)	13	28	0	28	13	1
Restaurering (58)	7	19	6	24	8	0
Lantbruk och landsbygd (60)¹	325	252	25	507	95	21
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	288	37	7	298	34	14
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61))						
Fiske (62)²	13	191	1	189	16	0
Folkhälsa (70)	57	54	21	80	52	0
Jämställdhet (80)	3	6	12	14	7	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	1	1	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	12	3	8	6	17	5
Integration (85)	19	38	29	52	34	3
Summa	2291	7346	1858	8940	2555	258
varav Vattenmyndighetens ärenden						
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	64	30	1	38	57	15

¹⁾ Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (VÅS 601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdsstöden (VÅS 602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015-2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

²⁾ För fiske (VÅS 622) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina, Jordbruksverket och Boverket

Kommentarer Tabell F

Under 2016 har huvuddelen av länsstyrelsernas arbete med jordbrukarstöden och landsbygdsstöden skett i Jordbruksverkets nya IT-system. Dessa system är ännu inte färdigbyggda, varför statistik över inkomna och handlagda ärenden inom området jordbrukarstöd (601) inte är möjlig att hämta ut.

För landsbygdsstöden (602) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Siffrorna som redovisas för 2015-2016 är därför ofullständiga och skiljer sig från tidigare års statistik. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget

diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om landsbygdsstöd.

För fiske (622) har siffror över inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökningar om stöd kunnat hämtas från Jordbruksverkets system. Statistik för inkomna och beslutade ärenden om utbetalningar av stöd är inte möjlig att hämta ut och redovisas därför ej. Det som redovisas här är den ärendestatistik som hämtas från länsstyrelsens eget diarieföringssystem i tabellen summerat med inkomna och beslutade ärenden beträffande ansökan om fiske.

Tabell G – Redovisning av överklagade ärenden 2016 (samtliga ärenden oavsett databas)

A Sakområde och del av sakområde	B Antal överklagade ärenden ¹⁾	C Antal överklagade ärenden som avgjorts i högre instans ²⁾	D Varav antal ändrade ärenden ³⁾
Myndighetsövergripande, administration och Intern service (10-11)	4	2	0
Övrig förvaltning (20-21)	20	9	5
varav Stiftelser (206)	0	0	0
varav Kameraövervakning (211)	5	6	3
varav Bevakningsföretag m.m. (212)	0	0	0
Trafikföreskrifter m.m. (25)	12	6	1
Livsmedelskontroll, djurskydd och allmänna veterinära frågor (28)	28	19	3
varav Livsmedelskontroll (281)	0	0	0
varav Djurskydd (282)	28	19	3
varav Smittskydd (283)	0	0	0
varav Allmänna veterinära frågor (284)	0	0	0
Regional tillväxt (30)	0	0	0
Infrastrukturplanering (34)	0	0	0
Hållbar samhällsplanering och boende (40)	41	39	6
Stöd till boende (41)	0	0	0
Energi och klimat (42)	0	0	0
Kulturmiljö (43)	3	4	1
Skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar (45)	1	1	0
varav Tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor samt uppföljning av kommunernas krishanteringssystem (456)	0	0	0
Övergripande och gemensamt för naturvård och miljöskydd (50)	15	24	5
Skydd av områden och arter, förvaltning och skötsel av skyddade områden (51)	1	2	0
varav Tillsyn av vattenskyddsområden (516)	0	0	0
Prövning och tillsyn för skydd av naturen (52)	24	15	2
Vattenverksamhet (53)	14	7	2
varav Tillsyn av vattenverksamheten (535)	14	6	2
Mineral- och torvfyndigheter (54)	0	0	0
Miljöfarlig verksamhet (55)	15	6	2
varav Tillsyn av miljöfarlig verksamhet (555)	0	1	0
Övrigt miljö och hälsoskydd (56)	0	0	0
Förorenade områden, efterbehandling (57)	0	0	0
varav Tillsyn av förorenade områden och miljöriskområden (575)	0	0	0
Restaurering (58)	0	0	0
Lantbruk och landsbygd (60)	11	2	0
varav Stöd till jordbruket enligt EG:s förordningar (601)	11	2	0
Rennäring m.m. (enbart Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (61)			
Fiske (62)	0	0	0
Folkhälsa (70)	0	0	0
Jämställdhet (80)	0	0	0
Nationella minoriteter (81)	0	0	0
Mänskliga rättigheter (82)	0	0	0
Integration (85)	0	0	0
Summa	189	136	27
varav Vattenmyndighetens ärenden			
varav Miljöprövningsdelegationens ärenden	14	5	2

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

¹⁾ Avser ärenden som är beslutade av länsstyrelsen och som överklagats till högre instans under 2016.

²⁾ Avser ärenden som avgjorts i högre instans och vars domar/beslut inkommit till Länsstyrelsen under 2016, oavsett vilket år överklagandet skickades in.

³⁾ Avser ärenden som är ändrade substantiellt (t.ex. ska ändring av angivna tidpunkter ej beaktas) i förhållande till Länsstyrelsens beslut.

Källa: Ärendehandläggningssystemet Platina

Tabell H – Handläggningstider

Länsstyrelserna målsätter och följer upp handläggningstiden för ett gemensamt urval av ärendeslag. Målen är satta utifrån det antal dagar det är rimligt att merparten av alla ärenden ska beslutas inom. Målet är att 90 % av beslutade ärenden ska ske inom den uppsatta måltiden. Utfallet redovisas som hur stor andel som faktiskt beslutades inom uppsatt tid.

H – Ärendeslag med gemensamma mål		Mål dagar		Utfall %	
VÄS	Beskrivning	2014-2016	2016	2015	2014
211	Ansökan om kameraövervakning ³⁾	120	5		
282	Ansökan om tillstånd enligt 16§ Djurskyddslagen ¹⁾	90	94	100	100
282	Ansökan om förprovning djurstall ¹⁾	56	94	95	99
282	Anmälningssärenden djurskydd	90	95	90	
403	Överklagande av detaljplan	150	0	0	94
403	Överklagande av lov, förhandsbesked ²⁾	150	71		
403	Överklagande av kommuns beslut enligt plan- och bygglagen ³⁾	180	0		
505	Överklagade kommunala beslut Miljöbalken m.fl. författ ³⁾	180	67		
525	Samråd enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken	42	71	79	
526	Granskning av kommunal strandskyddsdispens	21	96	91	
551	Prövning miljöfarlig verksamhet 9 kap. Miljöbalken – Ansökan om tillstånd (konc ³⁾) ¹⁾	180	71	80	79
555	Anmälan ändring tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet	75	50	91	
562	Prövning av avfall och producentansvar	40	96	97	
566	Tillsyn av avfall och producentansvar	30	89	91	
602	Ansökan om stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3,5)}				
	Företagsstöd	180	16		
	Projektstöd	180	22		
	Miljöinvesteringar	180	0		
622	Ansökan om stöd från Fiskerifonden ^{3,5)}				
	Företagsstöd	180	0		
	Projektstöd	180	0		
602	Ansökan om utbetalning av stöd till landsbygdsutvecklingsåtgärder ^{3,6)}				
	Företagsstöd	120	42		
	Projektstöd	120	100		
	Miljöinvesteringar	120	0		
622	Ansökan om utbetalning av stöd från Fiskerifonden ^{3,6)}				
	Företagsstöd	120	0		
	Projektstöd	120	0		
623	Ansökan om förordnande som fisketillsynsman	40	100	100	
623	Ansökan tillstånd flyttning och utplantering av fisk	30	92	92	

¹⁾ Målet är satt från komplett ansökan.

²⁾ Nytt mål i regleringsbrevet 2016 i uppdrag 3.21

³⁾ Nytt ärendeslag med gemensamma mål från och med 2016.

⁴⁾ Ärendeslaget är koncentrerat till länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Hallands, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

⁵⁾ Handläggningstid, ansökan om stöd: Mätning från att ansökan kom in till Länsstyrelsen fram till att Länsstyrelsen har fattat beslut om stöd. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om stöd ska vara beslutade inom 6 månader.

⁶⁾ Handläggningstid, ansökan om utbetalning: Mätning från att ansökan om utbetalning kom in till Länsstyrelsen fram till att Jordbruksverket har betalat ut stödet. Målsättning för handläggningstiderna gäller för alla ansökningar oberoende av vilket år de kom in. 90% av ansökningarna om utbetalning ska vara beslutade inom 4 månader.

Källa: Ärendehanteringssystemet Platina och Jordbruksverket

Kommentarer Tabell H

Överklagande av detaljplan (403) har varit en ärendegrupp med lågt inflöde och under 2016 har ärendena överförts till mark- och miljödomstolen för handläggning som första instans.

Överklagande om lov, förhandsbesked (403) har en vikande måluppfyllnad sedan 2014. Det beror på personalsituationen i kombination med ett ökat ärendeinflöde och en ökad resursåtgång i intern

och extern rådgivning och utbildning samt tvärsektoriellt medverkande i olika projekt. Verksamheten är prioriterad att förbättra ärendebalanserna under kommande år.

Ansökan om stöd

Landsbygdsprogrammet öppnade för ansökningar om företagsstöd för djurstallar och projektstöd för bredband i september 2014 och från 2015 för övriga stödformer. Fiskerifonden öppnade för ansökningar 2015. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om ansökan om stöd i landsbygdsprogrammet öppnande inte förrän i mars och för fiskerifonden kunde länsstyrelserna ta beslut först efter Jordbruksverkets avropsbeslut i september. Arbetet under 2016 har alltså till stor del bestått av att arbeta med gamla ansökningar. Detta förklarar den låga måluppfyllelsen.

Ansökan om utbetalning

Gällande utbetalningar av landsbygdsstöd så öppnade möjligheten för kund att söka delutbetalning och förskott i april och slututbetalning i maj. Länsstyrelsens möjlighet att besluta om förskott öppnade i maj och för delutbetalning juli-augusti och först den 19 december kan beslut om slututbetalning ske i alla stödformer. Många företag har tagits ut för kontroll av Jordbruksverket, vilket förlängt tiden för utbetalning. Inom Fiske fattar Jordbruksverket såväl beslut på länsstyrelsens handlagda ansökningar som utbetalar medel, inga av länsstyrelsernas ärenden är ännu utbetalda.

Avgiftsbelagd verksamhet

Belopp angivna i tkr

Verksamhet	2014 ackumulerat utfall	2015 utfall intäkter	2015 utfall kostnader	2015 netto- utfall	2016 budget intäkter	2016 utfall intäkter	2016 budget kostnader	2016 utfall kostnader	2016 netto- budget	2016 netto- utfall	2016 ackumulerat utfall
Offentligrättslig verksamhet											
Djur och lantbruk (avgift för extra kontroller m.m.)	56	506	293	213	400	490	400	719	0	-228	41
Registreringsavgift för jaktområden	0	58	58	0	80	67	80	67	0	0	0
Delgivning	42	23	60	-37	30	17	30	17	0	0	4
Övrig offentligrättslig verksamhet	0	9	9	0	0	-1	0	1	0	-2	-2
Uppdragsverksamhet											
Resurssamordning	133	198	181	17	200	447	200	448	0	-1	148
Summa totalt	230	794	601	192	710	1 021	710	1 252	0	-231	192
- fördelat på											
Summa offentligrättsligt	98	596	420	176	510	574	510	804	0	-230	43
Summa uppdragsverksamhet	133	198	181	17	200	447	200	448	0	-1	148

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall för länsstyrelsens avgiftsbelagda verksamhet, enligt den indelning för återrapportering som framgår av budgeten för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras i regleringsbrevet.

Källa: Länsstyrelsens ekonomisystem UNIT 4 Business World

Kommentarer avgiftsbelagd verksamhet Kostnaderna för verksamheten Djur och lantbruk är lägre än intäkterna. Detta är orsakat av : 1) Vid vissa kontroller behövs två kontrollanter av arbetsmiljöska, men regelverket tillåter bara debitering motsvarande en person 2) Att kontroller efter anmälan ska ske utan förvarning innebär att vi har många bomkörningar. 3) När vi hanterar ärenden där djur saknar ägare finns ingen part att debitera. 4) Vissa djurägare har svårt att betala sin kontrollavgift vilket genererar kundförluster.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Sammanställningen är gjord enligt 2 kap. 4 § Förordning (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Belopp angivna i tkr

	2016	2015	2014	2013	2012
Låneram i Riksgälden					
Beviljad	13 900	7 000	4 000	4 000	4 000
Utnyttjad	9 722	3 506	1 342	1 868	1 942
Räntekontokredit i Riksgälden					
Beviljad	8 000	8 000	8 000	8 000	8 000
Utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto					
Ränteintäkter	36	3	142	306	491
Räntekostnader	-195	-84	0	0	0
Avgiftsintäkter som disponeras					
Budget	710	670	595	700	500
Utfall	7 734	7 144	7 509	7 363	5 779
Avgiftsintäkter som inte disponeras					
Budget	5 830	5 855	5 520	5 855	5 000
Utfall	6 949	6 171	5 861	5 522	5 954
Anslagskredit					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
01 05 001 Länsstyrelserna m.m.					
Beviljad	3 698	3 625	3 651	3 614	3 334
Utnyttjad	0	0	0	505	0
Anslagssparande					
<i>Utgiftsområde 01</i>					
<i>Rikets styrelse</i>					
01 05 001 Länsstyrelserna m.m.					
Summa anslagssparande	2 931	6	736	0	618
<i>Utgiftsområde 19</i>					
<i>Regional tillväxt</i>					
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder					
Summa anslagssparande	120	0	0	0	9
- Därav in-tecknade åtaganden med stöd av anslagssparande	0	0	0	0	0
Bemyndiganden					
Tilldelat	3 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Åtaganden	758	860	1 107	2 219	2 878
Personal					
Antal årsarbetskrafter	181	172	168	190	188
Medeltal anställda ¹⁾	207	195	190	213	220
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 066	1 053	1 055	961	936
Kapitalförändring					
Årets kapitalförändring	40	192	153	164	-17
Balanserad kapitalförändring	423	230	77	-86	-69

¹⁾ Medeltal anställda beräknas som samtliga månadsanställda reducerat med anställningsperiod samt tjänstledighet om 100%. Därutöver räknas timanställdas anställningsomfattning utifrån antalet genomförda arbetstimmar under anställningsperioden.

Kommentar:

exempel - låneram inkl. anläggningsanskaffningar i december som ännu inte lånats till.

Definitionen av medelantal anställda har ändrats jämfört med årsredovisningen för år 2016.

Omräkning av jämförelsetalen har skett för åren 2014-2015 i verktyget LISA. Jämförelsetalen för åren 2012-2013 har inte räknats om då en alltför stor arbetsinsats skulle krävas.

Information av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning

Efter räkenskårets slut har framkommit felaktig OH-kostnad på 102 tkr som belastat projekt 12402 Civilt Försvar, 2:4-medel, finansierat av MSB. Detta kommer att korrigeras under 2017.

FINANSIELL REDOVISNING

Denna del tas fram av gruppen som arbetar med att ta fram underlag till de finansiella delarna i form av en Excelatorrapport med manual som länsstyrelserna har möjlighet att använda.

Resultaträkning

	2016	2015	Not
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	85 340	86 251	1
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	7 734	7 144	2
Intäkter av bidrag	101 798	88 335	3
Finansiella intäkter	41	4	4
Summa	194 913	181 733	
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	-116 214	-111 581	5
Kostnader för lokaler	-12 000	-11 079	6
Övriga driftskostnader	-65 013	-58 271	7
Finansiella kostnader	-202	-92	8
Avskrivningar och nedskrivningar	-1 444	-518	9
Summa	-194 873	-181 541	
Verksamhetsutfall	40	192	
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	6 949	6 171	10
Skatteintäkter m.m.	0	0	
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet	-6 949	-6 171	11
Saldo	0	0	
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	7 278	6 872	12
Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	75 379	99 920	13
Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	7 190	12 574	14
Finansiella intäkter	0	0	
Finansiella kostnader	0	0	
Avsättning till/upplösning av fonder m.m. för transfereringsändamål	352	73	15
Lämnade bidrag	-90 199	-119 439	16
Saldo	0	0	
Årets kapitalförändring	40	192	17

Balansräkning

TILLGÅNGAR (TKR)	2016-12-31	2015-12-31	Not
Immateriella anläggningstillgångar			
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	0	-1	
Summa	0	-1	18
Materiella anläggningstillgångar			
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	7 243	1 164	
Summa	7 243	1 164	19
Varulager m.m.			
Pågående arbeten	2 412	2 131	
Summa	2 412	2 131	20
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar	970	1 078	21
Fordringar hos andra myndigheter	5 639	14 072	22
Övriga kortfristiga fordringar	76	321	23
Summa	6 685	15 471	
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	2 356	2 437	
Upplupna bidragsintäkter	10 573	7 401	
Övriga upplupna intäkter	442	237	
Summa	13 371	10 075	24
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	39 264	25 719	
Summa	39 264	25 719	25
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	33 836	14 609	
Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	333	177	26
Kassa och bank	0	0	
Summa	34 169	14 786	
Summa tillgångar	103 144	69 346	

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

KAPITAL OCH SKULDER (TKR)	2016-12-31	2015-12-31	Not
Myndighetskapital			
Balanserad kapitalförändring	423	230	
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	40	192	
Summa	462	423	27
Fonder			
Fonder	669	1 021	
Summa	669	1 021	15
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	446	655	28
Övriga avsättningar	503	272	29
Summa	949	928	
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	9 722	3 506	30
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	0	0	31
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	4 928	5 348	32
Leverantörsskulder	9 462	6 680	
Övriga kortfristiga skulder	2 045	1 776	33
Depositioner	333	177	34
Summa	26 491	17 488	
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	10 601	9 867	
Oförbrukade bidrag	63 973	39 620	
Summa	74 573	49 487	35
	103		
Summa kapital och skulder	144	69 346	

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag

Belopp i tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Omdisponerat anslagsbelopp	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Utgiftsområde 01 Rikets styrelse 01 05 001 Länsstyrelserna m.m.	6	94 016	0	0	94 022	-91 091	2 931
Utgiftsområde 19 Regional tillväxt 19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	-104	2 161	0	0	2 057	-1 937	120
Summa	-98	96 177	0	0	96 079	-93 028	3 051

Kommentarer till anslagsredovisningen avseende redovisning mot anslag

Inom utgiftsområde 19, Regional tillväxt, har projekt Regional skogsstrategi Småland ett uppskattat utestående belopp för rekvisition av medfinansiering på 140 tkr.

Redovisning mot inkomsttitel

Belopp i tkr

Inkomsttitel	Beräknat belopp	Inkomster
2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	975
2537 Miljöskyddsavgift Täktavgift	4 700	5 881
2552 03 Avgifter enligt avfallsförordningen	130	82
U2714 10 Tilläggsavgift (Plan o Bygglagen)	0	11
Summa	5 830	6 949

Kommentarer till anslagsredovisningen avseende redovisning mot anslag

Miljöskyddsavgifterna har ökat eftersom avgiftsnivån har ökat under 2015.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Anslag	Tilldelat bemyndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år			
		2016	2016	2017	2018	2019	2020
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	3 000	860	758	358	150	250	0

Finansiella villkor

Belopp i tkr

Anslag/Benämning	Villkor	Belopp	Utfall
01 05 001	Anslagskredit	3 698	0
Länsstyrelserna,	Anslagsbehållning som disponeras, 3 %	3 698	0
Länsstyrelsen	Kredit på räntekonto	8 000	0
Kalmar län	Låneram för anläggningstillgångar	13 900	9 722
	Finansiering av förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Kalmar län	5 761	5 761
19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder,	Anslagskredit	216	0
Länsstyrelsen	Uppföljning och utvärdering	200	0
Kalmar Län	Beställningsbemyndigande	3 000	

Tilläggsupplysningar och noter

Belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) där annat ej anges.

Redovisnings- och värderingsprinciper**Allmänt**

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (FÅB) samt Ekonomistyrningsverkets föreskrifter och allmänna råd till förordningen.

Länsstyrelsen redovisning följer god redovisningssed en 6 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring.

Regeringen har beslutat att återrapportering ska ske enligt anvisningar som framgår under rubriken Verksamhet i avsnittet "Mål och Återrapporteringskrav", "Organisationsstyrning" och "Avgifter och bidrag" samt bilaga 1 (mall för redovisning av statistik) i regleringsbrevet. Anvisningarna utgör ett undantag från bestämmelserna i 3 kap. 2 § FÅB och i vissa fall undantag från 3 kap. 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag.

Brytdatum, det datum då löpande bokföring på räkenskapsåret avslutas, är den 5 januari 2017.

De flesta belopp i de finansiella delarna är framtagna med hjälp av exelator. Det innebär att talen innehåller decimaler, vilket ger avrundningsdifferenser.

Periodavgränsningsposter

Inkomna fakturor t.o.m. brytdag har bokförts. Fakturor som erhålls efter brytdagen redovisas som periodavgränsningspost. Beloppsgränsen för periodavgränsningsposter har fastställts till 20 tkr.

Löpande under året periodiseras förutbetalda kostnader såsom hyror m.m. för att kostnaden ska belasta rätt period. Beloppsgräns är fastställd till 20 tkr. Skulder till personalen i form av kompledighet och semesterlöner redovisas månadsvis och regleras halvårsvis med värdeförändring till följd av ändrade löner m.m.

Erhållna bidrag som inte förbrukats periodiseras och redovisas som oförbrukade bidrag. Kostnader motsvarande bidragsbelopp som ännu inte erhållits, periodiseras och redovisas som upplupna bidragsintäkter.

Anläggningstillgångar

Tillgångar med en bedömd nyttjandeperiod om minst 3 -7 år och ett anskaffningsvärde på minst ett halvt basbelopp redovisas som anläggningstillgångar. På anskaffningsvärdet görs linjär avskrivning månadsvis. Följande avskrivningstider tillämpas.

	Avskrivningstid
Immateriella anläggningstillgångar	3 år
Materiella anläggningstillgångar:	
- <i>Förbättringsutgift på annans fastighet</i>	högst 7 år
- <i>Maskiner, inventarier m.m.</i>	
IT-utrustning	3 år
Bilar och transportmedel	4 år
Maskiner	4 år
Konst	ingen avskrivning
Övriga inventarier	5 år
- <i>Pågående nyanläggning</i>	<i>ingen avskrivning</i>

Värdering av fordringar och skulder

Fordringar har tagits upp till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt.

Uppgifter om rådsledamöter enligt 7 kap. 2§ förordningen om årsredovisning och budgetunderlag

Redovisning av skattepliktiga ersättningar och andra förmåner till rådsledamöter och ledande befattningshavare samt uppgift om uppdrag som styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller uppdrag som styrelseledamot i aktiebolag

Namn	Ersättning kronor	Andra uppdrag
Landshövding t om 2016-07-06 Stefan Carlsson	777 903	0 Goodpoint AB, Solom AB, Alfa AB, eHälsomyndigheten
Länsråd/Länsöverdirektör Tf Landshövding fr o m 2016-06-29 Almqvist, Malin	967 323	
Insynsråd Åkesson, Anders	7 500	Eccom AB Länsförsäkringar Kalmar län, Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ), Kalmar Hamn AB
Thorstensson, Jan-Olof	7 500	Kalmar Hamn AB, Royal Design Holding Group AB, Euronics DK A/S, Electra Sweden AB
Sjöstedt, Anneli	3 000	Saft AB, Saft Sweden AB, ALMI Företagspartner AB Kalmar län, Teknikföretagen, Sydsvenska Handelskammaren
Kadowaki, Mari	6 000	
Molander, Örjan	7 500	
Kronståhl, Tomas	5 585	Almi Kalmar län AB, Insynsrådet för regionpolisområde Syd
Andersson, Jenny	6 000	Svensk Fågel, Stjärnamo kyckling AB
Hallengren, Lena	6 000	Skolverkets insynsråd

Noter till resultaträkningen

Not	1 Intäkter av anslag	2016	2015
	01 05 001 Förvaltningsanslag	84 816	85 155
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	525	1 097
	Summa intäkter av anslag	85 340	86 251

Skillnaden mellan summan av intäkter av anslag samt medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag i resultaträkningen och utgifter i anslagsredovisningen beror på anslagsavräknad semesterlöneskuld intjänad till och med 2008 enligt övergångsbestämmelsen till 16 § anslagsförordningen.

Not	2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2016	2015
	Offentligrättsliga avgifter	2 095	1 836
	Försäljning enligt 4 § Avgiftsförordningen	5 286	5 284
	Intäkter av andra ersättningar	354	24
	Summa	7 734	7 144
	Varav intäkter av avgifter enligt 4 § Avgiftsförordningen består av		
	Intäkter uthyrning	1 039	517
	Intäkter utbildning/konferenser	720	478
	Intäkter konsultuppdrag	3 119	4 005
	Intäkter övriga 4 § avgifter	408	284
		5 286	5 284

Den i separat tabell redovisad avgiftsbelagd verksamhet är inte jämförbar med denna not.

Not	3 Intäkter av bidrag	2016	2015
	Bidrag från statliga myndigheter	96 799	86 834
	<i>varav</i>		
	Naturvårdsverket	41 278	35 264
	Havs- och vattenmyndigheten	15 990	16 862
	Statens jordbruksverk	14 954	14 102
	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	8 700	7 092
	Riksantikvarieämbetet	5 119	1 567
	Länsstyrelsen i Västmanlands län	1 916	884
	Länsstyrelsen i Örebro län	1 666	208
	Länsstyrelsen i Skåne län	1 272	974
	Länsstyrelsen i Östergötlands län	1 238	3 190
	Kammarkollegiet	1 027	2 105
	Övriga motparter	3 636	4 587
	Bidrag från övriga	4 999	1 500
	<i>varav bidrag från EU:s fonder</i>		
	Summa	101 798	88 335

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

Not	4 Finansiella intäkter	2016	2015
	Räntekonto i Riksgälden	36	3
	Övriga finansiella intäkter	5	0
	Summa	41	4

Posten Räntekonto påverkas av det saldo som står på räntekontot under året och den räntesats som Riksgäldskontoret ger.

Not	5 Kostnader för personal	2016	2015
	Lönekostnader, exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal	-78 125	-74 438
	<i>varav</i>		
	<i>Lönekostnader för insynsråd och ej anställd personal (uppdragstagare)</i>	<i>-642</i>	<i>-478</i>
	Övriga kostnader för personal	-38 089	-37 143
	Summa	-116 214	-111 581

Lönekostnadens förändring mellan åren är 4,95% och beror främst på löneökning oktober 2016 med 3,1% samt att återbesättning/ny tillsättning av tjänster skett till högre lön.

Not	6 Kostnader för lokaler	2016	2015
	Kostnader för lokaler	-12 000	-11 079

Länsstyrelsen har under våren flyttat till nya lokaler i Kalmar.

Not	7 Övriga driftskostnader	2016	2015
	Övriga driftskostnader	-65 013	-58 271

Ökningen av driftkostnader består främst av ökade kostnader i samband med flytt till nya lokaler, korttidsinventarier, Naturvård främst Uppföljning våtmarker samt

Not	8 Finansiella kostnader	2016	2015
	Räntekostnader avseende lån i Riksgälden	-195	-84
	Övriga finansiella kostnader	-7	-8
	Summa	-202	-92

Not	9 Avskrivningar och nedskrivningar	2016	2015
	Avskrivningar och nedskrivningar	-1 444	-518

Ökade avskrivningskostnader beror främst på investeringar av inventarier i samband med flytt till nya kontorslokaler

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

Not 10	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	2016 budget intäkter	2016 utfall intäkter	2016 utfall kostnad	2016 netto-utfall	2015 utfall intäkter	2015 utfall kostnad
	<i>Avgifter med bestämt ekonomiskt mål</i>						
	2511 Expeditions- och ansökningsavgifter	1 000	975	1 533	-558	986	1 758
	2537 Miljö- och täktavgifter	4 700	5 881	1 428	4 453	5 094	1 089
	2552 Övriga Offentligrättsliga avgifter						
	- Avgifter enligt avfallsförordningen	130	82	31	51	91	33
	- Övriga avgifter med bestämt ekonomiskt mål		0			0	
	Övriga intäkter som inte disponeras	0	11	11	0	0	0
	2714 Tilläggsavgift (Plan o Bygglagen)						
	Summa	5 830	6 949	2 992	3 946	6 171	2 880

På övriga intäkter som inte disponeras är inte kostnaderna särredovisade. I kostnadskolumnen visas kostnader på förvaltningsanslaget med motsvarande vht tidsredovisats som intäkten. I regleringsbrevet finns enbart budget för intäkter.

Miljöskyddsavgifterna har ökat eftersom avgiftsnivån har ökat under 2015.

Not 11	Medel som tillförts statens budget från uppborädsverksamhet	2016	2015
	Medel som tillförts statens budget från uppborädsverksamhet	-6 949	-6 171

Tabell Redovisning mot inkomstitel redovisar avgiftslag.

Not 12	Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag	2016	2015
	01 05 001 Förvaltningsanslag	5 866	5 781
	19 01 001 Regionala tillväxtåtgärder	1 412	1 091
	Summa	7 278	6 872

Finansiering av bidrag inom förvaltningsanslaget avser finansiering av förvaltningskostnader hos samverkansorganet i Kalmar län.

Not 13	Medel som erhållits från myndigheter för finansiering av bidrag	2016	2015
	Från myndighet		
	Naturvårdsverket	58 538	78 888
	Havs- och vattenmyndigheten	12 872	12 262
	Post- och telestyrelsen	0	3 620
	Socialstyrelsen	2 722	3 326
	Riksantikvarieämbetet	1 084	1 525
	Övriga myndigheter	163	299
	Summa	75 379	99 920

Förändringen av medel från Naturvårdsverket beror främst på ersättning för förorenade områden. Medel från Post- och telestyrelsen användes under 2015 för stöd till bredbandssatsningar .

Not 14	Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag	2016	2015
	Summa	7 190	12 574

Medel avser privata sektorn och ersättning för efterbehandling av förorenade områden.

Not 15	Avsättning till/upplösning av fonder mm för transfereringsändamål	2016	2015
	Ingående balans	1 021	1 094
	Årets förändring	-352	-73
	Utgående balans	669	1 021
	Älgvårdsfonden		
	<i>Ingående balans</i>	1 021	1 094
	<i>Övriga erhållna medel för finansiering av bidrag</i>	-310	53
	<i>Lämnade bidrag</i>	-42	-126
	Utgående balans	669	1 021

Utgående balans är Älgvårdsfondens behållning.

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

Not 16	Lämnade bidrag	2016	2015
	Lämnade bidrag till den offentliga sektorn	-82 780	-108 786
	Lämnade bidrag till övriga samt periodiseringar	-7 419	-10 653
	Summa Lämnade bidrag	-90 199	-119 439
	inom verksamhetsområden		
	Efterbehandling av förorenade områden	-63 257	-89 025
	Övriga ärenden inom administration och intern service	-5 866	-5 761
	Miljömål	-5 271	-5 294
	Stöd till lantbruksutvecklingsåtgärder	0	-3 620
	Kalkning av försurade vatten	-3 505	-3 359
	Förvaltning av kvalitén på vattenmiljön	-3 028	-3 223
	Frågor inom mänskliga rättigheter	-2 785	-3 326
	Stöd till fisket	-1 669	-2 804
	Havsmiljöförvaltning och havsplanering	-1 445	0
	Regional projektverksamhet	-1 412	-1 091
	Fiskevård och fritidsfiske	-649	-567
	Jakt och viltvård	-577	-563
	Övriga motparter	-733	-804
		-90 199	-119 439
	<i>varav finansiering genom EU-fonder</i>		

Lämnade bidrag har minskat mest inom Efterbehandling av förorenade områden.

Not 17	Årets kapitalförändring	2016	2015
	Verksamhetsutfall		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	-231	192
	Anläggningstillgångar	0	0
	Semesterlöne- och löneskuld	680	420
	Årets minskning av semesterlöneskulden från 2008 som finansieras av anslag	-410	-420
	Summa verksamhetsutfall	40	192
	Uppbörd		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0
	Transfereringar		
	Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0
	Lönegaranti konkurser	0	0
	Lönegaranti rekonstruktioner	0	0
	Summa Transfereringar	0	0
	Summa årets kapitalförändring	40	192

Årets kapitalförändring är inom avgiftsfinansierad verksamhet, se särskild tabell.

Noter till balansräkningen

Not 18	Immateriella anläggningstillgångar	2016-12-31	2015-12-31
	Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
	Ingående anskaffningsvärde	544	544
	Utgående anskaffningsvärde	544	544
	Ingående avskrivningar	-544	-536
	Årets avskrivningar	0	-9
	Utgående avskrivningar	-544	-545
	Bokfört värde	0	-1
	Bokfört värde immateriella anläggningstillgångar	0	-1

Not 19	Materiella anläggningstillgångar	2016-12-31	2015-12-31
	Maskiner, inventarier, installationer mm.		
	Ingående anskaffningsvärde	14 239	13 871
	Årets anskaffning	7 468	484
	Årets försäljning, utrangering	-8 292	-116
	Utgående anskaffningsvärde	13 415	14 239
	Ingående avskrivningar	-13 074	-12 681
	Årets avskrivningar	-1 387	-509
	Årets försäljning, utrangering	8 289	116
	Utgående avskrivningar	-6 172	-13 074
	Bokfört värde	7 243	1 164
	Bokfört värde materiella anläggningstillgångar	7 243	1 164

Årets anskaffning och försäljning, utrangering avser inventarier i samband med flytt till nya kontorslokaler.

Not 20	Varulager m.m.	2016-12-31	2015-12-31
	Pågående arbeten	2 412	2 131

Pågående arbeten består av investering på Naturvårdsverkets fastigheter för Naturvårdsverkets räkning.

Not 21	Kundfordringar	2016-12-31	2015-12-31
	Kundfordringar	970	1 078

Kundfordringar består till största del av djurskyddsavgifter samt ersättningar för arrenden och upplåtelse.

Not	22	Fordringar hos andra myndigheter	2016-12-31	2015-12-31
		Diverse fordringar andra myndigheter	1 121	10 418
		Mervärdesskatt	4 518	3 654
		Summa	5 639	14 072

Diverse fordringar består till största delen av ersättning för underhåll och reparation av byggnader på Naturvårdsverkets fastigheter.

Not	23	Övriga kortfristiga fordringar	2016-12-31	2015-12-31
		Uppbördsfordringar	45	321
		Övriga kortfristiga fordringar	31	1
		Summa	76	321

Uppbördsfordringar består av Djurskyddsavgifter, som minskat under året. Övriga kortfristiga fordringar är Fällavgifter.

Not	24	Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
		Förutbetalda kostnader		
		Förutbetalda hyror	2 344	2 437
		Övrigt	12	0
			2 356	2 437
		Upplupna bidragsintäkter		
		Upplupna bidragsintäkter från andra myndigheter <i>varav</i>	10 573	7 401
		<i>Statens jordbruksverk</i>	7 770	4 216
		<i>Naturvårdsverket</i>	2 175	2 534
		<i>Övriga motparter</i>	629	652
		Totala upplupna bidragsintäkter	10 573	7 401
		Övriga upplupna intäkter	442	237
		Summa periodavgränsningsposter	13 371	10 075

Övriga upplupna intäkter avser ersättningar för länsstyrelsegemensamma projekt.

Not	25	Avräkning med statsverket	2016-12-31	2015-12-31
		Uppbörd		
		<i>Ingående balans</i>	-321	-26
		Redovisat mot inkomsttitel (-)	-6 949	-6 171
		Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde (+)	7 224	5 876
		Skulder avseende uppbörd	-45	-321
		Anslag i icke räntebärande flöde		
		Redovisat mot anslag (+)	1 937	2 188
		Medel hänförliga till transfereringar med mera som betalats till icke räntebärande flöde (-)	-1 937	-2 188
		Fordringar avseende anslag i icke räntebärande flöde	0	0
		Anslag i räntebärande flöde		
		<i>Ingående balans</i>	-6	-736
		Redovisat mot anslag (+)	91 091	91 355
		Anslagsmedel som tillförts räntekonto (-)	-94 016	-90 626
		Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 931	-6
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
		<i>Ingående balans</i>	410	830
		Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-410	-420
		Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	410
		Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
		<i>Ingående balans</i>	25 636	11 787
		Inbetalningar i icke räntebärande flöde (+)	144 140	137 954
		Utbetalningar i icke räntebärande flöde (-)	-122 249	-120 416
		Betalningar hänförliga till anslag och inkomsttitlar (+/-)	-5 287	-3 688
		Övriga fordringar på statens centralkonto	42 240	25 636
		Summa utgående balans avräkning med statsverket	39 264	25 719

Not	26	Övriga tillgodohavanden i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
		Övriga tillgodohavanden i Riksgälden Deponeringar	333	177

Bedömningen är att 90% av ärenden Depositioner, som är mellan 1-2 år återbetalas inom 12 månader.

Not 27 Förändring av myndighetskapitalet

	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, anslagsfinansierad verksamhet	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd verksamhet	Balanserad kapitalförändring, bidragsfinansierad verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkning	Summa
Utgående balans 2015	0	0	0	230	0	192	423
<i>varav</i> Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	230	0	192	423
Ingående balans 2016	0	0	0	230	0	192	423
Föregående års kapitalförändring	0	0	0	192	0	-192	0
Årets förändring <i>varav</i> Avgiftsfinansierad verksamhet och resurssamverkan	0	0	0	0	0	-231	-231
Semesterlöne- och löneskuld	0	0	0	0	0	270	270
Summa årets förändring	0	0	0	0	0	40	40
Utgående balans 2016	0	0	0	423	0	40	462

Årets kapitalförändring specificeras i not 17. Avgiftsfinansierad verksamhet redovisas i tabell Avgiftsfinansierad verksamhet.

Not 28	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	2016-12-31	2015-12-31
	Ingående avsättningar	655	214
	Årets pensionskostnader	-43	652
	Årets pensionsutbetalningar	-167	-211
	Utgående avsättning	446	655

Avsättningar för beslutade delpensioner inkl särskild löneskatt.

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

Not 29	Övriga avsättningar	2016-12-31	2015-12-31
	Lokalt omställningsarbete		
	Ingående avsättningar	272	326
	Årets förändring	231	-54
	Utgående balans	503	272
	Summa övriga avsättningar		

0,3% av lönesumman avsätts årligen till kompetensväxlingsmedel. Under 2017 bedöms 170 tkr att användas det närmast följande räkenskapsåret.

Not 30	Lån i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
	Ingående balans	3 506	1 342
	Under året upptagna lån	7 539	2 684
	Årets amorteringar	-1 324	-520
	Utgående balans	9 722	3 506

Beviljad låneram 13 900 7 000

Investeringar under året med upptagna lån avser främst investeringar i samband med flytt till nya lokaler samt investeringar på Naturvårdsverkets fastigheter för Naturvårdsverkets räkning tkr.

Under december har skett inköp med 404 tkr för inventarier som belastar låneramen vid upplåning i juni 2017.

Not 31	Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	2016-12-31	2015-12-31
	Beviljad kreditram	8 000	8 000
	<i>Beviljad kreditram har inte utnyttjats.</i>		

Not 32	Kortfristiga skulder till andra myndigheter	2016-12-31	2015-12-31
	Diverse skulder inkl. leverantörsskulder	1 447	1 958
	Lagstadgade arbetsgivaravgifter	2 235	1 974
	Premier avtalsförsäkringar	0	0
	Mervärdesskatt	1 246	1 416
	Summa	4 928	5 348

Lagstadgade arbetsgivaravgifter innefattar anställd personal.

Not 33	Övriga kortfristiga skulder	2016-12-31	2015-12-31
	Personalens källskatt	2 011	1 740
	Övriga kortfristiga skulder	34	37
	Summa	2 045	1 776

Övriga kortfristiga skulder avser främst skuld avseende Premiebestämd pension

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

Not 34	Depositioner	2016-12-31	2015-12-31
	Depositioner	333	177

Bedömning är att 90 % av ärenden som är mellan 1-2 år återbetalas inom 12 månader.

Not 35	Periodavgränsningsposter	2016-12-31	2015-12-31
--------	--------------------------	------------	------------

Upplupna kostnader

Upplupna löner, arvoden inkl social avg	373	433
Upplupna semesterlöner inkl social avg	8 886	8 080
Upplupna räntor	0	0
Övriga upplupna kostnader	1 342	1 353
Summa upplupna kostnader	10 601	9 867

Upplupna löner består av skuld till personalen för övertid och mertid.

I övriga upplupna kostnader ingår periodiserade kostnader för Riksrevisionen avseende förväntade kostnader för granskning av årsredovisningen samt ej debiterad tid i slutet av året samt för Länsstyrelsernas IT-organisation avseende kostnader för arbetsplatser och skrivare m.m. som inte debiterats under året.

Oförbrukade bidrag från annan myndighet	46 554	21 562
<i>varav</i>		
<i>Naturvårdsverket</i>	22 329	2 714
<i>Havs- och vattenmyndigheten</i>	9 295	6 401
<i>Myndigheten för samhällsskydd och beredskap</i>	4 973	2 761
<i>Länsstyrelsen i Östergötlands län</i>	3 390	1 922
<i>Statens jordbruksverk</i>	2 773	2 200
<i>Kammarkollegiet</i>	1 372	1 115
<i>Länsstyrelsen i Stockholms län</i>	929	0
<i>Länsstyrelsen i Uppsala län</i>	835	725
<i>Riksantikvarieämbetet</i>	496	2 024
Övriga myndigheter	164	1 700

Oförbrukade bidrag från annan myndighet planeras att användas:

- Inom tre månader	2 162	4 303
- mer än tre månader till ett år	24 609	15 455
- mer än ett år till tre år	19 783	1 804
- mer än tre år		0

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner

varav finansiering genom EU-fonder

	17 418	18 058
--	--------	--------

Summa oförbrukade bidrag	63 973	39 620
---------------------------------	---------------	---------------

Oförbrukade bidrag från ickestatliga organisationer eller privatpersoner är bidrag avseende förenade områden.

Summa periodavgränsningsposter	74 573	49 487
---------------------------------------	---------------	---------------

BILAGA

Regleringsbrev 2016, uppdrag som redovisas på annat sätt

Följande uppdrag i regleringsbrevet till länsstyrelserna berör Länsstyrelsen Kalmar län, och återrapporteras på anvisat sätt och inte i årsredovisningen. Uppdragsformuleringarna har förkortats av utrymmesskäl.

Nr	Uppdrag	Rapportering		
		Datum	Mottagare	Diariennr.
3.01	Livsmedelskontroll	2017-02-01	Livsmedelsverket	281-184-2017
3.04	Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan	2017-02-28	Statens jordbruksverk	Återrapportering avs. foder: 285-798-2017, Återrapportering avs. ABP: 285-853-2017
3.05	Använda metoder i tillsynen över djurhälsopersonalen	2017-02-01	Statens jordbruksverk	284-856-2017 (inom 284-området har vi även återrapporterat om kontroll av läkemedelsanvändning på livsmedelsproducerande djur på dnr 284-857-2017)
3.06	Kontroll enligt förordningen (2006:816) om kontroll av husdjur m.m. samt lagen (2006:806) om provtagning på djur.	2017-02-01	Statens jordbruksverk	283-860-2017 (inom 283-området har vi även återrapporterat om den regionala epizootiberedskapen på dnr 283-854-2017 och om smittskydd på dnr 283-855-2017)
3.09	Fisketillsyn	2016-02-01	Havs- och vattenmyndigheten	623-1319-16
3.11	Bemyndigande gällande anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder under utgiftsområde 19.		Tillväxtverket	303-158-16 300-2906-16 303-1564-17 303-1563-17
3.16	Grundläggande betaltjänster	2016-12-01	Näringsdepartementet	300-4923-13
3.17	Bredband	2016-02-01 2017-02-01	Post- och telestyrelsen	602-456-2016 341-9369-2016
3.18	Regionala arbetet avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan.	2017-01-27	Naturvårdsverket, Statens energiverk	7963-15
3.19	Tillsyn och tillsynsvägledning över kommunernas plan- och byggverksamhet	2017-01-31	Boverket	404-6055-16
3.20	Uppföljning av tillämpningen av plan- och bygglagstiftningen	2017-01-31	Boverket	400-844-17
3.21	Inriktningsmål för handläggning av överklagade enligt plan- och bygglagen	2017-02-28	Boverket	Rättsenheten

LÄNSSTYRELSEN KALMAR LÄN ÅRSREDOVISNING 2016

3.23	Planeringsunderlag avseende klimatfrågor	2016-10-31	Boverket	400-1502-17
3.24	Användandet av digital teknik	2016-05-31	Boverket	400-3697-16
3.25	Miljötillsyn - tillsyn och tillsynsvägledning enligt miljöbalken och miljötillsynsförordningen (2011:13)	2017-04-15	Naturvårdsverket	500-902-2017
3.26	Utsläpp av enskilda avlopp	2017-03-30	Havs- och vattenmyndigheten	500-903-2017
3.27	Förelägganden inom ramen för tillsyn över vattenverksamheter	2016-04-01	Miljö- och energidepartementet	530-1072-16
3.28	Skydda och förvalta värdefulla naturområden	2017-02-22	Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten	500-133-17
3.29	Användningen av medel från anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	2017-02-15	Havs- och vattenmyndigheten	537-589-16
3.30	Samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik	2017-02-22	Naturvårdsverket	500-133-17
3.33	Föräldrastödssamordning	2017-02-15	Socialdepartementet	801-1513-2017-1
3.34	ANDT-samordning	2017-01-31	Folkhälsomyndigheten	705-1359-2017
3.35	Kommunernas beredskap och mottagningskapacitet	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-1262-2017
3.36	Mottagande av vissa nyanlända invandrare - ersättning enligt 37 § förordningen (2010:1122)	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Gemensamt via Ist J-köping
3.37	Mottagande av vissa nyanlända invandrare - samhällsorientering för vissa nyanlända	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Samma som ovan
3.38	Portalen www.informationsverige.se som informationskanal	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	Samma som ovan
3.39	Mottagande av ensamkommande barn	2016-03-02	Justitiedepartementet	851-1356-2017
3.40	Prostitution och människohandel för sexuella ändamål	2017-03-31	Socialdepartementet	801-9122-2016
3.41	Mäns våld mot kvinnor	2016-03-15	Socialdepartementet	801-1139-2016
3.42	Mäns våld mot kvinnor	2017-03-31	Socialdepartementet	801-9122-2016
3:43	Hedersrelaterat våld och förtryck	2017-03-31	Socialdepartementet	1514-2017-1 och 1514-2017-2
3.44	Genomförandet av strategier för jämställdhetsintegrering 2014–2016 (S2012/08609/SAM).	2017-02-15	Socialdepartementet	800-1306-2017
3.45	Följa upp, analysera och redovisa hur lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk implementerats i myndighetens interna och externa insatser.	2016-11-15	Lst Stockholm och Sametinget	810-8156-2016-1
3.47	Länsstyrelserna ska påbörja arbetet med att bygga upp verksamhet för att från 2017 samordna insatser för asylsökande och personer med uppehållstillstånd i anläggningsboende som syftar till att stärka kunskaper i svenska och för andra etableringsfrämjande åtgärder. Länsstyrelsen i Jönköping har samordningsansvar.	2017-03-02	Arbetsmarknadsdepartementet	851-536-2017

Länsstyrelsen
Kalmar län

www.lansstyrelsen.se/kalmar